LETO VI. ŠT. 16 (257) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 26. APRILA 2001

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

1000 POZDRAVLJENA, GORICA!

Še dva dni in Gorica bo praznovala svoj tisočletni jubilej (28. aprila) ob spominu na prvo uradno omembo imena Gorica. Gotovo je to ena zelo pomembnih zgodovinskih obletnic, ki pobliže zadevajo predvsem nas vse. Gorica je vedno bila v svoji preteklosti eden vidnih mejnikov na naši zahodni meji. Lepo tu poje Oton Župančič v svojem sonetu Zemljevid: *O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje,/Celovec, Maribor, Gorica, Trst?...*

Pisati danes o tisočletnici Gorice ni lahko. To še zlasti zato, ker je mesto ob Soči v svoji tisočletni zgodovini zapisalo toliko pisanih in pestrih strani v svoji zgodovinski beležnici. Mesto, ki ga nemško-rimski cesar Oton III. Saški tako lapidarno označi za "Villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza" (Kraj, ki se v slovanskem jeziku imenuje Gorica). To je prvotno središče z gradom in gotsko cerkvico sv. Duha, kasneje s spodnjimi deli prvotnega mestnega središča od Raštela do Travnika. Mestece se postopno razvija in tu nastane znana goriška grofija z raznimi "dinastijami", ki ostane kot taka vse do l. 1500, ko je zadnji grof Leonhard umrl in mesto pade v dediščino Habsburžanom.

Zgodovina Gorice je nato polna drugih tudi bojnih trenutkov, npr. z Beneško republiko, ki v prvi polovici 16. stol. nekaj časa zavlada tudi v Gorici. Odtod beneški lev sv. Marka nad grajskimi vrati. Nato je poknežena grofija Goriško-gradiščanska imela v okviru avstrijske uprave še vedno svoj veliki pomen, in to do prve svetovne vojne in konca habsburškega imperija leta 1918, ko je Gorica skupno s svojo široko deželo - od Tolminske do Vipavske, pa še drugih delov - postala del kraljevine Italije. Sledi trdo dvajsetletno obdobje fašističnega preganjanja z izbrisanjem vseh slovenskih sledov. Vse nadaljnje dogajanje je del sodobne zgodovine, sicer pa ni tu mesto za kak širši ali podrobnejši zgodovinski prikaz.

Kaj nam danes lahko pomeni Gorica? Mesto ob Soči, med Brdi, Vipavsko dolino in Krasom je še vedno ohranilo svoje nekdanje lice. Središče z italijansko (in furlansko) ter slovensko komponento, prej še z relativno manjšo nemško in židovsko skupnostjo, danes ob meji s Slovenijo, igra še vedno svojo vlogo v širšem regionalnem evropskem prostoru. Ne pozabimo na to, da je pred kakimi dobrimi desetimi leti nastal pojem "Geist von Görz", duh Gorice, in to v avstrijskem kulturnem prostoru (v Linzu), na debati o srednjeevropskem prostoru. Vse to se tudi uvršča v dolgoletna prizadevanja Gorice za zopetno zbližanje z deželami nekdanjega avstrijskega cesarstva ali Mittelevropo (od Avstrije do Madžarske in Slovenije, Hrvaške, Češke itd.).

Danes se med drugim pripravljamo na izvajanje zaščitnega zakona za Slovence. To bo za Gorico velik izziv. Javne uprave, zlasti pokrajina in občina, so dolžne pripraviti vrsto potrebnih izbir in ustreznih pobud. Če se je goriška pokrajina že v zadovoljivi meri potrudila za določene korake, pa čaka prav goriško mestno občino (po zakonu 482 za zgodovinske manjšine v Italiji) prva faza dela, namreč predlog za določitev ozemlja, na katerem naj se manjšinska zaščita za Slovence in Furlane izvaja. STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

MIMOGREDE

V imenu svete in nedeljive Trojice. Oton Tretji, po milosti božji vzvišeni cesar Rimljanov... z listino tega cesarskega ukaza podarjamo in prenašamo ter prepuščamo iz našega prava v njegovo pravo in oblast polovico gradu, ki se mu pravi Solkan, in polovico vasi, ***ki se v jeziku Slovanov imenuje Gorica****, ter polovico vseh hiš, vinogradov, polj, travnikov, pašnikov, ... kakor tudi vseh stvari, ki (so) v tistih prej navedenih krajih Solkanu in Gorici in na ozemlju krajev med Sočo in Vipavo in Vrtovinom in slemeni Alp... oglejski cerkvi in njenemu voditelju patriarhu Janezu in njegovim naslednikom.*

DANO 4. DAN PRED MAJSKIMI KALENDAMI LETA GOSPODOVEGA UTELEŠENJA 1000 PRVEGA, V 14. INDIKCIJI, V OTONA TRETJEGA 17. LETU KRALJEVANJA, 5. LETU CESAROVANJA; STORJENO V RAVENNI; SREČNO, AMEN.

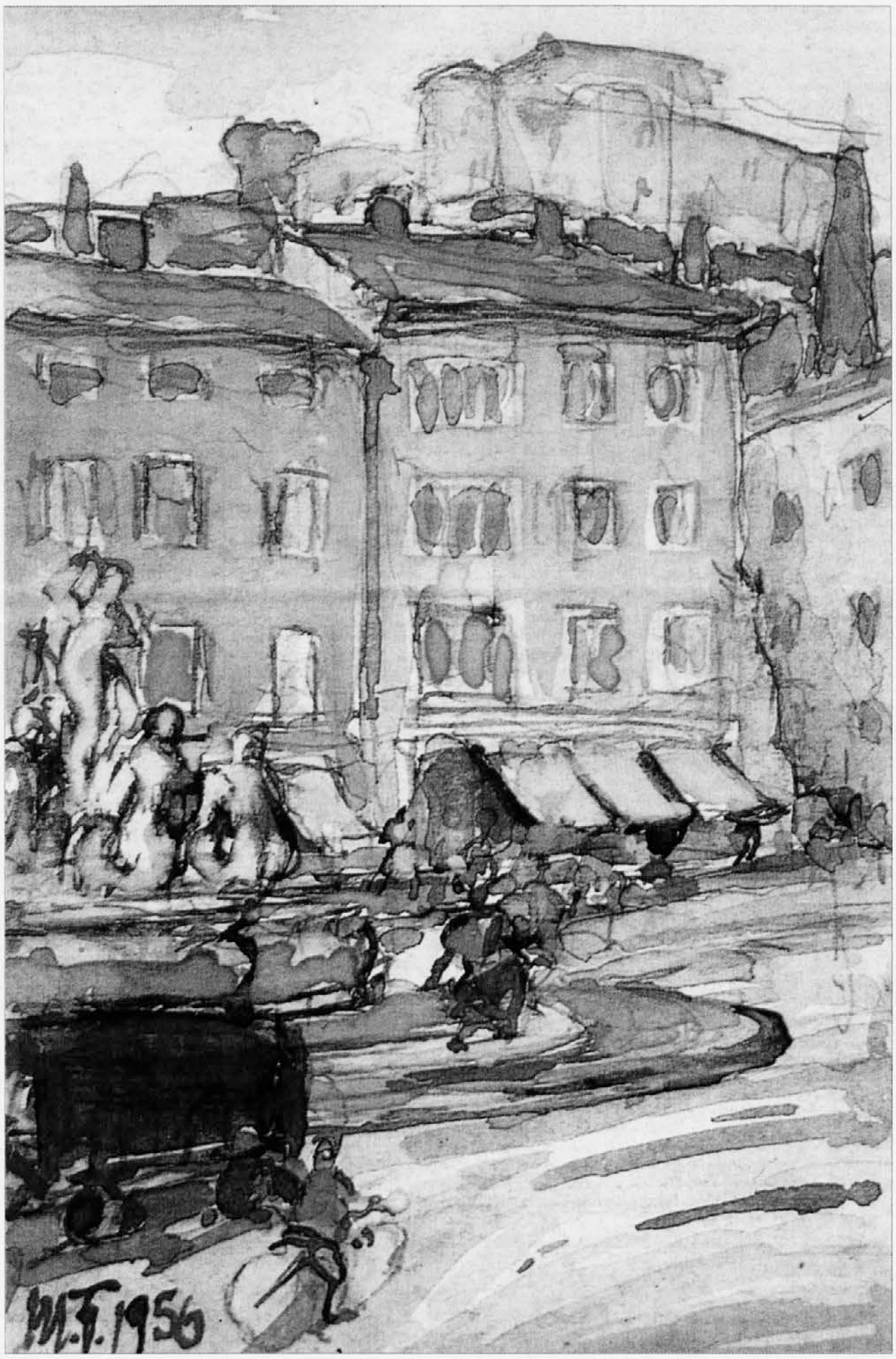

Max Fabiani, Travnik in grad

VSEBINA

02 Janez Povše
GORICA, PREDRAGOCENA PRIČEVALKA

03 GORICA TISOČ LET V BESEDI IN PODOBI

04 Jožko Možina / pogovor
MSGR. STANISLAV HOČEVAR

06 Ivan Žerjal
ODDOLŽITEV PRIMORSKEMU MALEMU ČLOVEKU

06 Iva Koršič
SSG: RESNIČNOST IN ILUZIJA V SODOBNI LUČI

07 ROBERT FAGANEL ZAVEZAN GORIŠKI

08 Ivan Žerjal
GM: PRIHODNOST POLNA SKRBI IN NEGOTOVOSTI

10 Jurij Paljk
GORICA V PRAZNIČNEM OBLAČILU

15 Klara Krapež
DUBAI, MESTO PRESEŽNIKOV

16 Jurij Paljk
(NE)ZNANO ZAMEJSTVO: KOROŠKA

SVET OKROG NAS

GOVOR GENERALNE KONZULKE JADRANKE ŠTURM KOCJAN NA SPREJEMU

O ZAŠČITNEM ZAKONU

Spoštovani rojaki v Italiji, predstavniki oblasti, cenjeni gostje, dragi prijatelji,

povod za današnjo slovesnost je odobritev zakona za zaščito slovenske jezikovne manjšine v Furlaniji-Julijski krajini, ki ga je italijanski senat izglasoval 14. februarja letos in je stopil v veljavo 23. marca.

Zato vam ob tej priložnosti najprej čestitam za doseženo in se želim v imenu Republike Slovenije in v svojem imenu iskreno zahvaliti vsem, ki ste kakorkoli pripomogli k temu pomembnemu dejanju. Prav posebna zahvala gre našim prijateljem Italijanom, ki so se v postopku sprejemanja javno izpostavili v njegovo korist in ga podprli ter s tem izrekli priznanje obstoju slovenske narodne skupnosti v Italiji in njenemu legitimnemu prizadevanju, da dobi globalni zakon. Mnogih, ki so si prizadevali za zakon in bi jih nocoj radi povabili, žal ni več med živimi, a naša iskrena zahvala gre tudi njim. Podpora, ki ste jo izkazali sprejetju tega zakona, je odraz vaših funkcij in odgovornosti, ki jih imate, a verjamemo, da je predvsem odraz vašega prepričanja, da je zaščita posebnih manjšinskih pravic eden od aksiomov evropske demokracije in najpomembnejši pogoj za kakovost sobivanja na narodnostno mešanem ozemlju.

Italijanska republika je sprejela globalni zaščitni zakon po treh desetletjih pričakovanj in obljub, razočaranj in negotovosti. Po letih nenaklonjenosti in zaostrenih razmer je z njim posvetil žarek sonca, ki daje občutek pravice in prinaša novo samozavest. Italija je manjšinsko vprašanje Slovencev v svoji državi reševala zelo dolgo, predolgo, improvizirano, občasno in po politični potrebi. Čeprav bi morala gledati na problem manjšine kot del notranjega vprašanja svoje države in ga reševati kot sestavni del demokratične ureditve, saj pomeni priznanje pravic manjšine in njihova zaščita zadovoljitev potreb enega dela njihovih državljanov druge narodnosti, je manjšinsko vprašanje že kmalu postalo sestavni del zunanje politike. To je zahtevalo bilateralno dogovarjanje, pogojevanje in usklajevanje. Tu je Slovenija pokazala diplomatsko spretnost in zrelost, manjšina kot subjekt pa poleg prepotrebnega potrpljenja, vztrajnosti in

FOTO KROMA

prepričljivosti tudi odločno in dostojanstveno držo, s katero je vzpostavljala ravnotežje med državo, od katere so kot državljani zahtevali izpolnitev obvez in obljub, ter matično domovino, ki ji je skrb za rojake v zamejstvu ustavna zaveza.

Tudi če z zakonom slovenska narodna skupnost ni dobila vsega pričakovanega in so mu nekateri, med njimi sicer redki Slovenci, odkrito in javno nasprotovali, pomeni začetek novega obdobja in novih možnosti. Ne samo za Slovence v Italiji, temveč za vse demokratične Italijane, ki vidijo v skupnem delu in življenju nove možnosti za prihodnje načrte in uspehe.

Časi so res drugačni. Dva svetova: slovenski in italijanski, ki se nista smela spoznati, ne približati, kaj šele sodelovati, dobivata nove priložnosti. Prej je bilo treba med njima zagotoviti popolno nepropustnost, saj je nepoznavanje soseda najboljše sredstvo za njegovo tabuiziranje in ignoranca rodi sovraštvo in zaničevanje. Tako se je lahko uresničevala pristranska in nedemokratična politika, ki je bila v Trstu predolgo eno od žarišč nesoglasij in napetosti.

Globalni zaščitni zakon presega prav to. Daje možnost, da se oblike netolerantnega odnosa do drugega naroda umaknejo demokratičnemu gledanju na zadeve skupnega pomena in interesa, ustvarjanju pogojev sožitja in sobivanja dveh narodov, ki zgodovinsko živita na istem ozemlju. Zato je odobritev zakona nedvomno mejnik v povojni zgodovini Slovencev v Italiji in druge republike. Z njim Italija končno priznava Slovence na celotnem območju AD F-Jk, kar še posebej velja za naše rojake v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini, ki so bili vsa ta leta potisnjeni v kategorijo neenakopravnih državljanov. 135 let pripadnosti in lojalnosti Italiji jim ni prineslo priznanja, da so Slovenci, in niti ene same narodnostne pravice. Zanje smo tega zakona še posebej veseli.

Danes ni čas, da bi v ospredje postavljali tragično zgodovinsko izkušnjo slovenske avtohtone narodne skupnosti v Italiji. Pogled je treba usmeriti v prihodnost in skupaj z drugimi sodržavljani iskati najboljšo realno strategijo razvoja teh krajev. Z zaščitnim zakonom se odpirajo nove možnosti zrelega sodelovanja, ki jih Evropa želi in spodbuja. Aktivno sožitje ljudi na narodnostno mešanem območju, ki ima tako za Slovenijo kot Italijo poseben geopolitičen pomen in je zelo dinamično, odpira možnosti, da se kar najbolj dejavno vključijo v izgradnjo petega transevropskega koridorja, ki bo spodbudil razvoj vseh sektorjev ob njem, se odprejo vzhodnemu in balkanskemu tržišču ter da vključevanje Slovenije v EU vidijo kot pogoj enakopravnega partnerstva. Prve spodbudne premike v tej smeri lahko prebiramo v največjem tržaškem dnevniku, ki je s "popotovanjem po slovenski manjšini" prvič celovito prebil medijski molk o someščanih slovenske narodnosti in jih prikazal kot enakovredne soustvarjalce tega prostora. Dobrodošla novost so tudi trijezična poročila v italijanščini, slovenščini in hrvaščini, ki jih oddaja zasebna televizija.

Zakonsko besedilo je v nekem smislu le okvirno, saj bodo za uresničevanje posameznih določil potrebni še dodatno delo posebnega paritetnega odbora, sklepi občin in dežele. Uresničevanje bo dolgotrajno in zahtevno, zato bo potrebno doseči skladna in dosledna stališča ter tudi v bodoče nastopati skupaj in optimistično. Da to zmorete, ste dokazali v zadnjih treh letih, da imate prijatelje tudi v Italiji ste spoznali ob sprejemanju tega zakona.

Gospe in gospodje, še enkrat hvala vsem!

ZA ITALIJANSKE VOLITVE 13. MAJA

BOLJ PREPIR KOT VOLILNI BOJ

Državnozborske volitve so v Italiji pred vrati. Volilna kampanja zavzema takšne ostrine, da je bolj podobna bezniškim prepirom kot lojalnemu soočanju programov, s katerimi se volivcem predstavljajo kandidati in politične stranke oz. zavezništva. Stanje je očitno zavzelo tako nevarne razsežnosti, da se je moral spet oglasiti predsednik republike Ciampi, ki je pozval vse prizadete, naj brzdajo svoje strasti in naj ne pozabljajo, da je treba tudi in zlasti med volilnim bojem spoštovati "pravila igre", saj imajo volivci pravico, da dobro spoznajo predvsem programe, s katerimi nastopajo kandidati in politične stranke ter volilna zavezništva.

S svojimi vsekakor nenavadnimi volilnimi nastopi gotovo prednjači t.i. Dom svoboščin, ki ga vodi Silvio Berlusconi. Potem ko je že mesece trdil, da dejansko že ima zmago v žepu, je pred dnevi poskrbel za pravo senzacijo. Začel je pripovedovati, da mu politični nasprotniki strežejo po življenju, tako da se skupno s svojimi sodelavci ne čuti več varnega. Notranji minister Bianco je takoj pojasnil, da pristojne službe o takih grožnjah ne vedo ničesar. Zagotovil je tudi, da sile javnega reda strogo skrbijo, da volilna kampanja poteka v najlepšem redu. Predstavniki "Oljke" so prav tako ostro zavrnili Berlusconijeve pritožbe, češ da so iz trte izvite. Voditelj Doma svoboščin pa ni odnehal, ko so ga spomnili, da je zadnja žrtev "rdečih brigad" bil prof. Massimo D'Antona, svetovalec ministra za delo v D'Alemovi levosredinski vladi Bassolina, si je drznil izjaviti, da je prof. D'Antona "postal žrtev notranjih obračunavanj na levici". Očitno pa se je kmalu sam zavedel, da je ustrelil velikega kozla, tako da se je začel opravičevati, češ da ga niso dobro razumeli. Javno se je tudi opravičil D'Antonovi vdovi, ki pa opravičila ni sprejela, ker je bilo izrečeno javno in poleg tega med volilno kampanjo. Dejala je, da je s svojimi besedami Berlusconi "z okovanimi čevlji pohodil njena notranja čustva".

Volilni boj se medtem nadaljuje predvsem s pomočjo sodobnih elektronskih medijev. V tem pogledu ima Dom svoboščin odločno prednost, ker so Berlusconiju na voljo njegova televizijska omrežja, državni radio in televizija pa se že tako morata držati natančnih pravil, ki med volilno kampanjo vsem zagotavljajo "enake možnosti".

V zvezi z volilno kampanjo je treba tudi omeniti, da guverner Lombardije Formigoni (Dom svoboščin) ni prodrl s svojim predlogom, naj bi 13. maja bil tudi referendum o prenosu nekaterih pomembnih pristojnosti (zdravstvo, šolstvo, javna varnost) od osrednje na deželno vlado. Ustavno sodišče je bilo razsodilo, da je sklep deželnega sveta Lombardije o razpisu takega referenduma zakonit, vendar je rimska vlada vztrajala na stališču, da referendum ne more biti 13. maja, t.j. na dan državnozborskih volitev. Pogovori med Milanom in Rimom so se zavlekli več dni, tako da je potekel rok, v katerem bi morala deželna vlada Lombardije imenovati predsednike volišč in urediti vse, kar je potrebno za reden potek referenduma.

V zadnjih dneh stopa spet v ospredje Berlusconijevo domnevno sodelovanje z mafijo. Na dan prihajajo nove podrobnosti, čeprav je treba povedati, da je pristojna sodna oblast svoj čas že bila nekajkrat arhivirala nekatere ovadbe zoper Berlusconija. Očitno pa ta kočljiva zadeva ni povsem zaključena.

S 1. STRANI

POZDRAVLJENA

Do sedaj so pričakovanja, pa tudi prvi sklepi občinske uprave desne sredine za Slovence zelo negativni (priznanje le za Štandrež za Slovence oziroma Ločnik za Furlane). Kaj bo pa prišlo s kasnejšim izvajanjem slovenskega zaščitnega zakona? Ali bo uradna Gorica prav ob svoji tisočletnici tako grobo prezrla Slovence?!

Gorica - 1000 let. Dolga zgodovinska pot našega mesta je že od vedno odraz večnarodnega sožitja, ki že od vsega začetka to slovensko imenovano mesto označuje. Naj v tem poslanstvu tudi danes ostane evropsko stičišče narodov in kultur za skupni boljši jutri.

VOLITVE V ČRNI GORI

Na nedeljskih državnozborskih volitvah v Črni gori je sicer zmagalo volilno zavezništvo predsednika Djukanovića, a njegova zmaga ni tako prepričljiva, kot so mnogi napovedovali. Prejelo je namreč dobrih 42% glasov, njegov glavni tekmec, zavezništvo z geslom *Skupaj za Jugoslavijo*, pa le odstotek manj. Liberalna lista je v primerjavi s prejšnjimi volitvami napredovala za poldrugi odstotek, zbrala je namreč 7,5% glasov.

Kdor je pričakoval, da bo Djukanović po volitvah lahko mirno razpisal referendum o odcepitvi od Zvezne republike Jugoslavije, dejansko od Srbije, se je zmotil, saj je Črna gora po zadnjih volilnih izidih dejansko razdeljena na polovico, kar zadeva vprašanje državne neodvisnosti, t.j. odcepitve od Srbije. Če bi namreč razpisali referendum, bi po zadnjih volilnih izidih o neodvisnosti Črne gore dejansko odločali obe narodni manjšini, albanska in bosanska.

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

GORICA, PREDRAGOCENA PRIČEVALKA

Te dni, ko Gorica praznuje svoj rojstni dan, je prav, da se naši slavljenki še posebej posvetimo. Da pogledamo v njeno sedanjost in preteklost, da se torej spomnimo, kakšna je po tisočih letih svojega življenja in obstoja. In v kolikor vse, kar se ji je zgodilo in pripetilo, takole na hitro preletimo, potem nimamo več nobenega dvoma. Gorica, to naše mesto, je predragocena pričevalka, Gorica je toliko stvari doživela, se jih veselila in tudi trpela, da nam lahko marsikaj pove za naše življenje tukaj in danes.

Bila je, ta naša Gorica, vedno polna življenja in veselja do življenja, bila je uporna in se je upirala vsakršni gosposki ter bila zato kaznovana. S svojimi griči in gradom ter Sočo je bila vselej vabljiva za to ali ono zastavo, tega ali onega gospodarja. Prav vse jih je preživela, čeprav je bilo marsikdaj težko in hudo. Od vedno je želela biti srečno stičišče narodov in narodnosti, namesto tega pa so na njenih tleh divjale vojne. Še posebej je zatrepetala v bližnjem prejšnjem stoletju, ko se je nadnjo zgrnila strašna prva svetovna vojna, ko je razpadalo cesarstvo in se je zarisaval nov zemljevid tega dela sveta. Bila je prva vojna zares strašna, prav v nedrjih Gorice se je s svojo grozovitostjo povzpela do neznanskih razsežnosti. In potem se je ta vojna prevesila v čas, ko so pričele vstajati nove mračne sile, v čas, ki je prav vsem in še posebej nam Slovencem podaril nesmrtno žrtev blage duše našega Lojzeta Bratuža. Tisti strašni čas je Gorico poglobil s trpljenjem brezštevilnih naših ljudi, naše Cerkve, zato pa ji je podaril neuklonljivo zavest vse naše rodoljubne in potem osvobojene Primorske. Gorica je doživela neusmiljeno logiko ideologije, bila je na robu stikališča med eno in drugo veliko vizijo svetovne ureditve. Slednjič je ugledala rojstvo svoje mlajše sestre v svoji neposredni bližini, dandanes pa tako kot mnoga druga mesta in kraji doživlja nastanek in nastajanje nove Evrope.

In še je kaj, zaradi česar je danes pričevanje Gorice neponovljivo dragoceno, potem je v pozivu, naj se vendar vsak trenutek spomnimo, kako velika dobrina je mir in kako velikanska sreča je razumevanje med vsemi, med vsemi narodi, med vsemi različnostmi, ki so žlahtne že same po sebi. In kakšno prekletstvo je, kadar tega miru in tega razumevanja ni in kadar hoče namesto spokojnega sožitja zavladati nasilje z vsemi oblikami nestrpnosti. Gorica je res več kot predragocena pričevalka, ker nam nenehno dopoveduje, naj se upoštevanja drugih in sožitja z vsemi zares tesno in z ljubeznijo oklenemo, da bi se iz preteklosti lahko ponovilo le tisto, kar je dobro in sreča za vse. In ravno zato, ker nam vsem želi dobro, je Gorica predragocena človekoljubna pričevalka, ki bi ji morali vsak dan prav vsi tukaj in kjer koli na novo prisluhniti: da bi bil mir med ljudmi vse trdnejši in bi trpljenje minulih časov doživelo svoje poveličanje.

NOVI GLAS

UREDNISTVO IN UPRAVA

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 536 978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA; PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA ITALIJA IN SLOVENIJA 80.000 LIR,
INOZEMSTVO 120.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 150.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493
CENA OGLASOV PO DOGOVORU

GORIŠKIM IZGNANCEM

OTON ŽUPANČIČ

Bratje, rad bi dal vsaj malo
vašemu spominu:
da bi v duši zadišalo
vam po rožmarinu,
in po trti, breskvi, oljki,
vaših Brd trojici,
da bi kakor morje v školjki,
dragi bisernici,
vam šumeli vali Soče
v moji tej besedi,
ki na begu z vami hoče
uteči časov zmedi.

A še drugo, bratje, snivam
pesem za izbrance:
da bi vstale pred očmi vam
čudežne monštrance,
kar jih nam dandanes sije,
kakor nekdaj dedom:
séla, góre in Marije
z milostnim pogledom.
In najvišja in največa,
v srcu vsega stvarstva:
k nji je vrela ljudstev gneča,
carji vsi, vsa carstva.
Zánjo Bog se skril je svetu,
z njo se mu odkriva,
bliže čuti se Očetu,
kdor ji bliže biva.

Čujte: vaš rod med Sloveni
šel za njó najdalje,
vtapljal v svetlem hrepenenji
se v ravni Italje.
Ni, kot drugi, v njih utonil,
še se je zavedel,
tiho luči se poklonil
in na svoje sedel...
Da: naš rod si bil je ustvaril
sen o domu zlat,
in sam Bog je nanj udaril
sonce, svoj pečat!

PESEM GORICI

JANEZ POVŠE

Po duši blaga, tiha si, prijazna,
čeprav skrbnó zakrivaš svoj obraz,
s skrivnostmi svojimi mnogo-
obrazna,
mehkó se vate upogiba čas.

S sinjino Soče vdano nas objemaš,
poklanjaš brhke briške griče v dar,
z molčečim gradom nam nebo
zajemaš,
odpiraš Travnik kot srcá oltar.

Gorica draga, zame si uganka.
Ne vem, zakaj ljubezen daješ nam,
zakaj bediš nad nami brez pre-
stanka,
razloga sreče te ne prepoznam.

Čez tebe šla je bridka zgodovina,
boleče te pretresla v temeljih,
sedaj obdaja trudna te tišina,
spomin medlí tvoj v strtih upanjih.

Zakaj nas ljubiš? Res dovolj
storimo,
da bi žarela, kot si že nekoč,
ali od tvoje milosti živimo,
bolj jemljemo kot dajemo ti moč?

Molčiš, najbrž hoté nas puščaš
v dvomu,
kdaj utrudiš se v ljubezni, ne izdaš,
naprej nas braniš v svojem
toplem domu
in brez zamere nežno se smehljaš.

ZEMLJEVID

OTON ŽUPANČIČ

Čigava Indija? Komu Bagdad?
Kdo strelja naj, obeša v Teherani?
Kdo nadzoruj moritve po
Balkani?
Kam z zlatim ključem carigraj-
skih vrat?

Razpregel zemljevid je diplomat:
tovore nosijo vsi oceani,
zaklade si grmadijo pristani –
komu zemlje in morja blagodat?

I jaz razganem pred seboj papirje:
glej – rodna zemlja, naša draga prst!
Ko drugi grabijo vse dalje, širje,

boš rod, ki bivaš tod, boš v duši
čvrst?
O, kaj bo z vami, vi mejniki štirje,
Celovec, Maribor, Gorica, Trst?...

MED DIHOM ZGODOVINE IN RESNIČNOSTJO

BRUNA PERTOT

Je preteklost, je sedanjost, kar valovi v tem pozno pomladanskem jutru skozi staro grajsko lino?

Mah, pomešan s prahom časa, ves vsesan v sivo zidovje, še oklepa nočno vlago. Sijaj slepečih žarkov s snopi sončnih žarometov ustvarja magične blesteče kroge tam pod stropom med lestenci in omamlja zenico, da ne loči med dihom zgodovine, ki ga slika domišljija, in resničnostjo.

Ni šel pravkar mimo naju grof Leonhard, zadnji od goriških grofov, in pogledal skozi lino na ravnino in Gorico in na Sočo, na najlepšo med sestrami, ki prinaša iz skrivnostnih gorskih bokov gene puntarske krvi?

"Ah, kje neki! Grof Leonhard je spal v grobu, ko so benečanske roke dvignile kiklopske skale in postavile utrdbo za vojaške smele sanje!"

"Hm. Šibka sem v zgodovini, kaj bi! Mene večkrat kar zanese."

"So te čipke utrudile?" me pobara dobri Lojze iznad odprtega vodiča.

"O, tako znam tudi jaz, z vodičem v roki, datume in zgodovino," se rešujem "in extremis".

"Kaj pa čipke?" spravi oguljeni priročnik.

"Nič me niso utrudile. Sanjala bom še o njih, o tej otipljivi pesmi, ki so jo naklekljale in spletle navdihnjene neznane roke. Ponesem jih s seboj, morda vse bolj kot platna in druge umetnine, ki si jih prihajamo ogledovat sem gor, morda najbolj zato, da si napasemo oči na živem platnu, ki se pod gradom zgrinja v valovih mladega zelenja, v jeseni pa v prelivu barv, ki jim nismo našli še imena."

DAVIG FAGANEL, GORIŠKI GRAD

In se spustiva dol po griču v tistih tisoč let življenja in nehanja in človeškega snovanja. Vse bliže so trgi, ulice in palače mesta, ki so ga nekoč imenovali mala Nizza Habsburžanov.

Nosi naju blago padajoča starinska ulica: vse mi je všeč, od arhitekture do lampijončka, od vzdušja pomirjujočega in potrebnega pretoka vsakdanjih dobrin, glasov in odnosov. Spotoma naberem neverjetno bogastvo, ki sem samo sanjala o njem, ali pa mislila, da ga prav gotovo ni nikjer več: od male lesene brentice in sita, ki je prav sito, sito, kakor je bilo nekoč, pa do semena sorte, ki je kljub svoji lepoti in plemenitosti prešla v pozabo, in tako naprej in tako naprej, vse po dobri stari ceni, vse v domači govorici.

Zato grem na gotovo prav povsod, tudi v mali simpatični trgovini. Toda trgovec je Italijan, pristen in zgovoren, in se popraska za ušesom: "Oproštite, ne žnam še dobro. Malo šem še naučil in malo še še bom. Šem tudi priden. Moram biti, ne?"

Pohvalim ga prisrčno in iskeno. Pogleda me iznad naočnikov: "Italijanka? Ne. Slovenka? Tudi ne. Od kod ste?"

"Iz Trsta, pa še Slovenka."

"Hm. Tako, na pogled ne bi rekel!"

Pa ni vedel povedati zakaj.

Ljudje so se tukaj, bolj kot kje drugje in vsem politikom navkljub vrasli v neko spontano simbiozo dveh kultur, dveh jezikov, dveh rasti in dveh čutenj. Nekako gosposko se prepleta vse to s kakšnim zares redkim pretresom. Obmejna Nizza. Tudi po svojem zunanjem videzu, ona, ki ni hotela pokvariti lepote svojih ulic in palač, z "maksihranjevalniki" za smeti, niti noče biti preglasna in ne kaotična.

Strahovi preteklosti so pokopani v imenu sožitja. Morda samo spijo. Samo upati nam je, da zaspijo za vedno.

"Da. Samo upati je treba. Mar ni rekel južnjak, da je vzel Slovenko in da ljubi taščo kakor lastno mater?"

"Tako nekako je rekel."

Hitiva mimo predora, ki povezuje dve sestri, mlajšo in starejšo, v tem delčku Mittelevrope, ki tako rad odmeva od glasbenih akordov in utripov kulture. In že naju zakrije križno pretakanje ulic in uličic, tako kot vedno: enkrat vabi Espomego, drugič moda in razstava ali morje melodij in glasov in domotožje po violini.

Ko pa ni vsega tega? Brez skrbi. V vseh letnih časih se v zelenju in belem produ vije Soča, sinja, težka od skrivnosti, vselej vseosrečujoča.

In je tržnica s solato, gobami in kostanji in še druga onkraj ceste, kar tako pod milim nebom, kjer te naše dobre Brike založijo s česnom, medom, pristnim vinom in še z breskvami iz Medane, tistimi, ki se ločijo od kosti. Tu je v vsakem letnem času na razstavi blagoslov te naše zemlje.

To me omamlja. Bolj kot sejmi in kakor moda. In bolj kot Korzo in izložbe, bolj kot glasba in vse drugo so te trdne in pridne žene, ki prinašajo v košarah vzdušje zemskih letnih časov.

"Kaj da je to? Ja, gospa, kaj res ne veste? To je vendar kalikantus, ki cveti okrog božiča," me je poučila Brika, kot vzeta dol iz platna, in si rečeš: "Tone Kralj jo je ustvaril."

To je bilo že pred leti, vendar se o božiču vračam, da povonjam kalikantus in da vidim gorski teloh.

Sonce je zdaj že visoko, Brike spravljajo košare, breskve pa, nabite s soncem, čakajo na briško vino. Koliko skušnjav vleče, koliko darov in sreče.

Dolžni smo zahvalo. Dolžni se povzpeti v reber, tja na goro, kjer se Ona, odeta v sonce, ozira milostno v dolino. Saj brez Nje bi ta Gorica bila veliko manj Gorica.

GORICA V PLAMENIH

ALOJZIJ RES

Gorica, 21. novembra 1915

Šele danes zmorem zbrati nekaj vtisov strašnega dvodnevnega obstreljevanja. Miru sicer ni, na Oslavju se je zopet pričela krvava drama za Gorico, in preko hiše, ki je še ostala cela, tupatam v divjem letu švisne granata in udari v poslopja, ki se zrušijo, kot bi treščil s kamnom v ilovnato posodo. S silo zbiram misli, kajti še svežih in strašnih vtisov je toliko, da pero ne ve, kje bi začelo.

***

Jasno nebo se je razpelo nad Gorico in zvezde so še gorele, ko je osemnajstega novembra točno ob petih zagrmelo za goriškimi mostovi nešteto laških topov in pričelo bruhati železo in ogenj na speče mesto. V divjem plesu so vreščale in žvižgale granate skozi nočno tišino in treskale in udarjale na hiše, ki so se sesedale z grmenjem in bobnenjem. Na ulice so padali deli streh, zidovja, oken in ometa kot ob potresu. Vmes so žvenketale razbite šipe in črepinje kuhinjskih posod in drobci granat, kamenja in opeke so deževali na strehe in udarjali na okna, hodnike in na kamniti tlak.

In že ob sončnem vzhodu so švigali proti nebu goreči jeziki in oblaki črnega, umazanega dima so se valili nad mestom.

***

Nepopisno žalostno so bile videti ulice, ki so bile posute s kamenjem, opeko, železnimi in steklenimi drobci. S hiš so viseli odbiti žlebovi, razbite polknice, odtrgane električne in telefonske žice. Velike odprtine so zijale iz mrtvih hiš in kazale opustošena stanovanja z razbitim pohištvom. Strgane zavese so molele na cesto in plahutale v vetru kakor zastave. Tupatam sem skočil preko ogromne jame, ki jo je izkopala granata sredi tlakovane ulice. Priletela je s silovito močjo, zakaj daleč naokrog je frčalo kamenje, zemlja in grušč, odbijalo je ometi, prebijalo železne rolete trgovin in razbijalo vrata in okna. Včasih so prihreščale ogromne osemindvajset centimetrske gradate in razklale na dvoje tudi dvonadstropne hiše, ko bi bile igračke.

***

Ulice so bile prazne, vse življenje je zamrlo. Vsa okna, vsa vrata, vse trgovine so zaprte, le včasih kdo hiti – ali bolje – teče tik ob hišah in se strahoma ozira ter za hip postane, ko zasliši tuljenje granat, potem pa hitro izgine za vogalom. Zdi se, kakor da bi nevidna groza begala po ulicah, in kri burno polje po žilah. Ob vsakem grmenju nehote zastane korak in če kdo zasliši, da zopet leti tisto strašno, veliko telo po zraku in da se mu zopet bliža z divje rastočim pljuskanjem, kakor da bi švrkal z ogromnim bičem po vodi, se mu ustavi korak in glavo stisne med ramena.

Mesto gori. Kjer divja požar, pokajo zidovi, tramovje in padajoče strehe... Trgovski dom je v plamenih, ki sikajo iz oken v večerno jesenko nebo. Stene se majejo in železne traverze se pretezajo v spačeni grozi.

***

Bele, mesečne noči so lile na Gorico gorko luč. V ostrih obrisih so padale črne sence in risale preko podrtih hiš in razdejanih ulic temne pošasti. Gola so štrlela poslopja v noč, skozi razbita okna je sijala mesečina v uničena stanovanja in nad mestom je ležal svit požara, da je gorelo nebo rdeče in krvavo.

Tedaj so se iz črnih senc izvile postave ljudi in z voziičkom, na katerem je bilo naloženih nekaj cunj, posode in otrok, hitele iz razdejanega mesta v svet neznanokam, da le rešijo golo življenje. Odrasli otroci so šli za vozom, tudi oni obloženi s culami in najpotrebnejšo obleko.

Kakor pred šestimi meseci so romale cele procesije v tiho, belo noč in kakor pred šestimi meseci so se ponavljali prizori gorja in trpljenja.

POGLED NA GORIŠKI GRAD

LJUBKA ŠORLI

S potezo ostro je v neba modrino
začrtal pozni mrak gradu obrise,
da veličasten in mogočen zdi se.
Temotna luč se sveti skozi lino.

Pod grajskim zidom se cipresa
dviga –
kot stražnik zvest stoji in se ne
gane:
motri vrvenje mesta in meščane,
kot da le-to s podobami je knjiga.

Kaj vse so listi v njej že pokazali,
ko jih obračal je vihar stoletij!
In še se boj za pravdo v njih
zrcali...

Raz Travnik čudi se Ignacij sveti:
še vedno v vrstah, Gradniki,
Kobali?
Ne bo li konca tej turobni četi?

RIKO DEBENJAK, PUNTARJI

SMRT IVANA GRADNIKA

ALOJZ GRADNIK

Hrup in gneča. Glava je pri glavi.
Sonce žge. Orožje se leskeče.
Mušketirji gledajo preteče.
Molk. Še enkrat sodba se objavi.

Ivan Gradnik stopi in pozdravi
zadnjikrat tovariše iz ječe
in s pogledom išče: sredi gneče
najde jo in vidi - jok jo davi.

In zravna se ves in strašen reče:
"Rajši v smrt, kakor pod tujcev
pete!"
Klekne, moli in podobe svete

se dotakne z usti. Šepne: "Amen!"
Meč zažvižga. Krik. Ženska
priteče
in pod oder pade kakor kamen.

MAKSIM SEDEJ, VELIKI PUNT

PONESI ME, VETER...

ZORA SAKSIDA

...
Gorica.
Dvorišče moje tu
na sever gleda. Zvon
Kostanjevice onstran
meje Mariji vdano
ave poje in daljnega
se maja mi spomini
lovijo v samostan
ob cerkvi, od koder
skoz rešetke celice
prek hišnih streh,
kostanjev na Pristavi
zračno pot do doma
moje so oči iskale
vsako noč.
...

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU C

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

3. VELIKONOČNA NEDELJA

"So bili vredni trpeti zasramovanje zaradi Jezusovega imena" Apd 5,41
"Gospod, iz podzemlja si potegnil mojo dušo" Ps 30,4
"Vredno je Jagnje, ki je bilo zaklano, da prejme oblast in bogastvo, modrost in moč, čast, slavo in hvalo" Raz 5,12
"Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad" Jn 21,17

Začeli smo molitveno osmino za duhovne poklice. Poleg tega nas že itak prvi četrtek v maju vabi, naj prosimo Gospoda žetve za nove delavce v božjem vinogradu (Lk 10,2).

Vse pa priporočimo sv. Jožefu, izkušenemu delavcu-rokodelcu in njegovi ženi Mariji. Saj sta še posebej v maju, v šmarnicah, živ zgled vzgoje edinstvenega poklica Jezusa kot edinega velikega duhovnika (Heb 8,1).

Apostolska dela nam poročajo o oznanjevanju blagovesti. Apostoli pogumno nastopajo pred ljudstvom. Strahu so že dali slovo. Ker vedo, da za njimi stoji sam Bog, saj posega vmes s čudeži. Prav ti spravijo v bes velike duhovnike, ki so polni nevoščljivosti (Apd 5,17) in tudi hudobije. Zato zapirajo, tepejo, prepovedujejo oznanjati velikega duhovnika Jezusa.

Toda ljudje, ki sprejmejo vero, imajo "kakor eno srce in eno dušo" (Apd 4,32). Čeprav pride tudi med verniki do posameznih neodkritosrčnosti in lakomnosti. Znan je primer Hananije. Ta mož je bil obljubil dati apostolom, ki so skrbeli za potrebne po diakonih, ves izkupiček od prodaje zemljišča. Toda z ženo Safiro sta del tega pridržala zase. Lagala sta po Petru samemu Bogu. Zaradi tega sta morala umreti (Apd 5,1-11). Dasi je to huda kazen, kaže vendar, da so prvi kristjani vzeli vero zares.

Tudi vse preganjanje s strani velikih duhovnikov in materialističnih Saducejev, ki so bili znani kot kolaboracionisti Rimljanov, priča, da se zgodovina Jezusa naprej razvija. Apostoli začnejo svoje misijonsko pričevanje o vstajenju Jezusa Kristusa. Jezus še trpi, po apostolih in po vsakem verniku. Je namreč isti zgodovinski mož, ki ga svet odklanja in sovraži. Zato je pričevanje o njem zelo težko in zahtevno. Toda Bog je prav tedaj z njimi. Rešuje jih npr. pri zaprti ječi. Opogumlja jih, da prostodušno oznanjajo v templju. Celo pošali se iz velikega zbora, ki je ves pripravljen na sodbo in obsodbo apostolov. Ko namreč pošljejo po apostole v ječo, je ta prazna; zaman je tudi vsa togota sodnikov. Zadrega je velika. Modri Gamaliel, učitelj postave, nekoč profesor sv. Pavla, omili sovraštvo in zle naklepe proti apostolom. A kljub temu so poklicali apostole, jih dali pretepsti in jim zabičali, da ne smejo govoriti v Jezusovem imenu; nato so jih izpustili. In apostoli so zapustili veliki zbor, veseli, da so bili vredni trpeti zasramovanje zaradi Imena" (Apd 5, 17-41). Vsi, ki odgovorijo na Jezusov klic hoje za njim kot duhovniki, redovnice in redovniki, so deležni tudi njegovega trpljenja. Tudi zasramovanja ne manjka. Toda nujnost rešenja ljudi izpod oblasti hudobije daje izkusiti moč Boga pri vsem tem, ker poklic je od Boga in za Boga. Bogati mladenič ne zmore odpovedi. Pri njem igra glavno vlogo imetje, navezanost nanje. Lakomnost je namreč glavna ovira za duhovni poklic. Ne samo lakomnost po denarju, pač pa vsaka neurejena navezanost na ta vidni svet. Pri Makabejcih je jasen vzrok za smrt vojakov v bitki prilastitev jamnijskih malikov (2 Mkb 12, 38-43). Pri Jozuetu je prav tako poudarek na čistosti vere v enega Boga, ki je naravnost proti vsaki še tako dragoceni podobi ničnih bogov. Ahan, sin Karmija, je podlegel skušnjavi pridobitve teh upodobljenih poganskih bogovih. Zaradi njih je najprej spravil v nesrečno smrt kakih šestintrideset soborcev. Trd, tu nečloveški tozadevni judovski zakon pa je zaradi greha enega moža, Ahana, neusmiljeno pomoril njega, srebro, plašč, zlati jeziček, njegove sinove in njegove hčere, njegovega vola in njegovega osla, njegovo drobnico, njegov šotor in vse, kar je bilo njegovega (Joz 7, 1-26).

Nova zaveza, t.j. Jezus, pa nam pokaže drugačno podobo Boga. Ta je Oče, ki ljubi človeka. A obenem svari pred hudobnim duhom in hudobijo, ki vodita v pogubo (Jn 8,11; 5,14).

Saj vidimo pekel ubijanja in vseh mogočih pregreh tam, kjer ni Boga. Dober je samo eden, Bog (Mr 10, 18; Mt 19,14).

On pa spreminja srca ljudi. Tako Jezus pokliče in sprejme za apostola carinika Mateja (Mt 9-13). Gre v hišo višjega dacarja Zaheja, ki se spreobrne (Lk 19,1-10). Apostoli in duhovniki naj pa oznanjajo in pričujejo za Božjo pravičnost, a predvsem naj bosta vidni usmiljenje in uboštvo ali nenavezanost na vidno, četudi jih nekateri imajo za čudake. Saj tudi o starših, ki cenijo vero in poštenost, ter o dobrih vzgojiteljih se lahko reče isto, če ne še hujše. Ker tudi hoja staršev in vzgojiteljev za Jezusom, ponižnim in ponižanim, je zelo zahtevna. Molitev pa izprosi ljubezen, ki naj ne bo znana samo Jezusu: "Gospod, ti vse veš, ti veš, da te imam rad" (Jn 21,17), pač pa tudi ljudem. Tedaj se ne bo ponašala, prej bo odgovorila Jezusu na vprašanje: "Otroci, imate kaj prigrizniti?" z "Nič!" (Jn 21,5). Ker bo vse zaupanje slonelo na Jezusu. Saj je z njim lepo jesti in piti pri njegovi mizi, in še posebej tedaj, ko je treba piti in izpiti njegov kelih (Mt 20,23), saj je bil on celo zaklan! (Raz 5,12).

POGOVOR / BEOGRAJSKI NADŠKOF IN METROPOLIT MSGR. STANISLAV HOČEVAR

IŠČEMO PRAVE OBLIKE DIALOGA

JOŽKO MOŽINA

Prejšnji teden je nastopil službo beograjskega nadškofa in metropolita salezijanec msgr. Stanislav Hočevar, že tretji Slovenec, ki bo odslej vodil katoličane v srbski prestolnici. Nasledil je msgr. Franca Perka, ki se je po štirinajstih letih škofovanja v posebno nemirnem času upokojil. Novi nadškof je že bil večkrat gost v naših krajih.

Gospod nadškof, čestitamo vam ob imenovanju. Kako se v Beogradu počutite kot katoliški škof in kot Slovenec?

Iskrena hvala. Lahko rečem, da se kar dobro počutim. Najprej - sem katoliški škof; že od nekdaj čutim jasno zavest pripadnosti katoliški Cerkvi, ki je ena, kjerkoli živi. Drugič, to, da sem Slovenec mi samo pomaga, da sem lahko na zelo konkreten način katoliški škof.

Vaše tukajšnje poslanstvo je podobno misijonskemu, v resnici pa je še težje, ker delujete v večinsko pravoslavnem svetu, ki ima drugačno mentaliteto. Kakšen je sedaj duhovni karakter srbskega naroda?

Temeljna značilnost je raznoličnost srbskega naroda, kar je ob upoštevanju njegove zgodovine razumljivo. Tu so bili pomembni duhovni centri, predvsem samostani, ob katerih se je razvila zelo močna duhovnost, in zato je še sedaj lepo število menihov, duhovnikov, redovnikov, po drugi strani pa krščanstvo nikoli ni dovolj prodrlo med srbske množice. Odnosa do katoliške Cerkve zato ni mogoče opredeliti le z eno označbo. Potrebno je gojiti predvsem osebne stike s pravoslavnimi in vzpostavljati prijateljske odnose.

Ali so najbolj konfliktni časi za odnose med obema cerkvama v Srbiji sedaj mimo? Kakšen je dialog s srbsko pravoslavno Cerkvijo danes?

Upoštevati je potrebno dejstvo, da smo se vsi znašli pred novimi izzivi in v novi stvarnosti na vseh področjih, tako na političnem kot kulturnem. Tudi pravoslavna Cerkev išče svojo podobo. Vemo, kakšno je bilo skoraj celotno preteklo stoletje. Pravoslavna Cerkev se je naenkrat znašla pred mnogimi novimi vprašanji, to njeni predstavniki povedo tudi sami in pričakujejo razumevanja z naše strani. Zato ne moremo govoriti o čisto jasno določenem odnosu do katoliške skupnosti. Vsi iščemo prave oblike dialoga.

V zadnjem desetletju balkanskih vojn je največja odgovornost na vesti srbskega naroda. Ali se Srbi tega zavedajo? So sposobni neke vrste katarze, priznanja svoje vloge?

Če pogledamo vse narode v vzhodni Evropi, vidimo, da proces prečiščevanja ni tako lahek in ni tako hiter. Toliko bolj to velja za Srbe, kar je spet zgodovinsko pogojeno. Vendar se je proces prečiščevanja začel. Menim, da je danes najbolj potrebno to, da zahodne države in mi vsi gojimo zelo močan dialoški odnos do Srbov in da evropska in mednarodna skupnost nenehno budno spremljata dogajanja tukaj v Srbiji in ob vsaki nepravilnosti takoj ukrepata. Samo s tem bomo pomagali, da bo proces preobračanja dobro potekal.

Vaša nadškofija je že pred desetletjem štela okrog trideset tisoč vernikov, sedaj jih je po nekaterih ocenah le še deset tisoč? Zakaj tolikšen upad, kako je do tega prišlo?

Razlogov je veliko. Najprej politično dogajanje v zadnjem desetletju, ko so mnogi katoličani kakor tudi drugi zapuščali te kraje. Močno je vplival izredno težak ekonomski položaj. Številni živijo v revščini, zato se mnogi mladi sploh ne poročajo, če pa se že poročajo, skorajda nimajo otrok, ali zelo malo. Mlade družine preprosto ne morejo preživljati svojih otrok in to je še en razlog, zakaj je število katoličanov tako upadlo. Z druge strani pa se zdaj že čutita večja sproščenost in veselje. Skušamo poživiti srečevanja mladih. Opažamo, da je število katoličanov večje, kot govorijo statistike, saj se vedno novi in novi vključujejo v naše skupnosti.

Kako ste začrtali pastoralne smernice za delo v katoliški skupnosti, da bi vernike pritegnili in obdržali?

Ko opazujem položaj v škofiji, me skrbi izredno velika razkropljenost vernikov, duhovnikov, redovnikov, redovnic. Potrebno bo poživljati občestvo, da bi se vsi počutili ena družina in da bi si bolj pomagali med seboj. Ne le na duhovnem, temveč tudi na materialnem področju. Druga velika naloga je skrb za mlade, ki so plačali največjo ceno desetletne mednarodne izolacije svoje domovine. V njih se je zato nabrala energija posebne vrste, kar je potrebno spremljati z vso pozornostjo. Mladim moramo dati možnost, da se oblikujejo, moramo jim dati možnost dela, študija, priprave za prihodnost. Tretje veliko področje pastoralnega dela bodo družine, čemur se doslej ni dajala posebna pozornost. Samo novo pojmovanje družinskega življenja in ustvarjanje pogojev za družinsko življenje odpira nove možnosti. Močneje moramo povezati celotno Cerkev v Jugoslaviji. Trenutno še nimamo primernih struktur v službi oznanjevanja, kateheze. Potrebno je boljše organizirati obveščanje po svetu in v Cerkvi na vesoljni ravni o našem delu. Katoliška skupnost v Jugoslaviji se mora dvigniti iz zaprtosti v posamezne narodne skupnosti - zaživeti mora novo občestvo.

Vsako zdravo občestvo pričuje v okolju, kjer je. V okolju, kjer deluje pretežno pravoslavna Cerkev, je to morda nekoliko specifično. Kakšen pomen ima pri tem Karitas?

To, kar lahko v tem trenutku katoliška Cerkev nudi Srbiji in Jugoslaviji, je prav krščanski družbeni nauk. Pravoslavna Cerkev ga nima v tako bogati obliki. Oni imajo drugačen pristop do človeškega življenja. Sam vidim na področju karitativnosti veliko priložnost za vzpostavljanje odnosov med katoliško in pravoslavno skupnostjo. Mi katoličani lahko damo več živega čuta za konkretnega človeka, za skupnost, medtem ko imajo pravoslavni veliko moč za poudarjanje presežnostnega. Skušamo se medsebojno bogatiti; sprejemamo od njih čut za presežno, na drugi strani jim pomagamo s karitativno dejavnostjo. Tu se moram posebej zahvaliti mednarodni Karitas in evropskim katoliškim skupnostim, ki nas močno podpirajo. Brez te podpore marsikdo tukaj ne bi mogel preživeti. Zelo sem hvaležen, da z različnih strani, tudi iz Slovenije, prihaja pomoč in ra-zumevanje za naše potrebe. To je tudi enkratna priložnost, da se Jugoslavija močneje poveže z Evropo.

Kako je s slovensko skupnostjo v Srbiji. Po ocenah je tu kar 50 tisoč ljudi slovenskega porekla. Kako je z njimi danes?

Ta ocena se nanaša na celo Zvezno republiko Jugoslavijo. Položaj se je spreminjal, dogodki zadnjega desetletja so zelo močno vplivali. Pred drugo svetovno vojno so bili naši rojaki predvsem znotraj Cerkve zelo močno povezani. Bila je velika skupnost, zato je bilo tukaj veliko slovenskih duhovnikov. Po drugi svetovni vojni je politična usmeritev zavirala tovrstno delovanje, katoliška Cerkev ni mogla veliko narediti. V zadnjem obdobju pa prav tako zaradi političnih razlogov ni bilo nobene slovenske organizacije v Beogradu, kar je velika škoda. Slovenci imajo tu zelo pomembno vlogo, po njih srbski narod tudi zelo ceni Slovence. Vsekakor bi bilo potrebno, da bi Slovenija obudila svoj odnos do tukajšnjih Slovencev; zdaj, ko se tu želijo ustaliti slovenska podjetja, naj za svoje uslužbence poiščejo Slovence. Od njih je mogoče dobiti skoraj vse - od stanovanja do delovnih mest in tako dalje. Cerkev pa bo tudi skušala narediti svoje, kajti slovenska karizma je tu zelo dragocena in za prihodnost te dežele velikega pomena. Zato čutim potrebo, da se povežejo; vedno so zelo dobrodošli v vzpostavljanju vezi med različnimi narodnostmi in verami, zato moramo to našo tipično lastnost zdaj še posebej uveljaviti.

Gospod nadškof, hvala za pogovor.

Hvala lepa, vsem prav lep pozdrav.

KARITAS KOPER ZA POSOČJE

PEREČI SOCIALNI PROBLEMI

Škofijska Karitas Koper je sprejela posebno izjavo o stanju obnove in o perečih socialnih ter drugih problemih na potresnem območju v Posočju. Ta človekoljubna in humanitarna organizacija se je takoj po naravni nesreči na Veliko noč pred tremi leti vključila v zbiranje denarja in izvajanje drugih oblik oz. načinov pomoči prizadetim družinam in posameznikom. Tako je doslej od Karitas prejelo pomoč za obnovo v potresu poškodovanih stanovanjskih hiš 197 družin, v skupnem znesku skoraj 77 milijonov tolarjev. Postopek ugotavljanja upravičenosti do pomoči je potekal tako, da so sodelavci krajevnih Karitas zbirali prošnje in potrebne spremljajoče listine. Na podlagi meril (kriterijev), po katerih imajo prednost prosilci z nizkimi dohodki, invalidi, bolni in družine z več otroki, so omenjena denarna sredstva upravičencem neposredno izročili ali pa jim je organizacija Karitas poravnala razne račune. Toda Škofijska Karitas Koper opozarja, "da se na potresnem območju kažejo še drugi problemi, med katerimi je zelo pereče vračanje najetih posojil, ki jih družine z nizkimi dohodki težko zmorejo." Škofijska Karitas že dlje časa opozarja na pereče socialne probleme. Zaradi tega Karitas že številnim pomaga s paketi oz. plačilom zapadlih položnic (računov).

JANEZ DRNOVŠEK IN MSGR. RODE O SPORAZUMU MED SLOVENIJO IN SV. SEDEŽEM

V ZNAMENJU PRESEGANJA DELITEV IZ ZADNJIH DESETLETIJ

Po zatrjevanju predsednika Drnovška je slovenska vlada trdno odločena nadaljevati in končati pogajanja za sklenitev sporazuma med Slovenijo in Svetim sedežem, da bi tudi na tem občutljivem in pomembnem področju dohitela druge demokratične države. Sporazume s Sv. sedežem so podpisali Italija, Izrael, Slovaška, Hrvaška in Estonija, pri čemer Študija o primerjavi osnutka sporazuma s Sv. sedežem ob upoštevanju nekaterih novejših konkordatov, ki je bila narejena za potrebe slovenskega zunanjega ministrstva, oblikovno in pravnotehnično ne odstopa od drugih že sprejetih sporazumov v že omenjenih državah.

Kronologija pogajanj med Slovenijo in Svetim sedežem je dolga, zapletena in polna pridržkov, ki jih je navajala zlasti ZLSD s svojim izvedencem za pravna vprašanja Matevžem Krivicem. Že februarja leta 1999 sta takratni pravosodni minister Tomaž Marušič, predsednik vladne komisije za rešitev odprtih vprašanj RKC in dr. Anton Stres, predsednik komisije Slovenske škofovske konference za ureditev odnosov z državo, podpisala t.i. soglasje o pravnem položaju rimskokatoliške Cerkve v Sloveniji. V dokumentu je bil povzetek iz obstoječe zakonodaje, ki ureja položaj Cerkve v Sloveniji. Obe strani sta soglašali, da je ta položaj pravno primerno urejen. Predstavniki Cerkve so tedaj ponovili svoja pričakovanja, da bo soglasje služilo kot osnova za sklenitev mednarodnega sporazuma. V nasprotnem primeru podpisovanje soglasja po njihovem mnenju ne bi imelo smisla. V naslednjem obdobju LDS in ZLSD nista uskladili stališč o sporazumu, zaradi česar se je predsednik Drnovšek odločil za posredovanje vlade, ki je s preglasovanjem 12. aprila sprejela koalicijsko neusklajen sporazum. Nekoliko popravljeno besedilo sporazuma je vlada prekvalificirala v "pogajalska izhodišča" ter jih kot takšna sprejela za nadaljevanje pogajanj s Svetim sedežem. Proti so glasovali trije ministri ZLSD.

Na zasedanju državnega zbora v torek, 17. aprila, je predsednik vlade odgovoril tudi na vprašanje Zmaga Jelinčiča (SNS), če je Slovenija, potem ko je vlada sprejela pogajalska izhodišča za sporazum s Svetim sedežem, še suverena država. Drnovšek je dejal, "da je Slovenija toliko suverena, kolikor je lahko v svetu, ki je medsebojno precej soodvisen. Popolne, absolutne suverenosti v tem svetu ni več. Slovenija je primerljiva z marsikatero državo, predvsem v Evropi, ima sorazmerno dober ali celo večji vpliv, kot bi izhajalo iz naše velikosti, in ima razmeroma dober ugled v svetu. Predvsem pa je Slovenija varna država. Kar zadeva sporazum s Sv. sedežem oz. politiko do verstev in do Cerkve, pa želimo vzpostaviti ravnotežna razmerja v državi. Pri tem se počutimo dovolj suverene, da smo lahko celo velikodušni ali tolerantni in da ne poskušamo zaostrovati teh odnosov za vsako ceno in delati politike iz tega. Takšne politike vedno vodijo do napetosti in konfliktov, celo do vojn. Sicer pa s tem sporazumom želimo preseči delitve, ki smo jim bili priča zadnjih petdeset let".

O sporazumu med Slovenijo in Svetim sedežem je razmišljal tudi ljubljanski nadškov in slovesnki metropolit dr. Franc Rode v obširnem pogovoru za mariborski časnik *Večer*. O nasprotnikih tega sporazuma je dejal, "da ti ljudje verjetno živijo v preteklosti in vsekakor ne v Evropi. Njihova stališča so svetlobna leta daleč od tradicije evropskih narodov, ki so skozi vsa stoletja sklepali sporazume s Svetim sedežem. Ti ljudje ne vedo, kaj je krščanstvo, kaj Cerkev in kaj Sveti sedež, in iz tega delajo strašilo za potrebe svoje ideologije in manipulacije z ljudmi. Čudim se in se žalostim, da nekatera pomembna mesta v slovenski družbi zasedajo zaprti, nerazgledani ljudje, nedojemljivi za vsak argument. Vsem je jasno, da v sporazumu ni nobenega problema. Resnični problem je ideološka zakrknjenost".

Na pripombo časnikarke, da je Drnovškova vlada s sprejemom pogajalskih izhodišč pravzaprav le potrdila besedilo pravnega sporazuma s Svetim sedežem, kar se je zgodilo že tretjič v zadnjem poldrugem letu, to pa je le en korak k sporazumu, saj se zdi, da je do ratifikacije še daleč, je dr. Franc Rode odgovoril: "Vsekakor sem vesel odločitve slovenske vlade. Res je do ratifikacije sporazuma še daleč, saj je sprejeto besedilo samo izhodišče za pogovore med republiko Slovenijo in Svetim sedežem. Na tej stopnji pa kaj lahko pride do zapletov, ki jih danes ni moč predvideti. Kljub temu se mi zdi, da je slovenska vlada naredila pomemben premik v smeri ureditve odnosov med Cerkvijo in državo. Upam, da bo po tej odločitvi slovenski politični prostor nekoliko manj napet in bolj sproščen. Želim si, da bi mogli normalizirati odnose med Cerkvijo in državo. Potem bi bili tudi slovenski verniki dosti bolj neobremenjeni v svojih političnih izbirah. Združena lista in njeni pristaši bodo poslej najbrž nekoliko bolj osamljeni, njihovi ugovori manj odmevni, njihova teža v vladi manjša."

M.

V NEDELJO NA BANJŠICAH

SPOMINSKO OBELEŽJE VALENTINU STANIČU

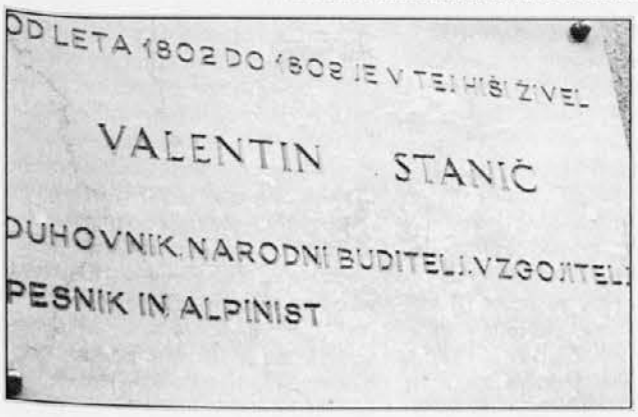

Na Banjšicah so na poslopju nekdanjega župnišča, kjer je stanoval, v nedeljo, 22. aprila, odkrili spominsko obeležje Valentinu Staniču, in sicer ob 200-letnici pričetka njegovega službovanja na tej planoti. S svojim velikim znanjem na raznih področjih, predvsem pa kot duhovnik, se je predajal svojim vernikom, zaradi česar so sledovi njegovega poslanstva ostali zapisani v zgodovini tega območja. Imel je tudi svojo malo tiskarno, kjer je pisal svoje pesmi in planinske spise, in jih nato širil tudi v Gorici. Ljudi je učil pisati, brati, računati, peti ter jih navajati umnega kmetovanja, sadjarjenja in gospodarjenja.

Na slovesnosti je gledališki igralec Radoš Bolčina recitiral pesmi, o Valentinu Staniču kot velikem duhovniku in osebnosti slovenskega naroda, pa so govorili župnik Jožko Kragelj, ravnatelj osnovne šole Milojke Štrukelj iz Nove Gorice Mirko Brulc ter predsednik Planinskega društva iz Kanala ob Soči Marjan Nanut. Spominsko obeležje s podobo in napisom o Valentinu Staniču pa sta odkrila domači župnik in letošnji zlatomašnik Martin Pavlin ter solkanski dekan Vinko Paljk.

Ob odkritju spominske plošče in ob svoji zlati maši je župnik Martin Pavlin napisal brošuro o Banjšicah, ki je prvo delo o zgodovini tega območja. Izdalo jo je domače Turistično društvo v okviru zbirke sakralni spomeniki Primorske, ki jo ureja Marijan Brecelj.

M.

PRAVI KRISTUSOV OBRAZ?

NJEGOVO OBLIČJE

Pred nekaj tedni so časopisi vsega sveta objavili fotografijo, ki izziva tradicionalno krščansko ikonografijo. Strokovnjaki angleške javne televizijske hiše BBC so namreč na podlagi arheologije in anatomije računalniško "izdelali" tridimenzionalno podobo glave tipičnega palestinskega človeka, kakršen naj bi živel pred dva tisoč leti.

Vsem je jasno, da Kristus, ki se je rodil judovski materi v Bližnjem Vzhodu pred dvema tisočletjema, ni mogel imeti svetle polti, prav nič od sonca zagorelih lic, nežnih potez, dolgih modrih las in svetlih oči. In vendar je zahodna umetniška tradicija v naši podzavesti tako zakoreninjena, da si drugačnega Kristusa skoraj ne moremo predstavljati. In tako so strokovnjaki (multietnične) Velike Britanije na podlagi lobanje Palestinca iz 1. stoletja izrisali glavo tipičnega Juda s tistega področja in iz tistega časa. Označujejo ga dokaj temna polt, kratki in kodrasti lasje, sršata brada, temne oči, goste obrvi, poudarjen nos, nizko čelo. O tem, da se je v Kristusovem času Judom spodobilo imeti kratke lase, govori tudi sv. Pavel v pismu Korinčanom; tega bi gotovo ne pisal, ko bi Jezus imel dolge lase.

In vendar znanstveniki ne prisegajo na to, da je bil Kristus prav tak, kot ga vidimo na sliki, saj niso imeli opraviti z njegovo lobanjo. Upravičeno pa trdijo, da je bil gotovo podobnejši tej reprodukciji kot pa Kristusu, kakršnega so upodobili npr. Leonardo da Vinci, Piero della Francesca, Rubens... Dejstvo je, da v prvih stoletjih po Kristusu niso upodabljali Božjega Sina, ampak simbole (riba, jagnje, dobri pastir, monogram...), ki so govorili o njem. Po "spreobrnjenju" rimskega cesarstva so Jezusa upodabljali kot nebeškega kralja, avtoritarnega moža brez brade, podobnega rimskim aristokratom. Bizantinska Cerkev pa je vedno slikala Kristusa z brado in od 12. stol. dalje je ta podoba postala konvencionalna tako na Vzhodu kot na Zahodu.

Verjetno ni bistveno to, kateri rasi je pripadal Kristus. In ko se govori o Božji podobi, se verjetno ne misli na zunani videz.

DPD

SVETNIK TEDNA

24. APRILA

SILVESTER ČUK

FIDELIS IZ SIGMARINGENA, MUČENEC

Sveti Frančišek Asiški je v uboštvu in veselju živel Kristusov evangelij. Njegov zgled je privabil veliko število učencev. Zanje je sestavil Vodilo - redovna pravila, ki jih je leta 1223 potrdil papež Honorij III. Frančiškova evangeljska širina je kasneje povzročila, da so ta pravila razlagali različno in tako so se iz njegove prvotne zamisli rodili trije frančiškanski redovi: minoriti, ki so živeli v skupnih samostanih; observanti, ki so hoteli živeti dobesedno po Frančiškovem Vodilu (različne veje observantov so se pozneje združile v današnji red frančiškanov), in kapucini, strožja reformna veja, ki je nastala v 16. stoletju, kmalu po Lutrovi reformi.

Prvi mučenec mladega kapucinskega reda je bil sv. Fidelis iz Sigmaringena, ki ga slavimo danes. Doma je bil iz mesta Sigmaringen na Švabskem, kjer je zagledal luč sveta 9. oktobra 1578 kot predzadnji od šestih otrok zakoncev Johannesa in Genovefe Roy. Pri krstu so mu dali ime Marko. Že v deških letih je prišel v šolo k benediktincem, kjer se je dobro naučil latinščine, kar mu je prišlo zelo prav na raznih univerzah v tujini. V nemškem Freiburgu je končal študij modroslovja in prava, potem se je z majhno skupino plemiških sinov odpravil na študijsko potovanje po Italiji, Franciji in Španiji. Ko se je po šestih letih vrnil domov, je opravil še doktorat iz cerkvenega in državnega prava in mlademu doktorju se je odpirala lepa prihodnost.

Postal je član najvišjega sodišča za zahodno Avstrijo in iskreno se je zavzemal za pravice revnih ljudi, zato so ga imenovali "advokata siromakov". Ko je videl, kako so sodniki podvrženi podkupovanju, je sklenil temu poklicu dati slovo. Najprej je mislil iti h kartuzijanom, potem pa se je odločil za kapucine, kjer je že bil njegov mlajši brat Jurij. 4. oktobra 1612, na god sv. Frančiška, je postal duhovnik, isti dan je v Freiburgu opravil tudi slovesne redovne obljube in dobil ime pater Fidelis (Zvest). Potem je nekaj časa nadaljeval bogoslovne študije, nato pa nastopil pridigarsko službo, ki jo je opravljal v raznih mestih, predvsem v krajih, kjer sta se katolicizem in protestantizem bojevala za vsako ped zemlje in kjer je izbruh tridesetletne vojne (1618-1648) razvnel strasti do skrajnosti.

V takih okoliščinah je mogla prinesti rešitev samo še junaška krepost in zanjo je pater Fidelis prosil Jezusa. Najglobljí vir njegovega apostolskega življenja je bila evharistična skrivnost. Iz spoznanja božje besede, da mora zrno, če naj obrodi sad, umreti, je imel za največjo milost, da bi dosegel mučeništvo in tako postal deležen Gospodovega trpljenja.

Sredi januarja leta 1622 je prišel v popolnoma protestantski vzhodni del Švice, da bi pridobil ljudi nazaj za katoliško vero. Naletel je na fanatičen odpor kalvinskih pridigarjev, ki so ga pri ljudstvu očrnili kot avstrijskega biriča. Z zvijačo so ga zvabili v kraj Seewis, češ da kmetje želijo, naj jim pride pridigat. Ko je v nedeljo, 24. aprila 1622, stopil na prižnico, je nastal hrup, pred cerkvijo so kriki in streli pretresli zrak. Uporni kmetje so najprej pobili avstrijsko varnostno stražo. Strel, namenjen pridigarju, je zgrešil cilj. Fidelis je že prišel s prižnice in se skušal rešiti skozi zakristijska vrata. Komaj je bil zunaj cerkve, je z meči, vilami in koli planilo nanj kakšnih dvajset mož in zahtevalo od njega, da sprejme njihovo vero. Fidelis jim je odgovoril: "Prišel sem semkaj, da se bojujem proti krivi veri, ne pa da jo sprejmem!" Ko je množica to slišala, je planila nadenj in ga pobila.

Njegova molitev za milost mučeništva je bila uslišana. Za svetnika je bil razglašen leta 1746. Njegovo telo leži v stolnici v Churu, glava pa v kapucinski cerkvi v Feldkirchnu.

Z NOVIM GLASOM

POTOVANJE PO ANDALUZIJI

Letošnje jesensko potovanje z Novim glasom nas bo vodilo v Andaluzijo, v Španijo. Potovanje bo v začetku septembra (**od 4. do vključno 11. septembra**). Glavni cilj je ogled osrednjega in južnega dela Španije, ki slovi po izrednih znamenitostih iz srednjeveške in arabske kulture, kot tudi zaradi dogodkov iz druge svetovne vojne. Starodavna mesta kot Granada, Ronda, Cadiz, Sevilla, Cordoba in Toledo nam spregovorijo o slikoviti in bojeviti zgodovini teh mest. Lepota krajev in pogorij je v harmonični povezanosti s sredozemskim obrežjem. Zanimiv bo tudi obisk Gibraltarja, ki je še vedno v angleških rokah. Folklora in španska melodija popevk ter pesmi nas spodbujata k veselemu in optimističnemu gledanju na svet in prihodnost. Spored potovanja je odličen ter nam zagotavlja poučno in prijetno potovanje v družbi prijateljev in znancev. Podrobni program lahko dvignete na našem uredništvu v Gorici in na podurednistvu v Trstu. Ob vpisu akontacija 300.000 lir, vpisovanje se zaključi ob zasedbi vseh razpoložljivih mest ali najkasneje do konca junija. V primeru, da se želite udeležiti tega potovanja, vpišite se čimprej! Vabi vas sončna in lepa Španija!

NOVI PREDSEDNIK SLOVENSKE VINCENCIJEVE KONFERENCE

Na seji odbora osrednjega sveta Slovenske Vincencijve konference za Trst in Gorico, ki je bila na sedežu SVK v Trstu v ponedeljek, 23. t.m., je bil na mesto pokojne prof. Laure Abram za novega predsednika izvoljen inž. Aldo Stefančič.

PODELITEV NAGRADE VSTAJENJE DORICI MAKUC

ODDOLŽITEV PRIMORSKEMU MALEMU ČLOVEKU

IVAN ŽERJAL

V ponedeljek, 23. t.m., so v Peterlinovi dvorani Društva slovenskih izobražencev v Trstu podelili 38. literarno nagrado *Vstajenje* goriški publicistki Dorici Makuc za njeno življenjsko delo na področju domoznanstva. Komisija, ki so jo sestavljale prof. Lojzka Bratuž, prof. Robert Petaros, prof. Zora Tavčar, dr. Zorko Harej, prof. Neva Zaghet, prof. Diomira Fabjan Bajc in Marij Maver, je pregledala 22 knjižnih del zamejskih in zdomskih avtorjev, ki so izšla v letu 2000 in na koncu sklenila, da podeli nagrado Dorici Makuc, saj le-ta v svojih delih ohranja v naši zavesti usodo pozabljenega primorskega malega človeka ter njegovo trpljenje v teku 20. stoletja. S tem, je bilo rečeno v utemeljitvi, je postavila spomenik trdnosti, vztrajnosti in trpljenju našega primorskega življa na naši zahodni meji. Mirne duše torej lahko rečemo, da nagrade ni prejela le gospa Dorica, ampak z njo tudi primorski mali, nevidni človek. Makučeva je namreč prejela priznanje predvsem za tri knjige, ki so izšle pri Goriški Mohorjevi družbi: *In gnojili boste nemško zemljo* (1990), v kateri je opisana kalvarija kraških izgnancev iz Komna in bližnjih vasi v Nemčijo med drugo svetovno vojno, *Aleksandrinke* (1993), ki opisuje epopejo primorskih deklet, ki so si služile kruh v Egiptu, in *Sardinci* (2000), v kateri avtorica podaja življenjske zgodbe slovenskih in hrvaških fantov, ki jih je italijanski fašistični re-

FOTO BUMBACA

žim mobiliziral v zloglasne posebne bataljone in poslal na Sardinijo. Sicer pa je Dorica Makuc vse svoje poklicno delovanje kot publicistka in časnikarka pri raznih časopisih in nato na RTV Slovenija (takrat še RTV Ljubljana) posvetila obrobnim zgodbam naših ljudi, katere je skušala iztrgati iz pozabe. Zato si Makučeva priznanje nadvse zasluži in je njeno delo vredno vse naše pozornosti, kar dokazuje navsezadnje tudi dejstvo, da je naklada nagrajenih knjig ali že pošla ali je na tem, da poide.

Take in še druge ugotovitve je bilo slišati na ponedeljkovi slovesni podelitvi, na kateri je o nagrajenki in o njenih že omenjenih treh knjigah spregovorila prof. Diomira Fabjan Bajc, ki je med drugim poudarila dejstvo, kako so knjige pisane z živahnostjo, tenkočutnostjo in razumevanjem ter kako so, kljub pretresljivi vsebini, polne življenjskega optimizma, pa tudi humorja. Predsednik GMD dr. Oskar Simčič je s svoje strani izrazil veselje, da je nagrada šla Dorici Makuc in posredno tudi Mohorjevi družbi. To je tudi dokaz, da zgodovino pišejo tudi mali ljudje. Sama nagrajenka pa je v svojem posegu poudarila, da jo je prevzel svet malih ljudi, svet obrobja, tisti svet, iz katerega navsezadnje tudi sama izhaja.

Denarno vsoto za nagrado *Vstajenje* je tudi letos, kot vsako leto, prispevala Zadružna kraška banka. S tem, je med drugim dejal njen predstavnik dr. Marijan Bajc, ta danes edini slovenski denarni zavod na Tržaškem izkazuje pozornost do literarne ustvarjalnosti, sicer pa vsestransko podpira dobrodelno, kulturno, športno in drugo delovanje v okviru naše skupnosti. Sicer je ponedeljkovo slovesnost dodatno popestrilo branje odlomkov iz knjig *In gnojili boste nemško zemljo*, *Aleksandrinke* in *Sardinci*, ki sta ga podala Matejka Peterlin in Livij Valenčič. Večer pa je dodatno zaokrožil nastop kitarista Valterja Gregorija, gojenca na Glasbeni matici v razredu prof. Marka Ferija, sicer pa dijaka klasičnega liceja Prešeren v Trstu.

Dorici Makuc pa naj ob tej priložnosti še enkrat gredo čestitke tudi s strani našega časopisa!

12. PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI

SLAVISTI V GORICI

FOTO BUMBACA

Dvanajsti primorski slovenistični dnevi so potekali minuli teden v Gorici, ker so organizatorji na tak način hoteli s svojo prisotnostjo in predvsem z novimi slovenističnimi dognanji pokazati na slovensko prisotnost v Gorici ob tisočletnici prve omembe Gorice. Tokratne slovenistične dni so priredili: slavistična društva Trst-Videm-Gorica, Koper, Nova Gorica, Zavod Republike Slovenije za šolstvo iz Nove Gorice ter kolektiva profesorjev slovenskega jezika licejev Primož Trubar in Simon Gregorčič iz Gorice. Ni seveda tudi zanemarljivo dejstvo, da so slovenistični dnevi potekali v slovenskem šolskem središču v ulici Puccini, kjer se je poleg slavistov predavanj udeležilo tudi večje število slovenskih dijakov in študentov.

Po četrtkovem večeru, ki je bil posvečen narečnim humornim prizorom, je bilo v petek, 20. t.m., na slovenističnih dneh izjemno delavno, saj so prireditelji poskrbeli za 13 novih esejev-razprav in tudi za projekcijo kratkometražnega filma *Beautiful Kreplja* režiserja Daria Frandoliča, ki je film tudi pokomentiral.

Udeležence slavističnih dni so pozdravili najprej prof. Vera Tuta Ban v imenu slavističnega društva Trst-Gorica-Videm, prof. Marija Mercina za slavistično društvo Nova Gorica in Koper in v imenu gostitelja podravnateljica pedagoškega liceja prof. Mihaela Pirih. Za kroniko povejmo še, da je Goriška Mohorjeva družba za udeležence posveta priredila razstavno knjižno polico z zadnjimi izdajami najstarejše slovenske knjižne založbe v Italiji.

Lojzka Bratuž, Matjaž Kmecl, Miroslav Košuta, Igor Saksida, Jasna Čebron, Tatjana Rojc, Matejka Grgič, Bojan Bratina, Danilo Zuljan, Ksenija Černigoj in Marija Mercina so slavisti, ki so nastopili s svojimi raziskovalnimi deli, ki so šla od zadnjih slavističnih odkritij o rabi slovenskega jezika v preteklih stoletjih na Goriškem, o Svetokriškem, humornih prvinah Kosmačevega *Pomladnega dne*, o Damiru Feiglu, humorju v učbenikih in mladinski poeziji do istrske pesnice Nelide Štok Vojske, radoživosti Grudnove *Miške osedlane*, glagolskega vida na italijansko-slovenski meji, kalkov na meji, slenga osnovnošolcev, spremljanja jezika srednješolcev in dijakovih jezikovnih norm.

V soboto so si slavisti pod vodstvom likovne kritičarke Verene Koršič ogledali Gorico, najstarejše mesto s slovenskim imenom.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE / SEZONA 2000-01

RESNIČNOST IN ILUZIJA V SODOBNI LUČI

IVA KORŠIČ

V Kulturnem domu v Trstu je v petek, 20. t.m., spet zavladalo posebno vzdušje, saj je Slovensko stalno gledališče ponudilo v pogled novo, četrto premiero v letošnjem abonmajskem programu. Po španskem, zamejskem in kranjskem avtorju je bil tokrat v ospredju italijanski pisatelj in dramatik, Nobelov nagrajenec Luigi Pirandello (1867-1936), ki ga literarni kritiki uvrščajo med najpomembnejše italijanske dramske pisce 20. stoletja.

Kot sin sicilijanskega sveta je snov za svoja dela črpal pretežno iz domačega okolja. V njegovih delih se izrisuje življenje preprostih ljudi, hkrati se v njih zrcalijo eksistencialni problemi in razkroj subjektivnosti. Njegova dramska dela, v katerih je večkrat poudarjena brezizhodnost meščanske družbe in je resnica zelo relativna, življenje pa paradoksno, veljajo za predhodnike novih struj v evropski dramatiki, kot sta nadrealizem in gledališče absurda. Vse te kompleksne niti, prepredene s filozofskimi razmišljanji o iluziji in resničnosti, se tkejo tudi v drami *Šest oseb išče avtorja*, ki jo je SSG odbralo iz njegovega dramskega opusa in jo postavilo na oder v režiji Maria Uršiča in prevodu Srečka Fišerja. Izvirno dramsko prigodo je tržaški režiser - prek kakimi tridesetimi leti je uspešno zrežiral igro *Le premisli, Giacomino!* istega avtorja - dramaturško priredil, s tem da ji je odvzel monologe in razmišljanja, osvetlil pa središčne gledališko učinkovitejše točke in jo prestavil v današnji čas. Pri tem pa so nekateri posegi bili le preveč vsiljeni, zato so ostali kot nedorečeni tujki. Spet se postavlja vprašanje, kje je meja režiserjeve reinterpretacije danega besedila.

Dogajanje je prestavil na sodoben oder, na katerem samovšečni in med sabo še kar zajedljivi igralci vadijo glasbeno komedijo z mladim režiserjem, ki nima preveč jasnih pojmov o poteku igre. Med vajo se naenkrat pojavi šest oseb; le-te niso zakrinkane kot v Pirandellovem originalu, marveč so živi ljudje, ki se soočijo s profesionalnim igralskim ansamblom in režiserjem. Povejo mu, da jih je avtor zavrgel, nekatere še nedodelane, in sedaj iščejo in potrebujejo nekoga, ki bi jim pomagal izpovedati tragične usode. Težave nastanejo, ker bi te osebe same rade nastopale, njim se namreč igralci, ki so le odsev, iluzija resničnosti, zdijo preveč puhli za uprizoritev mračnih dogodkov in duševnih stisk, ki jih nosijo zapisane v sebi. Vsaka izmed njih, oče, mati, pastorka, bi rada čimbolje izpostavila svojo zgodbo, da bi pritegnila pozornost in seveda povedala svojo resnico. Tako se rodi nič koliko resnic; katera je prava, je težko dognati. V tragičnost pripovedi oseb vdirajo po volji režiserja humorni utrinki, ki razbremenjujejo vsebino, a imajo mestoma le nekoliko preveč komedijantski zven. Enega izmed teh nedvomno ustvarja pevski nastop lika madame Pace-zvodnice, v katero je Uršič preoblekel Gregorja Geča. Uršič je namreč predstavi pridal še izvirno glasbo, ki jo je v živo igral na klavir avtor Aleksander Vodopivec, plesne korake in songe Marka Kravosa, ki pa niso izzveneli zmeraj najbolj umestno. Gledalci so verjetno z mešanimi občutki spremljali potek celotnega odrskega izvajanja v Uršičevi preobleki, ki je hotela z nadgradnjami osvetliti marsikatero zastrto točko, a se mu ta zamisel ni povsem posrečila. Izostril je sicer kako sodobno zlo, kot npr. pedofilijo, ki je v izvirniku le nakazana, a je vendarle ključnega pomena za usodo šestih oseb. Lete so z markantno prepričljivostjo, včasih presunljivostjo upodobili Anton Petje, Miranda Caharija, Barbara Cerar in Vojko Belšak, pa še mlada Robert Cunja in Paola Cigui. Kot inspicient je nastopil Igor Pison, ljubiteljski igralec, ki je lani igral v predstavi Poseben dan. Vlogo režiserja je izoblikoval Janko Petrovec, igralcev pa Lučka Počkaj, Bogdana Bratuž, Jana Radovič, ki je izvedla koreografske korake, Branko Završan, zadolžen tudi za gib, Stojan Colja, Aleš Kolar in Danijel Malalan. Posebej moramo omeniti Alojza Miliča, ki ga že dolgo nismo videli na odru, in je podal prisrčno izrezan lik starejšega šepetalca, predanega teatru, njegovim pravilom in načelom.

Oder je po Uršičevi scenografski viziji bil poln gledaliških zakulisnih pripomočkov, v zadnjem prizoru pa je bil v ozadju zastrt z ogledali. S posodobljeno igro so bili usklajeni kostumi, ki jih je podrobno ukrojila Marija Vidau in so učinkovito določevali mejo med igralci in osebami.

Pred začetkom predstave sta dr. Stane Bernik in Ivo Svetina odprla razstavo Slovenski gledališki plakat, ki se je iz Ljubljane - njena prva postavitev je bila v Pragi v sodelovanju s tamkajšnjim gledališkim inštitutom - preselila v Trst, da bi si tudi zamejci ogledali te plakate, ki so presegli gledališkost in postali prave umetnine.

NA REŠETU

RADIO TRST A IN KULTURA

Tokrat bi se ustavila pri posebnih tedenskih oddajah, ki neposredno beležijo predvsem kulturni utrip posameznih področjih, do koder sega glas Radia Trst A. To so oddaje Ta rozejanski glas, Nediški zvon, Na goriškem valu *in* Od Milj do Devina.

Radio Trst A si je kot deželni sedež RAI-a zelo prizadeval, da bi pritegnil k poslušanju oddaj vse Slovence, ki živijo v celotni deželi Furlaniji-Julijski krajini. Zato je postopno uvedel oddaje, namenjene tudi bolj obrobnim delom slovenskega življa. Benečiji, Reziji in Kanalski dolini je pravzaprav dal domovinsko pravico na tržaškem radiu prof. Pavle Merkù že pred dobrimi štiridesetimi leti, najprej z dragocenimi etnografskimi oddajami. Malokdo se je takrat zavedal važnosti, ki so jo te oddaje imele, saj so sprožile medsebojno spoznavanje med Slovenci v Italiji. Danes Rezijani sami oblikujejo Ta rozejanski glas, *Benečani pa* Nediški zvon, *tedenski oddaji, katerima radi prisluhnejo tudi ostali poslušalci. Prepričana sem, da je s temi tedenskimi oddajami Radio Trst A odigral neprecenljivo vlogo pri ohranjanju in krepitvi zavesti in samozavesti Rezijanov in Benečanov.*

Zanimiva je tudi oddaja Na goriškem valu, *ki jo pripravlja urednica Alenka Florenin. Oddaja je na sporedu dvakrat tedensko in nudi natančen prerez dogajanja na Goriškem. Urednica predstavlja aktualne družbene, kulturne in športne dogodke v obliki poročanja, raznih intervjujev in magnetofonskih posnetkov s prireditev. Na ta način se ji posreči, da si tudi tisti poslušalci, ki sami niso mogli prisostvovati posameznim dogodkom, ustvarijo precej verodostojno podobo o njih. Čeprav vsi posnetki (predvsem raznih iger) tehnično niso najboljši, so pa vendar zelo verodostojen in neposreden prikaz obravnavanega dogodka in zato za poslušalce še posebej zanimivi.*

Kulturno dogajanje na Tržaškem spremlja oddaja Od Milj do Devina. *Tudi ta oddaja se je v času spreminjala: pred leti je bila bolj podobna sedanjemu* Goriškemu valu *- bila je nekakšen pregled kulturnega dogajanja preteklega tedna. S časom se je koncept oddaje spremenil in postal bolj usmerjen v napoved kulturnih dejavnosti. Oddajo je obogatila tudi stalna rubrika, v kateri je sodelavec predstavljal razna kulturna društva. Toda medtem ko vsakotedenska bera kulturne dejavnosti na Tržaškem narašča, se čas, odmerjen tej oddaji, vedno bolj krči. Letos ima namreč urednik Aleš Lupinc s sodelavcem oz. sodelavko na razpolago za oddajo manj kot eno uro! Zato je nujno, da iz bogate kulturne ponudbe vsak teden izbere le nekatere dogodke in da marsikaj ostane brez odmeva oziroma napovedi. Zato večkrat ob koncu oddaje obžalujem, da so bile spregledane prireditve, predavanja, kulturni večeri, ki bi jih bilo tudi vredno omeniti. Rešitev? Prva in najbolj nujna: da bi oddaja trajala več časa.*

TEJ

GORIČANI V SREDNJEM VEKU: GROFJE IN MEŠČANI, GORICA IN NJENA GROFIJA

IZJEMNI KNJIGI O GORICI

Občutek, da bo praznovanje tisočletnice Gorice minilo v pretežno bolj ali manj praznih zunanjih dogodkih, ki globlje vsebine nimajo, kar nam pričajo tudi vsakodnevne napovedi raznih "prazničnih" dogodkov, je najbrž vodil skupino strokovnjakov in tudi vodstvo naše, goriške pokrajine, da bodo v petek, 27. t.m., na predvečer rojstnega dne Gorice, priredili predstavitev dveh zajetnih knjig, katerih vrednost bo pokazal čas.

Tudi sami pisci omenjenih knjig so mnenja, da je tisočletnica Gorice le preveč pomembna stvar, da bi se iz tega dogodka delala samo politična in drugačna reklama za to ali ono politično in drugačno srenjo.

Goričani v srednjem veku: grofje in meščani (I Goriziani nel Medioevo: conti e cittadini) je naslov obsežne knjige zgodovinarjev, ki jo bodo predstavili v Pokrajinski palači ob 18. uri v petek, 27. t.m.; izdali sta jo goriška pokrajinska uprava in založba Libreria Editrice Goriziana. Knjiga bo skušala zajeti predvsem zares strokovne eseje zgodovinarjev in za ta čas nalašč opravljene strokovne raziskave v Gorici, Novi Gorici in na Tirolskem, v svetu torej, kateremu miselno še vedno pripada Goriška. Namen izdajateljev knjige je bil pripraviti prerez družbe, običajev in ljudi ter njihove miselnosti na Goriškem in v mestu samem skozi stoletja, miselnosti, ki je še danes živo prisotna tako v dolini Soče kot na Krasu, Vipavskem in seveda na sedanjem, ožjem goriškem območju na obeh straneh državne

meje, ki je razklala Goriško na dvoje. Rajko Bratož z ljubljanske univerze je pripravil esej o zgodovini Soče od antičnih časov do srednjega veka, medtem ko so Peter Štih (Ljubljana), Wilhelm Baum (Celovec), Reinhard Härtel (Gradec) preučili različna obdobja goriške grofije. O zadnjih desetletjih obstoja goriške grofije pa so pisali Meinard Pizzinini iz Innsbrucka, Leo Andergassen iz Brixna in Serenella Castri z videmske univerze. "Patriarh" srednjeveškega zgodovinopisja o Gorici Hermann Wiesflecker iz Gradca pa se je posvetil avstrijski historiografiji, medtem ko eden od pobudnikov omenjene knjige Sergio Tavano **(na sliki)** piše o italijanski historiografiji, ki se tiče goriške grofije. Tako Sergio Tavano kot Branko Marušič, drugi velik poznavalec goriške (in ne samo te) zgodovine, bosta tudi glavna govornika na predstavitvi v Gorici. Odveč je tudi vsaka navedba, da so vsi ali skoraj vsi pisci tudi doktorji in univerzitetni profesorji zgodovine.

Čisto drugačna knjiga pa je *Gorica in njena grofija* (Gorizia e la sua Contea), ki je namenjena predvsem šolarjem, dijakom, študentom in še posebno družinam. In tu moramo poudariti izjemno vlogo goriške Pokrajine, ki bo knjigo izdala v tako visoki nakladi, da bo z njo lahko dosegla vsakega goriškega šolarja, vsako goriško družino. Knjigo bodo delili zastonj, ker Pokrajina noče z njo služiti, ampak bi rada razširila predvsem med mladimi večje poznavanje naše skupne preteklosti. Knjiga je dober uvod v boljše poznavanje goriške zgodovine in z zajetno bibliografijo, ki vsakomur lahko služi za nadaljnje raziskovalno delo. Dejansko gre za antologijo približno štiridesetih zapisov, ki so jih pripravili številni avtorji. Petindvajset strokovnjakov se namreč s svojimi zapisi sprehodi skozi zgodovino Gorice od njene prve dokumentirane navedbe 28. aprila 1001 pa vse do danes.

Omenjeni knjigi si je srčno želel izdati sedanji predsednik goriške pokrajinske uprave inž. Giorgio Brandolin, in to predvsem zato, da ne bi s praznovanjem tisočletnice Gorice ponovno ločevali ljudi na Goriškem in v Gorici sami, kot to počenja sedanja občinska uprava, ampak bi s poznavanjem zgodovine odločno prispevali nov delež k boljšemu razumevanju in večjemu zavzemanju za plodno sobivanje različnih narodov na Goriškem.

JUP

PREDSTAVITEV MONOGRAFIJE ROBERTA FAGANELA

ZAVEZANOST GORIŠKI

Minuli ponedeljek, 23. t.m., je bila v Državni knjižnici v Gorici predstavitev obsežne monografije goriškega slikarja Roberta Faganela, ki je pred nedavnim izšla v treh jezikih: v slovenščini, italijanščini in angleščini.

Po pozdravu ravnatelja knjižnice dr. Marca Menata sta o zajetnem likovnem delu spregovorila Jurij Paljk in Claudio H. Martelli. Oba sta v kratkih posegih povedala nekaj več o Faganelovi sedaj že pregovorni zvestobi figuraliki, ki je označevala in še vedno označuje njegovo likovno delo. Faganel je umetniško pot začel kot mlad in obetaven slikar v ateljeju slikarja Tostija v Trstu, kjer se je srečal z morda zadnjim predstavnikom t.i. svetlobnega slikarstva (luminizem), ki še danes označuje njegovo delo. Svoja slikarska znanja je pridobil tudi v znani tržaški Perizzijevi šoli, v kateri je izučil svojo nadarjeno risarsko roko; zato za njegovo slikarstvo še danes velja, da sloni na dobri risbi in trdni likovni kompoziciji. Ker je Faganel vedno ostal zvest odslikavanju vidnega in harmonije v naravi, si je z leti nabral veliko izkušenj in samosvojo likovno govorico, za katero so značilne izjemne svetlobne igre, s katerimi umetnik ustvarja zdaj dramatičnost trenutkov v naravi zdaj razbremenilno vzdušje krajinske vedute, ki slikarja in gledalca s svojim soskladjem barv pomirja.

Robert Faganel je vedno veliko slikal, še danes izjemno veliko dela, predvsem v tehniki olje na platno in v akvarelu. Udeležil se je veliko likovnih razstav povsod po svetu, predvsem v Sloveniji, kjer ima mnogo prijateljev med stanovskimi kolegi. Gotovo bo v prihodnje kazalo prirediti razstavo njegovih olj na platno, na katerih je goriški slikar naslikal samo slovenske motive, ker jih ima v ateljeju veliko. Prav zavezanost domačemu okolju, saj je Goričan, po rodu iz bližnje Vrtojbe, je Faganelu omogočila, da je naslikal veliko število slik, na katerih je upodobil svoje videnje Tržaške, mesta v zalivu, Krasa, Brd, Vipavske doline in Goriške ter seveda Gorice. Zaradi figuralne, zgovorne povednosti imajo nekatera njegova dela danes tudi dokumentarno vrednost, ki ni zanemarljiva.

Faganel je veliko slikal tudi na tujem, saj je s prijatelji slikarji večkrat odšel na študijska potovanja v ZDA, Kanado, Afriko, na Kanarske in Havajske otoke, v Dalmacijo in drugam; pred kratkim je bil tri tedne v Indiji. Na vseh teh potovanjih je veliko skiciral, doma v ateljeju kasneje napravil obsežne in prepričljive cikluse, ki jih je tudi večkrat razstavil. Robert Faganel je vedno slikal krajino, a ni nikdar pozabil na človeka, saj je napravil nekaj dobrih portretov, slikal pa je tudi ženski akt in tihožitja, ki jih cenijo predvsem ljubitelji narave. Vse to njegovo obsežno delo je dostojno predstavljeno v veliki barvni monografiji, ki nosi preprost naslov *Robert Faganel*. Monografijo je natisnila tiskarna Poligrafica Antenore v Padovi, za lepe fotografske barvne posnetke so poskrbeli Carlo Sclauzero, Janez Klemenčič, Giuseppe Assirelli in drugi, veliko fotografskega gradiva pa je slikar črpal iz zasebnega arhiva. Monografija je narejena sodobno in zato zavestno daje prednost barvnim posnetkom likovnih del, ki obsegajo izbor posameznih ciklusov in tudi kronološki izbor zajetnega opusa. Monografijo je lepo oblikoval Faganelov sin David, arhitekt in tudi sam slikar.

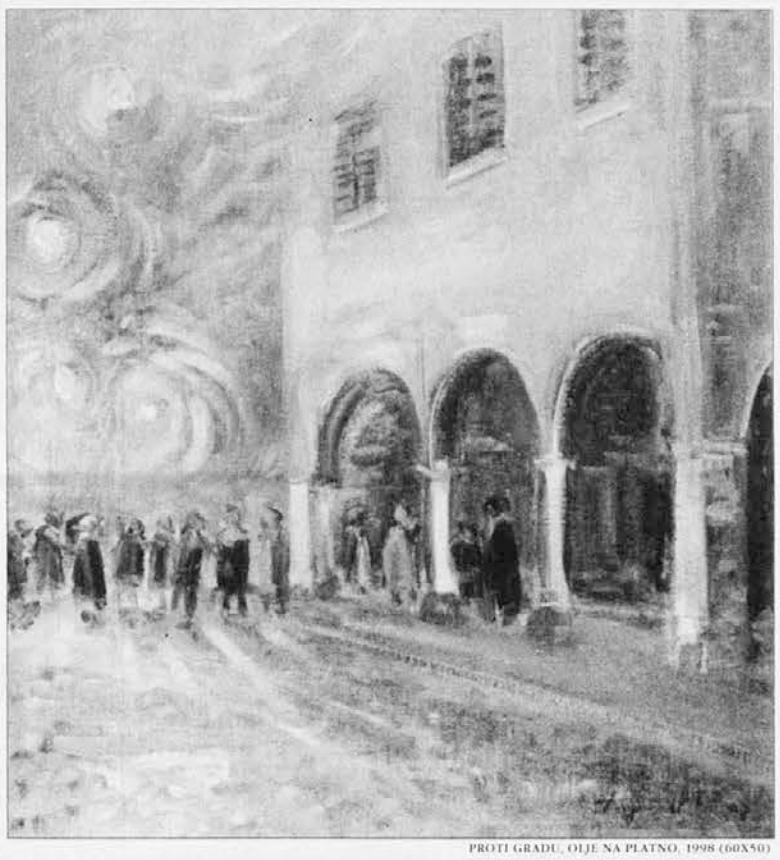

PROTI GRADU, OLJE NA PLATNO, 1998 (60X50)

Roberto Faganel je sam izbral in v monografijo vključil zapise štirih spremljevalcev njegovega dela. Claudio H. Martelli Faganela umešča v tržaški prostor in v širše umetniško dogajanje minulega stoletja, Italo Soncini je prispeval kritični zapis o Faganelovem zajetnem ciklusu, ki je posvečen Afriki, na katerega se je navezal tudi Franc Zalar in ga nadgradil z opisom o Faganelovem slikanju Španije in španskih motivov. Jurij Paljk pa je prispeval kratko predstavitev Faganelove zvestobe slikanju naših krajev, Goriške, Trsta, Krasa, Brd in Vipavske doline ter seveda krajine v matični državi.

Monografija je izšla v treh jezikih, pravzaprav gre za dve različici iste knjige; ena je slovensko-angleška in druga je italijansko-angleška, le reprodukcije so seveda iste. V italijanščino je en zapis prevedel Peter Szabo, v angleščino pa so prevajali Mirko D'Alberto, Erika Lipičar in Marija Klanjšček, medtem ko sta bila za slovenske prevode zadolžena Neva Klanjšček in Jurij Paljk.

Ob res prijetni in lepo obiskani predstavitvi monografije v knjižnici sta za glasbeni utrinek poskrbela Clara Bensa in Dalia Vodice s centra Emil Komel, slikar pa je pripravil manjšo razstavo, pravzaprav kronološki izbor platen, na katera je sam najbolj navezan.

OB PRAZNOVANJU TISOČLETNICE

GRAFIKE DE CHIRICA V GORICI

JURIJ PALJK

V ponedeljek, 23. t.m., so na goriškem gradu odprli razstavo grafik Giorgia de Chirica. Razstava nosi zgovoren naslov: *Giorgio de Chirico: grafična dela*. Razstava spada v okvir praznovanja tisočletnice Gorice in bo na ogled do 1. julija letos.

Na tiskovni konferenci je odbornik za kulturo goriške občinske uprave Antonio Devetag v petek, 20. t.m., povedal, da sicer res spada razstava de Chiricovih grafičnih del v niz prireditev ob tisočletnici Gorice, a da se tudi navezuje na dosedanje razstave velikih grafičnih umetnikov, ki so že bile na goriškem gradu. Lansko leto so pripravili razstavo Znamenje roke, risbe velikih sodobnih umetnikov z vsega sveta, med njimi tudi iz Slovenije, še prej pa so na goriškem gradu razstavljali grafična dela Dürerja in Piranesija.

Na goriškem gradu je sedaj tako na ogled več kot sto grafik utemeljitelja tako imenovane "metafizične umetnosti", kot je Giorgio de Chirico sam imenoval svoje slikarstvo in svoje grafike, vse svoje likovno delo, za katerega je sicer značilna predvsem velika prisotnost arhitektonskih vedut, monumentalnost antičnega sveta, a tudi spoznanja psihoanalize, saj je Giorgio de Chirico slikal svet, kjer se stvarnost meša in prepleta s fantazijo in so zato njegova likovna dela polna tujega, samotnega in večkrat grozljivega nadiha, predvsem pa odražajo samoto človeka in njegovo brezizhodnost v družbi.

Na goriškem gradu je razstavljenih nad sto grafičnih del Giorgia De Chirica, med njimi največ jedkanic in barvnih litografij, ki se še najbolje približujejo njegovemu slikarstvu.

Giorgio de Chirico se je rodil leta 1888 v Grčiji italijanskim staršem, je bil brat drugega odličnega italijanskega slikarja, ki je svoja dela podpisoval z imenom Savinio. Leta 1906 je odšel de Chirico živet in študirat v München, kjer je postal inženir, se seznanil s filozofijo Nietzcheja, Schopenhauerja in Weiningerja, spoznal dekadentna slikarja Arnolda Böcklina in Maxa Klingerja, a sam obenem sanja o antičnem svetu, na katerega je zelo navezan.

Med letoma 1911 in 1915 živi v Parizu, kjer se druži s Paulom Vale'ryjem in z Apollinairom, a mu vseeno kubizem in vse ostale avantgarde tedanje dobe ostanejo tuje. Leta 1915 se vrne v Italijo, kjer v vojaški bolnišnici v Ferrari spozna slikarja Carla Carra'ja in prav v ta čas sodi začetek njegovega t.i metafizičnega slikarstva, za katerega je značilno slikanje velikih in praznih mestnih trgov, posnemanja starogrške in rimske arhitekture, lutk in klasičnih kipov, geometričnih predmetov, ki so postavljeni v raznovrstne, včasih sanjske umestitve v prostoru in na velikih, mestoma praznih slikarskih poljih.

De Chirico je s Saviniom in Carra'jem sodeloval pri umetnostni reviji *Valori plastici*, kjer so zagovarjali tako slikarstvo, ki se vrača h koreninam italijanskega klasičnega slikarstva in z njimi je tudi razstavljal leta 1921 v Berlinu in leto kasneje v Florenci. Njegov način slikanja je bil zelo svojevrsten, posnemali so ga do onemoglosti.

Girogio De Chirico je umrl leta 1978 v Rimu, za seboj je zapustil ogromno likovnih del, za katera danes skrbi po njem imenovani sklad, ki je tudi posodil dela za goriško razstavo.

POVŠETOVA PRIREDBA ALOJZA REBULE NA RADIU SLOVENIJA

V okviru letošnje mature v matični državi Sloveniji bodo dijaki pri predmetu slovenskega jezika obravnavali tudi problematiko ljubezni, kakor se slednja javlja in odraža v družbenem okolju, ki na poseben način pogojuje bistvena srečanja med ljudmi. Pod naslovom *Onadva in oni* je bilo tako izbranih pet književnih ustvarjalcev, ki so na tak ali drugačen način osvetlili ljubezen ter njeno usodnost, in sicer v krajši pripovedi oziroma v noveli. Izbrani avtorji so Vladimir Bartol, Prežihov Voranc, Aleksander S. Puškin, Guy de Maupassant in Alojz Rebula s svojo novelo *Votel je Kras* iz leta 1951. Rebulova stvaritev na zgoščen umetniški način prikazuje naš manjšinski prostor neposredno po vojni ter iskanje ljubezenskega smisla mlade slovenske učiteljice. Uredništvo kulturnih oddaj Radia Slovenija bo vseh pet avtorjev, med temi tudi Alojza Rebulo, predstavilo s 40-minutnim prikazom izbranega dela. Delo *Votel je Kras* je za radio pripravil Janez Povše, na sporedu pa bo v četrtek, 26. aprila, ob 21. uri na I. programu Radia Slovenija.

IV. FESTIVAL AMATERSKIH GLEDALIŠČ V MAVHINJAH

Priprave na IV. Zamejski festival amaterskih dramskih skupin, ki ga konec junija prireja ŠKD Cerovlje-Mavhinje, so že v polnem teku. Veliko je zanimanja in že najavljenih skupin s Tržaškega, z Goriškega in Videmskega, ki se bodo v zadnjih dveh junijskih tednih pomerile na mavhinjskih odrskih deskah. Zadnji termin za **vpisovanje** na festival **zapade v ponedeljek, 7. maja 2001**. Prijavnice se lahko dvignejo in oddajo na sedežih ZSKD (Trst-Gorica) in Slovenske prosvete (Trst) ter na društvenem sedežu v Mavhinjah (ob ponedeljkih od 21. ure do 22.30, tel./fax 040-2916056 ter e-mail: cerovljemavhinje@libero.it), kjer nudijo informacije. Na prijavnih polah bodo navedeni tudi potrebni dokumenti za ureditev pozicij Enpals.

M. TOVORNIK DVAKRAT PRI NAS

DRŽAVNI OBISK V TRSTU

Državna sekretarka in vodja Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu Magdalena Tovornik je bila v torek,18. t.m., na delovnem obisku v Trstu.

V dopoldanskem času se je v prostorih Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu sestala s predsednikoma obeh krovnih organizacij Rudijem Pavšičem (Slovenska kulturno-gospodarska zveza) in Sergijem Pahorjem (Svet slovenskih organizacij). Pogovarjali so se o rešitvi težke finančne situacije, v kateri se je znašla slovenska manjšina v Italiji, in o povečani aktivnosti sodelovanja Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu s predstavniki slovenske narodne skupnosti v Italiji. Popoldne je sekretarka Tovornikova obiskala Sklad Mitja Čuk na Občinah, kjer se je sestala s člani odbora Sklada, ki so jo seznanili s svojim delovanjem in prihodnjimi načrti. Ogledala si je bodoči sedež Sklada, ki je v obnavljanju, ter večnamenski center, ki bo namenjen za izvenšolske dejavnosti njihovih gojencev.

Državna sekretarka Magdalena Tovornik pa je v Trst prišla že nekaj dni kasneje, v petek, 20. t.m., saj si je v Kulturnem domu ogledala novo premiero Slovenskega stalnega gledališča, ob tej priložnosti pa tudi komaj odprto razstavo o slovenskem gledališkem plakatu.

OB ODOBRITVI ZAŠČITNEGA ZAKONA

SVEČAN SPREJEM NA KONZULATU

FOTO KROMA

Prejšnji četrtek, 19. t.m., je v prostorih Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu potekal slovesen sprejem, ki ga je generalna konzulka Jadranka Šturm Kocjan priredila ob odobritvi zaščitnega zakona za slovensko manjšino v Italiji, ki ga je italijanski senat izglasoval 14. februarja letos in je stopil v veljavo 23. marca. Pozdravni nagovor je imela ravno konzulka Šturm Kocjanova (katere govor objavljamo na drugem mestu), sprejetja pa se je udeležilo večje število predstavnikov organizacij slovenske manjšine, v prvi vrsti predsednika SKGZ in SSO Rudi Pavšič in Sergij Pahor. Poleg njiju so med drugimi bili prisotni še podpredsednik deželnega sveta Furlanije-Julijske krajine Miloš Budin, deželni tajnik Slovenske skupnosti Andrej Berdon, bivša župan in podžupan občine Trst Riccardo Illy in Roberto Damiani in številni drugi.

TISKOVNO SPOROČILO

ZA PROŠNJE V SLOVENŠČINI!

Deželni zakon št. 3/98 priznava družinam z otroki, ki obiskujejo višje srednje šole, finančne prispevke za stroške, ki se nanašajo na prevoze in nakup šolskih knjig. Pravico do prispevka imajo družine, katerih skupni dohodek (vseh družinskih članov) ne presega vsote 50 milijonov lir v letu 1999. Prošnje moramo izročiti protokolu Tržaške pokrajine (Trg V. Veneto 4) najkasneje do ponedeljka, 30. aprila. Za vsako informacijo je pristojen Urad za šolsko načrtovanje Tržaške pokrajine v ul. S. Anastasio 3 (tel. 040 3798466 ali 040 3798434), kjer je na voljo tudi vsa potrebna dokumentacija.

Z ozirom na zgoraj omenjeni zakon in zadevni izvrševalni pravilnik so trije pokrajinski svetovalci slovenske narodnosti - Willy Mikac, Nevo Radovič in Igor Gabrovec - zahtevali od pristojnih uradov, da se slovenskim družinam oz. slovenskim dijakom prizna pravica, da predstavijo prošnjo v svojem maternem jeziku. Prvi korak v tej smeri je že naredil trgovski zavod Žiga Zois, kjer so že na razpolago tudi prevedeni formularji. Svetovalci Mikac, Radovič in Gabrovec pozivajo tudi ostale šole in seveda slovenske družine, naj se poslužujejo pravice do rabe slovenskega jezika v odnosu do javne uprave, kot to ne nazadnje predvideva tudi komaj sprejeti zaščitni zakon.

ZASKRBLJUJOČ POLOŽAJ GLASBENE MATICE

PRIHODNOST JE POLNA SKRBI IN NEGOTOVOSTI

IVAN ŽERJAL

FOTO KROMA

"Slovenska manjšina v Italiji ne more in ne sme na glasbenem področju izgubiti v enem trenutku vsega, kar so generacije pred nami vztrajno in z naporom gradile. Nasprotno: Glasbena matica mora ostati tudi v bodoče velika in pomembna profesionalna ustanova, po meri števila učencev in ne po meri slučajno razpoložljivega denarja. Slovenija pa ne sme izgubiti na zahodnem robu svojega narodnega ozemlja tako močne kulturne ustanove, saj bo v Evropi brez meja ohranjala narodnostno mejo prav življenjskost, kakovost, učinkovitost in konkurenčnost na področju kulture."

Tako se zaključuje resolucija, ki so jo odobrili na nedavnem občnem zboru Glasbene matice v Trstu v petek, 20. t.m.. Besedilo resolucije, ki na kratko obnavlja zgodovino in vlogo naše najstarejše in osrednje glasbene ustanove v zamejstvu, opozarja na izredno hudo finančno stanje, v katerem se je znašla GM na začetku letošnjega leta. Za to ustanovo finančne krize niso nobena novost, z njimi se je morala soočati tudi v preteklosti, še posebej v zadnjih desetih letih. Tokrat pa je položaj resnejši kot kdajkoli, in to zaradi skupka dejavnikov. GM je v preteklosti že večkrat zašla v krizo tudi zaradi tega, ker so sredstva iz zakona 46/91 za obmejna območja, ki je zagotavljal manjšini osem milijard lir letno, prihajala z zamudo. Vsota, ki jo je ta ustanova prejemala tako od Italije kot od Slovenije preko krovnih organizacij SKGZ in SSO, sicer ni jamčila, da bi GM polno zadihala in zaplula s polnimi jadri, vendar se je s tem denarjem lahko preživljala z zmanjšanim številom zaposlenih. Kot znano, pa italijanska država ni refinancirala zakona za obmejna območja z izgovorom, da bo leta 2001 itak stopil v veljavo zaščitni zakon za slovensko manjšino v Italiji. Zakon je italijanski senat 14. februarja res končno odobril, v uradnem listu pa je bil objavljen 23. marca. Vendar v prvem letu veljavnosti zagotavlja zakon namesto osmih le pet milijard lir (v naslednjih letih pa deset milijard letno). Kako bodo ta sredstva porazdeljena med naše najpomembnejše ustanove in posledično kolikšna vsota bo pripadla GM, je še vprašanje. Vsekakor je skoraj gotovo, tudi upoštevajoč delež iz matične države Slovenije, da bodo sredstva na razpolago bistveno nižja kot v preteklosti. 15. člen zaščitnega zakona tudi določa ustanovitev avtonomne slovenske sekcije v okviru tržaškega konservatorija v roku treh mesecev od odobritve zakona. Čeprav sta od odobritve (14. februarja) pretekla že dobra dva meseca, tudi o tem ni še nič dokončnega, se pravi koliko gojencev in profesorjev bo sprejela ta sekcija in koliko jih bo ostalo pod okriljem "stare" GM. Negotovost zato vlada tudi glede priliva šolnin. Poleg tega pri GM ne morejo več računati na izredne prispevke in posojila, ki so v preteklosti začasno reševala situacijo, tako da vlada velika negotovost glede tega, kako se bo v septembru začelo novo šolsko leto. Zaradi vsega tega se je upravni svet ustanove pred časom odločil, da odpošlje uslužbencem (na GM je 25 redno zaposlenih in 30 sodelavcev) odpovedna pisma, ki napovedujejo konec delovnega razmerja za 30. junij.

Vsi se strinjajo, da se glasbeni ustanovi z več kot 90-letno tradicijo, ki skrbi za glasbeno izobraževanje v slovenščini preko 600 gojencem, naša skupnost ne more in ne sme odpovedati. "Od nas vseh je odvisno, kako bo GM živela tudi jutri", je v svojem poročilu na petkovem občnem zboru med drugim dejal predsednik upravnega sveta dr. Drago Štoka. "Naša dolžnost je, da ji skupno priskočimo na pomoč in ji nakažemo novih rešitev, novih prijemov". Pri tem pa prevladuje mnenje, da brez korenitega prestrukturiranja ne bo šlo.

ZAMEJSKA SELEKCIJA ZA ROCK OTOČEC

NAJBOLJŠI SO BILI THE AUTHENTICS

Pod geslom *Spet bo prišel naš praznik* in pod nazivom *Rock Otoxis*, to je skovanka iz besed Rock Otočec in Oxis, je pretekli teden potekala selekcija za najboljšo rock skupino iz zamejstva. V treh večerih, ki so jih organizirali Kraški ovčarji in člani MOSP-a v sodelovanju z ZSKD in Tržaško knjigarno, se je na odru priljubljenega kriškega puba zvrstilo deset skupin; te so se zelo potrudile in pokazale vso svojo glasbeno spretnost pred izredno številno publiko, ki je vse tri večere dobesedno napolnila lokal do zadnjega kotička. Tako so lahko v četrtek zvečer obiskovalci prisluhnili skupinam *Stara vrana*, *The Sniffer-son's family* in *Floating points*. Slednji so si ob koncu zaslužili nagrado kot najbolj kreativna in originalna skupina. Petkov večer pa so poživile skupine *Fiberglas*, *The Authentics* in *Striptocoke*. Zaključni večer v nedeljo, ob koncu katerega je bil razglašen tudi zmagovalec, pa so se predstavili *La cacca intorno*, *Middle finger*, *Charge* in *Anna non vuole*.

Organizatorji so vse nastopajoče zelo pohvalili, pri številnih skupinah je bilo opaziti velik napredek: začetna razlika med prvo in drugo uvrščeno skupino je bila samo v eni točki, kar priča tudi o precejšnji kakovosti višje uvrščenih. Žirija, ki so jo sestavljali dva člana ansambla *Kraških ovčarjev*, dva člana MOSP-a, dva glasbena izvedenca in en časnikar, je pri izbiri upoštevala več plati nastopa: kvaliteto glasbe in aranžmaje, scenski nastop, tehnično uigranost in splošni vtis skupine med publiko. Drugo mesto so tako zasedli *The Sniffer-son's family*, v vseh kategorijah pa so se najbolje odrezali člani skupine *The Authentics*, ki jih mogoče marsikdo pozna, saj so že nastopali v številnih krajih, ne nazadnje pa tudi v predzadnji premieri SSG. Le-ti bodo letos poleti od 7. do 9. julija predstavljali zamejsko rock glasbo na najbolj prestižnem rock festivalu v Sloveniji, to je na *Rock Otočcu*, ki se ne odvija na Otočcu, kot bi si lahko marsikdo mislil, temveč na psevdo-letališču pri Novem mestu. Naj omenimo še, da se v teh tednih vrstijo tovrstne selekcije po vsej Sloveniji, letos je bilo prvič, ko so organizatorji *Rock Otočca* vključili v izbor tudi skupino iz zamejstva. *The Authentics* bodo tako lahko ponosno odpotovali v Novo mesto z zavestjo, da so najboljša rock skupina v zamejstvu.

Če želite kaj več vedeti o tej pobudi ali pa si samo ogledati posnetke in slike raznih nastopov, lahko pobrskate po spletni strani: http://listen.to/rockotoxis ali pa pišete na naslov: rock_za_mejo@emailers.org.

(JC)

IZJAVA POKRAJINSKEGA TAJNIŠTVA

SESLJANSKI ZALIV: SSk ZASKRBLJENA

Pokrajinsko tajništvo Slovenske skupnosti z zaskrbljenostjo sledi zadevi o Sesljanskem zalivu. Predstavljeni načrt, piše v tiskovnem sporočilu, ki smo ga prejeli, ne daje namreč jamstev glede njegove uresničitve, saj je ekonomski izračun nejasno zastavljen, če upoštevamo predlagana dela. Niti ni jamstev, da so razpoložljiva vsa denarna sredstva, saj zgleda, da lastništvo zaliva razpolaga samo z manjšo vsoto in da je ostalo finančno kritje še nejasno.

Velik problem predstavlja možnost, da se ustvari 18. naselje v občini Devin-Nabrežina, ki je že okusila močan raznarodovalni proces. V italijanskem pravnem sistemu namreč ni zakona, ki bi dokončno vinkuliral neko zasebno nepremičnino, kot sta stanovanje ali hiša, samo za turistične namene ali za začasno uporabo.

Ravno tako, piše še v sporočilu SSk, ni res to, kar nekateri trdijo, in sicer, da bo dostop do obale vedno prost, ker je slednja itak domenska dobrina. Če lastnik zapre zemljišče, ki pelje do obale, nima nihče pravice priti do nje, če ne po morju ali vzdolž obalnega pasu. Zato bo lahko lastnik zaliva zaprl dostop do morja, kdor pa bo želel uporabljati kopališče, bo moral plačati okoli 100.000 lir dnevno za vsako družinsko jedro.

Poleg tega gredo velika bremena na ramena občine, saj mora le-ta prenesti napravo za čiščenje odplak iz zaliva na vrh kraškega grebena in to na lastne stroške. Najprej bo realizirano veliko parkirišče, ki bo uničilo veliko zelenja, bo povzročilo nov prometni pas in lahko tudi ostalo popolnoma neizkoriščeno, če bi načrt propadel. Da ne govorimo o podzemni vlečnici, za katero tudi niso jasni resnični stroški.

SSk je mnenja, da mora biti Sesljanski zaliv gotovo preurejen, toda s popravilom starega hotela in ob ustrezni rešitvi za pomorske klube, ki imajo tam svoj sedež, z možnostjo uporabe preurejenih kopališčnih naprav v Castelreggiu in v Caravelli za domače in sosednje goste, tudi proti primernemu plačilu za posebne storitve, ter z uresničitvijo tudi večnadstropnega parkirišča v kamnolomu s primernim naravnim kritjem.

Samo tako bomo dali na razpolago naravno dobrino krajevnim in tujim gostom, ki nimajo drugega kopališča na razpolago in ne spadajo vsi v elitne turistične kroge, ter bomo ohranili domače in prijazno okolje. Druge izbire nas bodo v tem kotu, ki spada v naše morje, dokončno odrezale od Jadrana, meni SSk.

SV. IVAN / KONCERT REVIJE PRIMORSKA POJE

SEDEM ZBOROV NASTOPILO S PISANO PALETO DOMAČIH IN TUJIH NABOŽNIH SKLADB

Koncert v okviru letošnje revije *Primorska poje 2001*, ki je potekal v soboto, 21. t.m., v župnijski cerkvi pri Sv. Ivanu v Trstu, je bil posvečen nabožni glasbi. Ljubitelji zborovskega petja, ki so ob tej priložnosti prišli v svetoivansko cerkev, so prisostvovali nastopu kar sedmih zborov iz Slovenije in zamejstva, ki so za sobotni koncert naštudirali 30 nabožnih skladb slovenskih in tujih avtorjev. Svetoivanski sobotni koncert je priredila Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta v sodelovanju z domačim Marijinim domom. Ostali glavni prireditelji Primorske poje pa so Zveza slovenskih kulturnih društev Trst-Gorica-Videm, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Zveza pevskih zborov Primorske.

FOTO KROMA

Spored, ki ga je povezovala Neva Zaghet, se je začel z nastopom župnijskega pevskega zbora iz Sv. Križa pri Trstu. Zbor, ki ga vodi dolgoletni dirigent Albin Verginella, se je po daljšem premoru predlanskim zopet pojavil v širši javnosti na reviji ZCPZ (lani je ponovno nastopil), odločil pa se je, da nastopi tudi na tej reviji, kar je nadvse razveseljivo dejstvo. Sledil je nastop Tržaškega mestnega zbora, ki pod taktirko Dine Slama združuje slovenske cerkvene pevce iz tržaških mestnih in predmestnih župnij. Poleg kriškega in tržaškega zbora je na sobotnem koncertu zamejstvo zastopala še pevska skupina Musicum iz Gorice. Gre za sicer zelo mlad, a kakovosten moški nonet, ki ga vodi David Bandelli. Spored se je nato nadaljeval z nastopom Goriškega okteta Vrtnica iz Nove Gorice, katerega umetniški vodja je tržaška pevovodkinja Aleksandra Pertot, sledil pa mu je nastop Komornega dekliškega zbora Vox ilirica iz Ilirske Bistrice, ki ga vodi Marija Slosar Lenarčič. Na sobotnem koncertu je nastopil tudi Mešani pevski zbor Adriatic iz Hrvatinov, ki ga vodi Mirjana Gvozdenac; koncert v svetoivanski župnijski cerkvi pa se je zaključil z nastopom Mešanega pevskega zbora iz Divače, ki se lahko ponaša s 107-letno tradicijo, že sedem let pa ga vodi Anton Baloh.

Na koncertu, ki sta ga med drugim podprla pohištveno podjetje Korsič in Zadružna kraška banka, je bilo torej slišati pisano paleto domačih in tujih nabožnih skladb, ki so se nanašale na različna obdobja cerkvenega leta. Tako so bile izvedene bodisi skladbe, ki se nanašajo na sedanji velikonočni čas, kot tudi Marijine, obhajilne in postne pesmi, mašne deli in psalmi ter celo božične pesmi. Vtis je bil nedvomno pozitiven, zlasti so bili kakovostni nastopi goriške skupine Musicum, okteta Vrtnica, zbora Vox ilirica in MePZ Divača, ki je s svojim nastopom in dodatkom zaokrožil sobotni svetoivanski koncert Primorska poje. Lepo pa je, da je bilo slišati tudi tržaški slovenski cerkveni zborovski utrip, ki bi moral dobiti še več možnosti za nastop.

OPČINE / IZŠLA JE NAŠA BESEDA 2001

VSAKOLETNI PREGLED ŽIVLJENJSKEGA UTRIPA ŽUPNIJSKE SKUPNOSTI

Kot vsako leto, je tudi letos ob Veliki noči župnijski pastoralni svet župnije sv. Jerneja na Opčinah izdal glasilo *Naša beseda*. To je že 19. številka, kar pomeni, da postaja izdajanje te publikacije - ki ji mirne duše lahko rečemo mali zbornik - lepa tradicija, ki bo prihodnje leto - upajmo - ugasnila svojo dvajseto svečko. Glasilo, ki ga župnijski svet poklanja svojim slovenskim vernikom, predstavlja - seveda poleg velikonočne misli in voščila - pregled življenjskega utripa župnijske, a tudi vaške skupnosti sv. Jerneja, ki poleg Opčin obsega še Bane in Ferluge.

Letošnja *Naša beseda* se začenja z uvodnim zapisom župnika Franca Pohajača z naslovom Velika noč je prehod iz bivanja v prazno v bivanje vrednot. V njem župnik Pohajač med drugim piše, da "v Kristusovem vstajenju dobiva smisel zgodovina vsakogar izmed nas, dobivajo odgovor vsa vprašanja, ki nas mučijo in si sami nikdar ne bomo mogli odgovoriti. Kristusov in naš veliki petek se dopolnjujeta v veliki noči. Zato naj iz našega življenja žari sreča in osrečujoče deluje na vse, ki nas srečujejo v teh dneh." V nadaljevanju je objavljen spored verskih obredov od oljčne nedelje do velikonočnega ponedeljka, čemur sledijo številni zapisi o župnijski in krajevni stvarnosti. Najprej naletimo na zgodovinski prispevek Draga Štoke o romanju openskih župljanov v Rim v svetem letu 1950. V *Naši besedi* ni mogel manjkati spomin na bivšega župnika Zvoneta Štrublja, ki se je septembra lani poslovil od svojih vernikov in šel na izpopolnjevalni študij v Nemčijo: o tem sta objavljena dva zapisa Lučke in Brede Susič. O pomoči starejšim osebam in o pomenu takega delovanja piše Marta Milič, Ivan Artač pa se v zapisu *Figaro in njegov črni kos* spominja že več let pokojnega priljubljenega openskega brivca Pepija, ki so mu vsi pravili Figaro. Stanislava Sosič Čuk piše o avtonomiji šolstva, ki je po njenih besedah izziv novega tisočletja, Marij Maver o delovanju Finžgarjevega doma v letu 2000, Jelka Cvelbar o Skladu Mitja Čuk, Alenka Štoka o openskem cerkvenem zboru Sv. Jernej, Bruna Cijak-Štekar o delovanju zakonske in družinske skupine na Opčinah, Majda Danev o delovanju pevskega društva Vesela pomlad, Lučka Susič o igralski skupini Tamara Petaros, Vztrajni bober pa o delovanju skavtov.

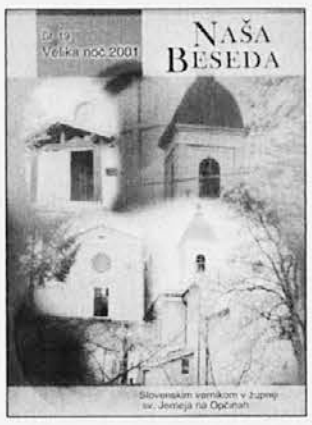

Septembra lani je po zamisli bivšega župnika Štrublja izšla knjiga *Popotniki in romarji*, kjer so zbrani vsi opisi openskih romanj od leta 1993 do leta 2000. O knjigi na kratko piše Marica Dolenc, ki je tudi prispevala krajši zapis o svetoletnem romanju v Rožac, Čedad in Oglej novembra lani. Pavel Vidau je prispeval nekaj drobcev iz zgodovine Banov, poleg tega pa še banovsko kroniko. Nadia Roncelli piše o dogodkih v letu 2000 na Ferlugih, Drago Štoka pa se je pogovarjal z dr. Ivanom Artačem, ki bo avgusta letos praznoval 80-letnico. Poročilo o delovanju vzhodnokraškega rajonskega sosveta je prispeval njegov predsednik Zoran Sosič. Čisto na koncu Berta Vremec posreduje zakramentalno sliko župnije sv. Jerneja v letu 2000 s seznamom krstov, porok, prvih spovedi in obhajil, birem in smrti. Iz tega je razvidno, da je bilo v letu 2000 krščenih 37 otrok (17 več kot v letu 1999), prvo spoved je opravilo in prejelo prvo obhajilo 18 otrok, poročilo se je osem parov (v letu 1999 13), umrlo pa je 48 župljanov (šest več kot v letu 1999). Objavljen je tudi seznam najstarejših župljanov.

Člani pastoralnega sveta in sodelavci župnije so poskrbeli tudi za prisrčno pesniško voščilnico župniku Francu Pohajaču ob njegovi 60-letnici, nekaj pesmi pa je prispevala tudi Majda Artač Šturman.

Letošnjo številko *Naše besede* so uredili Robert Petaros, Franc Pohajač, Drago Štoka, Pavel Vidau in Berta Vremec. Grafično jo je oblikoval Matej Susič, za fotografije so poskrbeli Ivo Sosič, Pavel Vidau in Nadia Roncelli, lektoriral pa je Robert Petaros. Publikacijo je založil Salve d.o.o. iz Ljubljane, ki je tudi poskrbel za računalniško obdelavo in opremo, v 350 izvodih pa jo je tiskala Tiskarna Solidarnost iz Murske Sobote.

IŽ

OBVESTILA

MARIJINA DRUŽBA Marije milostljive v sodelovanju s Slovenskim pastoralnim središčem v Trstu prireja duhovno obnovo za žene in dekleta od četrtka, 26. aprila, do nedelje, 29. aprila, na temo *Odrini na globoko*. Vodil jo bo minorit p. Janez Šamperl.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Luigi Pirandello, *Šest oseb išče avtorja*. Režiser Mario Uršič. V petek, 27. t.m., ob 20.30 red T (predstava s podnapisi v italijanščini); v soboto, 28. t.m., ob 20.30 red B; v torek, 9. maja, ob 20.30 red F; v sredo, 10. maja, ob 20.30 red D; v četrtek, 11. maja, ob 20.30 red E; v nedeljo, 13. maja, ob 16. uri red C.

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija - Trst (4. steg): skavti in skavtinje vseh starosti, ki ste delovali v mestnih sedežih! 50 let že obstajamo! Da bi primerno praznovali to obletnico, se bomo vsi skupaj srečali v nedeljo, 29. aprila 2001, ob 18. uri v Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ulica Brandesia 27). Toplo vabljeni vsi tisti, ki še vedno nosite v sebi skavtski duh. Bodite pripravljeni!

OBČNI ZBOR Slovenskega dobrodelnega društva bo v prvem sklicanju v ponedeljek, 30. aprila t.l., ob 18. uri in v drugem sklicanju v petek, 11. maja t.l., ob 18. uri na sedežu društva, ulici Mazzini 46, prvo nadstropje.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja. Moliere, *Skopuh*. Režija Vito Taufer. V petek, 4. maja, ob 20.30 red A, D in T (predstava s podnapisi v italijanščini); v soboto, 5. maja, ob 20.30 red B, E in F; v nedeljo, 6. maja, ob 16. uri red C.

KLUB PRIJATELJSTVA prireja v ponedeljek, 14. maja, izlet v lepe in zanimive šajerske kraje kot so Žiče, Žička kartuzija, Slovenske konjice, Špitalič in še kaj. Vpisovanje v trgovini Fortunato, ul. Valdirivo 23 v Trstu od 24. aprila do zapolnitve mest, najkasneje do 10. maja.

DAROVI

ZA CERKEV v Gropadi: v spomin na župnika Marijana Živica darujeta Vera Gojča 50.000 lir in Marija Brce 30.000; Veronika Gojča ob obisku hiše 100.000; E.K. v spomin na pok. Milko Kalc 50.000 lir.

ZA CERKEV na Pesku: ob smrti pok. mame Marcelle darujeta hčerki 100.000 lir; v spomin na pok. župnika Marijana Živica darujejo družina Pizzulin iz Drage 30.000, Locanda Mario 50.000 in družina Vidali (Pesek 55) 50.000; družina Bernes iz Trsta za obnovo cerkve 50.000.

ZA CERKEV v Bazovici: v spomin na pok. župnika Marijana Živica darujeta Marija Brce 30.000 lir in N.N. 50.000 lir; Dario in Nada Possega ob srebrni poroki 50.000; zakonca Nardin ob 40. obletnici poroke 50.000; Karla Mahnič v spomin na svoje pokojne 50.000; Marija Šemčeva 20.000; nona Sabina ob krstu Anje Križmančič 100.000; Lucio in Elvira ob Veliki noči 50.000 lir.

IZLET V PRIREDBI ŽUPNIJE

TREBENCI V PREKMURJU

Župnija Trebče je na velikonočni ponedeljek, 16. t.m., priredila celodnevni izlet v Prekmurje, točneje v kraj Melinci blizu Beltincev, od koder sta doma trebenski župnik dr. Jože Srake ter organist in zborovodja Nace Duh. Izleta se je udeležilo večje število župljanov, pa tudi nekaj prijateljev iz Mačkolj in Trsta.

V Melincih so se v dopoldanskih urah udeležili maše v domači cerkvi, ki jo je spremljalo petje Otroškega pevskega zbora Kraški cvet pod vodstvom s. Karmen Koren. Ob tej priložnosti so tudi predstavili novo knjigo Naceta Duha z naslovom *Kre Müre san odu*, ki na okoli 200 straneh govori o prekmurskem ljudskem izročilu s posebnim poudarkom na ljudski pesmi. Po kosilu v domačem agriturizmu, ki ga vodijo svojci župnika Srake, in obisku na domu Naceta Duha, so si udeleženci izleta med drugim ogledali mline na Muri, v domačem Kulturnem domu pa so prisostvovali kulturni prireditvi. Ob tej priložnosti je dr. Marko Udovič tudi spregovoril o zbirki Kdo dal mi bo roko in med drugim poudaril povezavo med Primorjem in Prekmurjem.

IN MEMORIAM

LUCIANO COLOMBAN

Bil je podžupan, ko je Slovenska skupnost (z malo in veliko začetnico) še kaj pomenila v devinsko-nabrežinski občini. Odšel je tiho po dolgi bolezni, ko so (smo) ga že skoro vsi pozabili. Mislim, da smo bili krivični do njega. Bil je Istran po rojstvu, desničar znotraj takratne Krščanske demokracije, pripadal je struji poslanca Bologne, znašel se je v koaliciji s SSk, kar mu takrat gotovo ni bilo lahko, saj je takratna Krščanska demokracija pobrala absolutno večino glasov, župan pa je pripadal (zaradi višjih interesov takratnega porajajočega se levega centra) Slovencem. Takrat nas je zastopal dr. Legiša, prava zastava samostojne slovenske politične organizacije v občini. Pokojnik je takratne žrtve večinske KD sprejel (razumel?), svojo skupino v občinskem svetu pa je vodil skrajno korektno, sam pa si je pridobil ugled med vsemi občani.

Sam se ga kot takratni občinski odbornik s hvaležnostjo spominjam in mislim, da je lahko za zgled marsikateremu nestrpnežu, ki bi želel danes zviška deliti lekcije sožitja. Naj gre zahvala pokojniku in njemu podobnim (naj omenim le takratnega - tudi pokojnega - odbornika Frisolinija) za to, kar so takrat storili za resnično sožitje v naši občini!

ANTEK TERČON

NA POKRAJINI "GORIŠKA" PREDSTAVITEV

PRAVILNIK POD STREHO NA VRSTI GORICA

V torek, 10. aprila, je bil končno odobren pravilnik za izvajanje zakona 482/99. Osnutek pravilnika je pripravila posebna strokovna komisija, v kateri so med drugimi sodelovali Bojan Brezigar, videmski župan Cecotti in predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin. Po odobritvi dolgo pričakovanega besedila so v Vidmu pripravili srečanje in na njem predstavili pravilnik. O njem so spregovorili in ga slovesno predstavili tudi na Goriškem na sedežu pokrajinske uprave. Ob dejstvu, da je bil med sooblikovalci omenjenega besedila, kot rečeno, tudi predsednik pokrajinske uprave, je treba tudi spomniti, da si je goriška pokrajina najbolj prizadevala v zadnjih mesecih za aplikacijo zakona, ki ščiti na našem območju slovensko in furlansko skupnost. Kot znano, je pokrajinski svet tisti, ki na podlagi prošenj posameznih občin, ki se izrečejo za prisotnost ali neprisotnost manjšin na svojem teritoriju, začrta zaščiteno območje. To so tudi storili, čeprav se s tem v zvezi ni izrekla občina Gorica. To pomeni, da so začrtali celoten teritorij zaščite in opustili vprašanje okoli najpomembnejše občine v pokrajini. Polemika okoli molka, ki je zijal iz goriške občine, je bil kar nekajkrat na prvih straneh krajevnih časopisov. Kljub številnim pozivom pokrajine in svetovalcev leve sredine pa se večina, ki legitimira Valentijevo upravo, ni zganila. Pokrajinski svet bo Gorico vključil v zaščiteno območje, ko se bo desnosredinski večini zdelo umestno se o tem izreči, saj leva sredina ne razpolaga z zadostnim številom podpisov svetovalcev. Na občini so doslej trdili, da čakajo na odobritev pravilnika. Kaj pa sedaj?

EJ

SEJA KONZULTE PRI GORIŠKI OBČINI

IZDAJA MONOGRAFIJE TISOČLETNICE

V sredo, 18. aprila, je bila na goriški občini redna seja občinske konzulte za vprašanja slovenske manjšine. Sejo je vodil njen predsednik dr. Damjan Paulin. Dnevni red je obsegal predvsem razpravo o izvajanju zakona 482/99 o zaščiti zgodovinskih manjšin v Italji. Ta problem je bil sicer delno v obravnavi že na prejšnji seji, vendar pa je medtem prišlo do nekaterih novosti (zlasti pravilnik o izvajanju zakona). Vemo, da prav goriška občina ni še zadostila zakonskim predpisom, ali bolje, ni še določila teritorialnega obsega občine, v katerem naj se zakon izvaja. Prejšnji sklepi in poteze desnosredinske uprave pa ne kažejo nič dobrega. Padli so potem razni predlogi, tudi za morebitno zbiranje podpisov s strani občanov, kar pa ni še prodrlo.

Posamezni člani slovenske konzulte so nato živahno posegli v razpravo. Med drugim so tudi spomnili na pravkar odobren statut v hrvaški Istri, ki uvaja integralno dvojezičnost v celotni deželi. Kot pri nas...!

Medtem je že v pripravi izdaja monografije ob tisočletnici Gorice, ki jo pripravlja prav slovenska konzulta ob sodelovanju raznih strokovnjakov.

Na seji so bili prisotni tudi razni slovenski občinski svetovalci, predsedniki oz. predstavniki rajonskih svetov in osrednjih slovenskih organizacij.

PREDSTAVITEV SLOVESNOSTI OB TISOČLETNICI GORICE

GORICA V PRAZNIČNEM OBLAČILU

JURIJ PALJK

V sredo, 18. t.m., so na tiskovni konferenci na goriškem županstvu predstavili slovesnosti in niz kulturnih prireditev ob tisočletnici prve dokumentirane omembe Gorice. Kot je znano, je cesar Oton III. 28. aprila 1001 dal napisati zemljiško darilno pogodbo, v kateri je prvič omenjeno naselje, "ki se mu v slovanskem jeziku pravi Gorica", in ta datum velja za rojstni dan Gorice. Že dolgo spremljamo priprave in prireditve ob tisočletnici in, ker smo tik pred vrhuncem goriškega praznika, je prav, da pobliže pogledamo prireditve, ki se bodo zvrstile ob koncu tedna. Na tiskovni konferenci so goriški župan Gaetano Valenti, odbornik za kulturo Antonio Devetag in sodelavci predstavili slavja v Gorici in okolici in poudarili, da želijo prirediti slavje, ki bi bilo namenjeno vsem ljudem, tudi Slovencem čez mejo.

Prva večja prireditev je bila že v ponedeljek, 23. t.m., ko so na goriškem gradu odprli veliko razstavo grafičnih del "očeta italijanske metafizike", italijanskega likovnega umetnika Giorgia De Chirica. V petek, 27. t.m., pa bo na gradu svečano podpisovanje listine, s katero se bosta pobratili mesti Lienz in Gorica, ki ju veže skupna zgodovina do začetka prve svetovne vojne.

Prav gotovo bo najbolj svečano v soboto, 28. aprila, ko bo vsa Goriška, in Gorica še posebej, praznovala svoj rojstni dan, prvih tisoč let. Ob 10. uri bodo na gradu predstavili jubilejno poštno znamko; ta dan bo za vse filateliste pomemben tudi zato, ker bodo s posebnim žigom overjali znamko na posebni razglednici. Italijanska pošta bo pripravila ta dan tudi poseben poštni urad na gradu, kjer bo mogoče znamko s podobo goriškega gradu tudi kupiti in seveda overoviti s posebnim žigom, kar bo dalo znamki še dodano vrednost. Isti dan bo ob 11.30 odprtje sejma Expomego na sejmišču ob Soči, udeležilo se ga bo tudi več razstavljavcev iz Slovenije. Gre za največjo sejemsko prireditev na Goriškem.

Ves popoldan bo v soboto in naslednje dni središče mesta zaprto za promet, igrali bodo različni, tudi slovenski, ansambli in godbe na pihala, ob 18. uri se bodo po mestu začela slavja, saj bodo odprli veliko število okrepčevalnih točk, kjer bodo prodajali domače dobrote in briško vino. Ob 20.30 bo v soboto v Gorici koncert simfoničnega orkestra Orchestra Barocca di Venezia pod vodstvom Andrea Marcona, prvo violino bo igral poznani violinist Giuliano Carmignola. Koncert v Avditoriju furlanske kulture bo posvečen Vivaldiju in Tartiniju.

Ljudsko slavje bo zagotovo doseglo vrh ob 22. uri, ko bo na Travniku koncert znane pevke Elise iz Tržiča, ki je zmagala na letošnjem Sanremu in je sedaj na italijanski in evropski turneji. Koncert bo brezplačen; župan Valenti je povedal, da za koncert Elise vlada veliko zanimanje tudi v Sloveniji, kjer so cenili že njeno prvo, "angleško" ploščo. Po koncertu bo Valenti razrezal 300 kg težko torto z znakom tisočletnice, ki jo bodo razdelili med ljudi, nakar bo sledil velik ognjemet z gradu.

V nedeljo, 29. aprila, bo potekal po goriških ulicah Maraton tisočletja, športna prireditev, ki bo vodila tekmovalce iz Gorice čez državno mejo v Novo Gorico in nazaj. O tem dogodku in vpisih za maraton imamo daljši zapis in navodila na športni strani, ker pri organizaciji aktivno sodelujejo tri slovenska društva, in sicer Planinsko društvo iz Gorice, skupnost družin Sončnica in kajakaško društvo Šilec. Omenjena društva tudi prosijo, naj se slovenski udeleženci vpišejo pri njih, da se podčrta slovenska prisotnost pri pobudi.

Ob 16. uri bo v nedeljo, 29. t.m., velik sprevod folklornih in drugih skupin po goriških ulicah. Najavili so več kot tisoč udeležencev iz Slovenije, Avstrije in Furlanije-Julijske krajine, ki bodo z zgodovinskimi oblačili skušali prikazati tisoč let zgodovine Gorice. Za ta sprevod, ki ga bodo spremljali ljudsko slavje, ples in glasba ter hrana in jedača, velja veliko zanimanja. Ob 18.30 bo v nedeljo nastopil znani ansambel Zuf de Žur, in sicer na Travniku, medtem ko bodo ta dan ljubitelji jazz glasbe prišli na svoj račun s porajajočo se zvezdo evropskega jazza Glaucom Venierom, ki bo nastopil s svojim kvintetom z zadnjimi skladbami, predstavil pa bo tudi zadnjo ploščo, ki ima zgovoren naslov *Gorica*. Jazz koncert bo v Avditoriju furlanske kulture.

Med slovesnosti gre uvrstiti še niz predavanj o zgodovini Gorice, jazz koncerte in druge spremljevalne prireditve, o katerih bomo seveda še poročali.

Na tiskovni konferenci so predstavili tudi celostno podobo mesta Gorice ob prazniku, ki bo zares slavnostna, saj se je občinska uprava odločila že pred časom, da mesto okrasi s cvetjem in z velikimi transparenti. Veliki, modro beli napisi so razobešeni po javnih stavbah in še zlasti na županstvu in gradu. Še posebej pa se je goriški župan zaustavil pri predstavitvi desetih velikih transparentov, na katerih so upodobljene velike žene in možje iz Gorice. Gre za deset upodobitev, deset velikih žena in mož, ki naj bi na simbolni ravni obiskovalce mesta spominjali na deset stoletij Gorice. Med temi velikimi možmi je samo še eden živ, in sicer slovenski slikar Zoran Mušič, ki živi med Benetkami in Parizom. Med drugimi je naslikan še en Slovenec, in sicer slikar Jožef Tominc.

V mestu visi deset plakatov velikega formata (6x3 m) krovnih organizacij SKGZ in SSO, ki spominjajo na slovensko in furlansko prisotnost v Gorici; občinska uprava je namreč na to "pozabila"...

DVANAJSTI PRIMORSKI SLOVENISTIČNI DNEVI

HUMORNI VEČER ZA UVOD

Kot je znano, so v dneh od 19. do 21. aprila prvič v Gorici, najstarejšem mestu s slovenskim imenom, potekali letos že 12. Primorski slovenistični dnevi, katerih osrednja tema je bila *Humor v primorski književnosti*. Za uvod v izčrpne referate s pretežno to tematiko so prireditelji (Slavistično društvo) organizirali *Humorni večer z narečnimi prizori*, s katerimi so se v četrtek, 19. aprila, v mali dvorani goriškega Kulturnega doma predstavile tri dvojice ljubiteljskih gledaliških igralcev iz Tržaške in Goriške. Po uvodnem pozdravu in kratki predstavitvi izbranih narečnih del in avtorjev je prof. Olga Lupinc poetično prepustila, "naj strune humorja zazvenijo".

Mladi dijakinji Meta Starc in Vesna Hrovatin s Kontovela sta izrazito podali nekaj pesmi narečne pesnice Marije Mijot, ki je bila doma pri Sv. Ivanu v Trstu in je v zbirko *Souze jn smeh* izlila svoja čustvena doživljanja, prepojena z bridkimi spomini na težke mladostne dni, pa tudi z bolj šegavo sproščenostjo v pesmih z ljubezensko vsebino in pa v tistih, ki opevajo nekdanje vsakdanje življenje ob delu v hiši, na dvorišču, na njivi v veselih in žalostnih trenutkih. Odigrali sta tudi učinkovit prizorček *Lajna*, pisca dramskih, po duhu, ljudskih del Alojzija Cijaka s Kontovela. Sproščeno, pojoče izvajanje interpretk v sočnem kontovelskem narečju je priklicalo živo v spomin preproste, toda bogato doživete medsebojne odnose na vasi, kot so se spletali včasih, ko je bil ritem življenja bistveno drugačen od današnjega.

Igor Milič in Saša Kralj iz Saleža sta prikazala narečno sliko oz. skeč, z resnici na ljubo nekoliko pogretim likom ne ravno svetniškega duhovnika, *Gospod Koritnik in mežnar Miha*, ki ga je spisala in zrežirala Tatjana Turko, zavzeta ljubiteljska gledališka delavka, poznana za svoje prizadevno delo z mladimi, predvsem pa kot klepetava odrska branjevka v družbi Ingrid Verk (Vanka in Tonca).

Humorni večer sta izvrstno sklenila mojstra ljubiteljskih gledaliških desk, Severjeva nagrajenca za ustvarjanje na gledališkem področju, Majda Zavadlav in Božidar Tabaj, ki sta navdušila cenjene goste z enodejanko Marjana Marinca *Človek brez smeha* v režiji Janeza Starine, s katero sta od leta 1994 nasmejala že nešteto gledalcev ob najrazličnejših priložnostih. Tudi tokrat sta pokazala vso svojo izrazno moč in v vsebino, prežeto s knjižnim jezikom zdravnice in barvito štandreško govorico sramežljivega pacienta, vpletla nekaj drobnih novosti in nalila v humorni tekst še grenko kapljico. Vanj sta namreč vpletla tudi boleče vprašanje Jeremitišča, še edinega zelenega štandreškega "zaselka", katerega zgodovinski pomen misli župan "Valentič" z gradbenimi posegi dokončno zabrisati.

IK

ZADRUŽNA BANKA

ZADRUŽNA BANKA DOBERDOB IN SOVODNJE

Zadružna banka Doberdob in Sovodnje vabi člane, da se udeležijo rednega občnega zbora članov, ki bo **ob drugem sklicanju**

V PETEK, 27. APRILA 2001 ob 19.30 URI

v občinski telovadnici v Sovodnjah ob Soči, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo Upravnega sveta o obračunu za poslovno leto 2000;
2. Poročilo Nadzornega odbora o obračunu za poslovno leto 2000;
3. Odobritev bilance za poslovno leto 2000 ter namemba čistega dobička;
4. Določitev vsote, ki jo morajo plačati novi člani z ozirom na sedanjo rezervo;
5. Volitve treh članov upravnega sveta;
6. Razno.

UPRAVNI SVET

KONČAL SE JE MEDNARODNI NATEČAJ "ALFREDO IN VANDA MARCOSIG"

SLAVILA SLOVANSKA GODALA

Marsikdo se na Goriškem in sploh v deželi spominja prof. Alfreda Marcosiga, violinista in glasbenega pedagoga, ki je poučeval tudi na slovenski glasbeni šoli E. Komel. Bil je velik in zavzet idealist, ki je globoko veroval v to, kar je delal. Sredi decembra 1982 je kot umetniški vodja "krstil" v Fari ob Soči prvi natečaj za mlade violiniste s področja Alpe-Jadran. Kopica mladih študentov, njihovih staršev in glasbenih pedagogov si tedaj gotovo ni predstavljala, da bo pobuda z leti prerasla v priznano mednarodno tekmovanje, ki iz leta v leto pridobiva na številu udeležencev in prestižu. Želja prof. Marcosiga in njegove žene Vande, ki je vneto spremljala moža pri tej pobudi in jo tudi sama vodila, potem ko je profesor umrl l. 1995, je bila, kot je on sam povedal, zbliževati gojence različnih šol in narodnosti v imenu glasbe in violine in jih združevati prav v naših krajih, na stičišču različnih narodov in kultur. In tako je potekalo letos že 19. tekmovanje mladih violinistov (81), hkrati pa deveto tekmovanje čelistov-študentov (47). Na pobudo društva *Glasba brez meja* se je prireditev že pred nekaj leti poimenovala Mednarodni natečaj Alpe Jadran, po smrti dveh "duš" pobude pa so ji dodali še poimenovanje "Alfredo in Vanda Marcosig".

FOTO BUMBACA

Kot smo že pisali, je letošnji natečaj potekal od 16. do 21. t.m. v prostorih KC L. Bratuž. Letos se ga je udeležilo nad 120 gojencev, med katerimi so se odlično izkazali slovenski. Že prvi dan, ko so se preizkusili najmlajši violončelisti (od 7. do 11. leta), so zmagale tri mlade Slovenke. Drugi dan je strokovna žirija, ki jo je tudi letos vodila prof. Margit Spirk iz Tridenta, ocenila kot najboljše čeliste od 12. do 14. leta starosti dva Hrvata in enega Slovenca. Tudi v naslednjih starostnih skupinah so si porazdelili čast najvišjih "stopniček" Slovenci in Hrvati, tako da so ostali že itak maloštevilni mladi italijanski glasbeniki nekako praznih rok; to še enkrat dokazuje, da je vzhodna šola še vedno na zavidljivi mednarodni ravni. Že v sredo, 18. t.m., pa se je vedno v prostorih KC Bratuž začel natečaj za mlade violiniste, ki so bili, prav tako kot čelisti, razporejeni v štiri starostne kategorije od 7. do 24. leta starosti. Omenimo, da je bilo v kategoriji B kar 38 mladih violinistov, kar je res lepo število. Med najmlajšimi so odnesle prve tri nagrade tri Slovenke: Tanja Sonc, Bela Horvat in Veronika Brecelj; v kategoriji B sta zasedli prvo nagrado ex aequo tržaška violinistka Ambra Casonato in francoska Marie-Stephanie Radauer-Plank, tretjo pa Ana-Marija Milič. Iz kategorije C ni nihče bil izbran za finale, v kategoriji D pa so prejele prvo nagrado Albanka Cecilia Laca in Avstrijki Barbara Oberhummer-Reiko ter Flora Schilt, medtem ko žirija ni podelila ne druge ne tretje nagrade. Poleg glavnih nagrad so bili podeljeni še posebne nagrade, štipendije in druga priznanja; zaradi stiske s prostorom žal ne moremo omeniti imen vseh prejemnikov odličij, ki so tudi letos pokazali veliko talenta in umetniških zmogljivosti. Predvsem pa je prišlo še enkrat na dan, kako so koristna tovrstna srečanja, kjer si lahko ne samo gojenci, ampak tudi mentorji in starši izmenjavajo izkušnje in poglede na svet glasbe. Vse to je bilo čutiti tudi v nedeljo, 22. t.m., ko so zvečer v veliki dvorani KC Bratuž na slovesnem koncertu ob koncu natečaja nastopili prvouvrščeni in prejemniki posebnih nagrad, ki so še enkrat dokazali res dobre sposobnosti.

DD

DRAMSKA DRUŽINA SKPD F. B. SEDEJ PRIPRAVLJA NOVO PREMIERO

PRESENEČENJE OB PRAZNIKU SV. FLORJANA

IVA KORŠIČ

Ko zadehtijo snežnobeli cvetovi češenj, se navadno vsako drugo leto pojavi na domačem odru Dramska družina iz Števerjana z novo premierno uprizoritvijo. V zadnjih štirih letih je pod režijskim vodstvom Emila Aberška preusmerila svoje gledališke okuse in presenetila gledalce z uspešnimi postavitvami kriminalk, po katerih le redkokdaj segajo ljubiteljske gledališke skupine.

Ta svoj že nekako ustaljeni dramski smerokaz bo letos usmerila v drugi žanr, kratko komedijsko enodejanko, s katero se bo premierno predstavila v nedeljo, 6. maja, v Sedejevem domu v Števerjanu ali celo Med borovci, če bo vreme naklonjeno in če ne bo organizacijskih zaprek. Predstava naj bi požlahtnila praznovanje vaškega zavetnika Sv. Florjana in privabila na domačo slovesnost širši krog gledalcev.

V ponedeljek pred Veliko nočjo so bile napovedane vaje in režiser Aberšek je z mladimi odrskimi tehniki meril scenografske osnutke in dajal napotke za izdelavo scene, ki bo namenoma dokaj preprosta, da bo odrski prikaz lahko potoval tudi k manjšim vaškim skupnostim, ki ne premorejo večjega odra, pa tudi se predstavil na raznih "šagrah", ki jih v poletnem času res ne manjka.

Režiserja Aberška in člana dramske skupine Martina Komjanca, ki je s Simonom Komjancem nekak vodja skupine, smo zmotili pri tehničnem razmišljanju in ju zaprosili, naj kaj razkrijeta o novi uprizoritvi.

Aberšek je povedal, da je izbrani tekst nastal na prelomu stoletja; iz neke neznane nemške igre oz. kratkega skeča ga je prevzel, poslovenil in priredil Fran Govekar. Naslov se glasi *Dobrodošli, kdaj pojdete domu?*, v njem so ohranili izvirno narečno besedo, tekst pa je bil mestoma bolj slabo razumljiv, ker je bilo v njem več zastarelih, pa tudi nemških izrazov, zato ga je režiser skupaj z igralci prepesnil v sprejemljivo slovenščino, tako da sta jezik in delo samo pridobila nekaj sodobne svežine. Fabulo, ki je sicer zelo skromna, so iz Ljubljane ali večjega slovenskega mesta prenesli na vas oz. v Gorico in dodali vanjo še Goriška Brda. Gost pride namreč iz izmišljenega Višnjevika v mesto na obisk. Kratko, petintrideset minut trajajočo igro za štiri igralce s hitrim razpletom je Aberšek označil kot "ljudsko moraliteto", kajti njen srž je, kako se iznebiti gosta, ki se predolgo zadržuje na obisku. Več o tem ni hotel spregovoriti. Presenečenje namreč mora biti; za sedaj naj bralčeva domišljija po svoje dopolni vsebino. Za števerjanske izvajalce bo to nekakšen preizkusni test, saj se prvič srečujejo s komedijsko zvrstjo. Če jim bo pri tem sreča mila, se bodo v prihodnje lotili tudi kake celovečerne komedije.

V zakulisju bodo predstavo izoblikovali dosedanji sodelavci Marko Lutman, ki bo kot lani upravljal luči in pazil na glasbeno podlago, v zaodrju bo šepetala Katja Dorni, Snežica Černic pa je zadolžena za izbiro primernih kostumov, ljudsko glasbo, ki naj bi spremljala dogajanje, bo pa izbral režiser sam.

Martin Komjanc je dopolnil režiserjeve besede in zaupal, da so si števerjanski igralci po temačnih kriminalkah zaželeli svetle širine komedije, pravzaprav so po tej zvrsti hrepeneli že nekaj časa, sedaj se bodo vendarle preizkusili tudi v tem žanru, ki je kar zahteven. Vzbujati smeh ni namreč prav nič lahko.

Poleg Martina Komjanca in Sare Miklus, ki sta že vajena odrskih desk, bosta v tej novi gledališki dogodivščini nastopila še Matej Pintar in Eliana Humar, ki se tokrat prvič podajata na strmo, a lepo gledališko pot.

Števerjanskim gledališkim ljubiteljem želimo, da bi srečno prestali komedijski "izpit".

PRVO MESTO DIJAKOM ZAVODA JURIJ VEGA

KRATKOČASJE MATEMATIKOV

HARJET DORNIK

Dijaki, ki obiskujejo višješolsko središče, so pretekli teden prejeli še eno zelo pomembno priznanje. Tokrat so bili deležni nagrade dijaki četrtega in petega razreda industrijskega zavoda Monika Bressan, Karin Dorni, Vanja Hoban, Francesca Jakin in Igor Sorč, ki so delali na projektu, kako predstaviti nekatere znane matematične probleme v informatični obliki. Izdelali so zgoščenko z naslovom *Kratkočasje matematikov*, v kateri so na zabaven način prikazali Ahilov tek za želvo, Fermatov teorem, Leonardov problem, Tien Ciujevo obzidje in Konigsbergerjeve mostove. Priprava zgoščenke jih je zaposlila več mesecev in je v glavnem potekala izven šolskega urnika, kar kaže na veliko navdušenost in motiviranost skupine. S tem delom so se dijaki prijavili na multimedialni natečaj "Giovanni Torelli" in po soglasnem mnenju komisije odnesli prvo nagrado. Njihov trud je bil nagrajen tudi z velikim zadoščenjem ob nastopu 19. t.m. v veliki dvorani tržaške fakultete za matematične, fizikalne in naravoslovne vede pred navdušeno komisijo in predstojnikom fakultete Aljošo Volčičem. Na predstavitvi v Trstu sta jih spremljali mentorica prof. Mirella Gergolet in ravnateljica prof. Ida Primožič. Skupina dijakov je za nagrado dobila naročnino na matematično revijo Progetto Alice, razno didaktično gradivo za šolo in bo lahko septembra meseca preživela štiri dni v Münchnu. Skupini dijakov in mentorici čestitamo! Lepo bi bilo, če bi v prihodnje še poslovenili tekst zgoščenke in jo predstavili ali posredovali tudi drugim šolam.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
v sodelovanju s KOORDINACIJSKIM ODBOROM FOTOGRAFSKIH KROŽKOV GORIŠKE POKRAJINE

vabi na odprtje

6 ZA ENO... RAZSTAVO

Kulturni center Lojze Bratuž, **sobota, 5. maja 2001, ob 18. uri**

OBVESTILA

UDELEŽENCI potovanja po Jordaniji in Siriji vabljeni na srečanje ob video posnetkih in slikah v Restavraciji Vogrič v Števerjanu v petek, 27. t.m., ob 20. uri. Prinesite posnetke in slike.

ŽUPNIJA RUPA-PEČ vabi na romanje v Rim od 27. do 31. 8. Vpisovanje v Rupi 31 pri Tanji (tel. 0481 882285).

SSG, Luigi Pirandello, *Šest oseb išče avtorja*. Režiser Mario Uršič. Ponovitvi v KC L. Bratuž: sreda, 2. maja, ob 20.30 red A; četrtek, 3. maja, ob 20.30 red B.

DAROVI

ZA CERKEV v Gabrjah: K.D. 50.000; druž. Florenin, Gabrje 32, 15.000; Zora Devetak Malič 35.000; O.D. 50.000; L.Š.F. 50.000; Štefanija Strgar F.R. 50.000 lir; družina Devetak 100.000; Nada Žerjal 100.000

ZA CERKEV v Rupi - za cvetje: Danila in Danilo Čeudek v spomin na Ivica Gorkiča 50.000; Marjeta Marušič ob obl. očetove smrti in maminem roj. dnevu 100.000; Ivanka Tomasig 85.000 lir; druž. Devetak, Rupa 44, nov oltarni prt.

ZA CERKEV na Peči - za cvetje: V.J. 70.000; A.K.M. 20.000; druž. Florenin, Peč 12, 50.000

ZA CERKEV v Jamljah v hvaležen spomin na sestro Miljo Radetič darujejo 1.400.000 lir Radetičevi.

ZA NOVI GLAS: Emilio Lenchi 40.000 lir.

ZA MISIJONARJA Ernesta Saksido: Marija Kogoj 200.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 50.000; druž. Devetak Pahor v spomin na mamo Jelko 150.000

ZA MISIJONARJA Ivana Štanto: N.N. z Vrha 100.000; Lojzka Pipan Boškin 20.000 lir.

ZA SLOV. MISIJONARJE: v spomin na Miro Škerk druž. Simčič, Trst 100.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: druž. Simčič, Trst 100.000 lir.

ČESTITKE

Skavti in skavtinje se veselimo s svojim voditeljem Petrom Černicem in njegovo ženo Carmen ob rojstvu prvorojenčka **Daniela**. *Srečnim staršem iz srca čestitamo in bodočemu volčiču želimo dosti božjega blagoslova na življenjski poti.*

S Carmen in Petrom se ob rojstvu prvorojenčka veselijo tudi člani našega uredništva.

Noční krik je prebil tišino v taboru družine Černic in Jimenez Astorga: 19. aprila se je rodil mali
DANIEL.
Veliko sreče in čim manj "nočnih straž" želijo Petru in Carmen bratje in sestre skavti iz deželnega vodstva SZSO.

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ

prireja v Rupi

PRAZNIK FRTALJE 2001

29. april ob 16.30
- nastop MoPZ Miren in dekliški zbor Vrh sv. Mihaela
- tekmovanje v pripravi najboljše frtalje
- ples z ansamblom Zamejski kvintet

1. maj ob 16.30
- nastop MoPZ Štmaver
- nastop dramske skupine iz Štandreža z igro J. Povšeta *Politika tudi prav pride*
- slavnostni govornik dr. Drago Štoka
- ples za ansamblom Happy Day

Deloval bo dobro založen buffet z raznimi specialitetami na žaru, tipično frtaljo in domačim vinom

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
in SLOVENSKO ZAMEJSKO NUMIZMATIČNO DRUŠTVO J.V. VALVASOR

vabita

v četrtek, 10. maja 2001, ob 20.30
v dvorano Pokrajinskega muzeja na Goriškem gradu
na **predstavitev medalje in študije**

... villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza

izdanih ob tisočletnici prve omembe Gorice

dr. Peter Štih, predstavitev študije:
Villa quae Sclavorum lingua vocatur Goriza
dr. Andrej Štekar: multivizija o prvi omembi Gorice
dr. Saša Quinzi: opis medalje, izdane ob tisočletnici Gorice

POD POKROVITELJSTVOM GORIŠKE POKRAJINE

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

sklicuje

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

v četrtek, 3. maja 2001, ob 20.30, v komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici

PREJŠNJI PETEK V ŠTEVERJANU

ŠTANDREŽCA NAVDUŠILA

MARJAN DRUFOVKA

Nasmeh , krohot in obenem grenka sled zarisana v njem, ki dobrorazpoloženega človeka zagreni. To so kretnje, ki poslušalca pritegnejo, zabavajo in tudi podučijo. Člana dramskega odseka PD Štandrež, izkušena igralca, Majda Zavadlav in Božidar Tabaj, sta v tem prava mojstra. V petek, 20. t.m., sta v Sedejevem domu, na povabilo štetta ostre problematike z nasmehom in obenem obupom družine, ki ne ve kam z glavo. Z izjemno sproščenostjo sta pristna Štandrežca opravila vlogi Lize in Karletota, saj je dar igranja v njiju že vrojen. Liza in Karleto se konec koncev odločita, da ne bosta šla nikamor, da ne bosta zapustila koščka svoje prsti.

Zahtevno vlogo sta opravila zelo sproščeno. Spontani smeh je zdrav in koristen, to je tudi za-

FOTO BUMBACA

verjanskega društva, dobesedno očarala in prevzela pozornost številnih gledalcev z veseloigro *Selitev* v režiji Janeza Starine. Liza in Karleto se poslavljata od revnega doma. Nerodno spravljata stilno pohištvo na voziček, nevoljno zapuščata svojo rojstno hišo, tisto zemljo, ki jima je toliko dala, Jeremitišče. Vse to zaradi politične odločitve, ki namerava zrušiti njuno ubožno hišo in sosednje, celotno področje pa spremeniti v industrijsko cono. Majda in Božo, v dobri uri spleta dogajanj, kolikor traja enodejanka, dobesedno izstopata, sta posebneža, ki se dotaknejeljeni končni cilj avtorja Karla Valentina, a vendar opazimo v nerodnosti gibov, med krohotom, drobne solze na obrazih igralcev, ki jih avtor skuša gledalcu zarisati v srce in ki jih ne smemo spregledati. Poslušalec si ob koncu obriše solze, tako sproščeno se nasmeje, a zazre se vase in pritrdi: prav tako je!

Po zasluženem ploskanju se je predsednik Mihael Corsi, v imenu društva Sedej, zahvalil igralcema za sprejeto povabilo in za lep večer, ki so ga preživeli v njuni družbi. Ob koncu so še nazdravili Božotu za rojstni dan.

POSLOVILI SO SE OD VELIKE NOČI

NASTOP V LJUBLJANI

Tudi v Števerjanu so se kristjani primerno pripravili na praznovanje Velike noči. Začeli so s Tridnevnico, teden pred Oljčno nedeljo, pobožnost je bila obogatena s predavanjem patra Robina, na dan petka zvečer, v dvorani društva. Srečanje je bilo namenjeno mladini, saj je bil govor prav o njih, o odnosu do staršev, o družini in mladini v današnji družbi. Mladina, možje, žene in starejši so, za pripravo na bližajoče se praznike, opravili spoved; pater je bil na razpolago Števerjancem tisto soboto v popoldanskih urah. Vse obrede so v velikonočnem času spremljali cerkveni pevci z ubranim petjem. Primerno so se pripravili tudi za praznovanje Velike noči in tako so se tega dne pri sv. maši s spremstvom Vladimirja Čadeža dobesedno izkazali.

Velikonočni čas je že mimo. MePZ F. B. Sedej se je poslovil od Velike noči teden kasneje, v nedeljo, 22. t.m., z nastopom pri sv. maši v Trnovem pri Ljubljani. Preko Plečnikovega trnovskega mosta, edinega mosta na svetu, kjer rastejo drevesa, so Števerjanci dospeli do cerkve sv. Janeza Krstnika, v eno največjih ljubljanskih župnij. Pred osmerokotno bizantinsko cerkvijo iz prejšnjega stoletja, ki je osnovana v romanskem stilu, so si ogledali spomenik slovenskih impresionistov; za cerkvijo ob trnovskem vrtu Plečnikovo hišo, kjer je umetnik živel, ustvarjal in umrl. Pod vodstvom novega zborovodja so pevci izvedli Troštovo *Petnajsto mašo*, bariton solo je izjemno zapel Nikolaj Pintar, ob orgelski spremljavi ljubljanskega prijatelja Mateja. Zbor je mogočno začel z *Raduj se, Kraljica nebeška* v priredbi Franca Kubika, nadaljeval z velikonočnimi bogoslužnimi napevi, s Tschaikowskyem *Otče naš*; za obhajilo je izbral latinsko *O salutaris hostia* in pa *Jezus premagavec groba* Lojzeta Mava, kjer je moški zbor, v vlogi sola, res dal vse od sebe. Liturgično pobožnost je zaključil z Vodopivčevo *Raduj se, Kraljica nebeška*.

MD

V NEDELJO V ZAVARHU

PRIMORSKA ZAPELA V TERSKI DOLINI

V zadnji številki našega časopisa smo napovedali, da bo v nedeljo, 22. aprila, v cerkvi sv. Florijana v Zavarhu drugi koncert v videmski pokrajini priljubljene revije Primorska poje. Koncert v Terski dolini je postala že ustaljena navada, saj se slovenska zborovska pesem in izvajalci ponovno vračajo v cerkev sv. Florijana. Tudi Slovenci iz videmske pokrajine namreč sodelujejo vsako leto na reviji Primorska poje s svojimi zbori in pevci ter z gostovanjem in koncerti. Prvi koncert v videmski pokrajini je bil v Kanalski dolini, v nedeljo pa so se vsi ljubitelji zborovske glasbe preselili v Tersko dolino.

V nedeljo se je pred oltarjem zvrstilo šest slovenskih zborov, ki zastopajo širši slovenski kulturni prostor. V gosteh so namreč bili Moška pevska skupina Kraški dom iz Repna, Oktet France Bevk iz Otaleža, Oktet izpod Krna z Vrsnega, Oktet Sraka iz Štandreža in Oktet Simon Gregočič iz Kobarida, medtem ko je nastop Lovskega okteta Zveze lovskih družin iz Postojne odpadel.

Koncertu slovenskih pevskih zborov je pozorno sledila številna publika, med katero pa domačini niso bili v večini. Pred mikrofon je stopil tudi kandidat Oljke za drugo senatno okrožje Miloš Budin, ki je poudaril pomen srečanja ter spregovoril o pred kratkim odobrenem zaščitnem zakonu za slovensko manjšino. Vreme je organizatorjem prizaneslo, tako da se je koncert slovenskih pevskih zborov nadaljeval in zaključil s prijetno družabnostjo.

EJ

O SLOVENSKEM NAREČJU IN KNJIŽNEM JEZIKU

V petek, 27. aprila, ob 20.30 bo v špetrski občinski dvorani steklo prvo od štirih srečanj, ki jih prirejajo Študijski center Nediža pod pokroviteljstvom domače občinske uprave. Na večerih bo prof. Živa Gruden spregovorila o primerjavi med slovenskim knjižnim jezikom in beneškim narečjem oz. narečji, poglobila pa bo različne aspekte pereče problematike, ki je bila v ospredju pozornosti ravno pred kratkim, ko je bil v pripravi zaščitni zakon za našo narodnostno skupnost. Naslednja srečanja bodo v mesecu maju, in sicer 4., 11., in 18.

SLOVESNA VELIKA NOČ V ZAVARHU

KRIŽEV POT ZNANILEC POMLADI V ZAVARHU

V zadnjih mesecih smo že nekajkrat poročali o lepih novicah, ki prihajajo iz Terskih dolin. Ko sledimo dogajanju med Slovenci, ki živijo v videmski pokrajini, se običajno oziramo na dogajanje in družbene momente, ki smo jim priča v Nadiških dolinah, ki predstavljajo nekako srce slovenske Benečije. Terske doline ostajajo običajno v ozadju, vendar, kot rečeno, v zadnjem obdobju se na tem predelu slovenskega zamejstva dogaja marsikaj zanimivega.

Akterji nove pomladi Terskih dolin so nedvomno domači prosvetno-kulturni delavci, njim pa moramo dodati še prizadevanja domačih uprav z županom Eliom Berro na čelu ter neutrudno delo domačega župnika Renza Calligara. Omenjenemu gospodu gre namreč velika zasluga, da se v Bardu in Zavarhu marsikaj spreminja na bolje, da se pozornost in trud marsikaterega občana usmerja na oživitev in ohranjanje domače kulturno-družbene slovenske specifike. Gospod Renzo Calligaro, Furlan, ki se je naučil in vzljubil slovenski jezik in kulturo, dosledno izvaja določila drugega Vatikanskega koncila v svojem duhovnem vodenju župnije na raznorazne načine, v cerkvi in izven nje. Ne nazadnje smo pred kratkim pisali o izdaji druge prekrasne publikacije *Boava besieda*, ki zbira mašna berila, prevedena v tersko narečje.

Za letošnjo Veliko noč pa novo presenečenje. Domači verniki so se lahko s ponosom zagledali v nov križev pot, ki bo odslej bogatil domačo cerkev v Zavarhu. Šest večjih slik razkriva lepoto izdelave, simbologijo trpljenja in vstajenja v upodobitvi Kristusovega Križevega pota. Domače slovensko narečje pa objema dragocene slike. Ljudje na najlepši način uvajajo ponovno slovenski jezik tudi v to cerkev.

V člankih in intervjujih z domačimi slovenskimi predstavniki smo večkrat napisali, da se za Slovence v videmski pokrajini marsikaj spreminja na bolje. Pred temi novicami lahko mirno trdimo, da imamo pred sabo vidne dokaze, ki nam pričajo o tem, da se začenja nova pomlad ne le v Nadiških, temveč tudi v Terskih dolinah, ki so bile v zadnjih desetletjih še najbolj izpostavljene pritiskom in za katere se torej začenja svetlejše obdobje.

EJ

GLOSA JURIJ PALJK

O TISOČLETNICI

Na goriških straneh poročamo o slovesnostih, ki se bodo pričele ta konec tedna v Gorici ob prvi dokumentirani omembi našega mesta. Zadnje čase smo že itak priče raznim slovesnim in manj slovesnim dogodkom, ki nas spominjajo in tudi opominjajo na tisoč let Gorice, saj dejansko v naših krajih ni sredstva obveščanja, ki o tem ne bi obširno poročalo. Tudi naša naslovnica zgovorno govori o tem prazniku.

Pa bomo tokrat vseeno rekli eno o tisočletnici Gorice na drugačen način, in to brez vsake užaljenosti in vsakega nepotrebnega in cenenega moraliziranja, ker bi sicer takoj dobili v zobe že tisočkrat slišano trditev, "da se Slovenci itak zapiramo v geto", "da smo Slovenci itak preobremenjeni s svojo majhnostjo in zato tudi z manjvrednostnim kompleksom", kompleksom, o katerem se je že pisalo do onemoglosti in zato nima niti smisla trošiti več papirja in ne dragocenega časa o tem. Rekli bi radi samo nekaj stvari, ki nam ne gredo in nam tudi ne smejo iti v račun in to kot pošteni davkoplačevalci in predvsem pa seveda kot Slovenci, Goričani, "pripadniki slovenske manjšine v Gorici" torej.

V dokumentu, ki je nekak "krstni list" Gorice, stoji zapisano, da je to "kraj, ki se mu v slovanskem jeziku reče Gorica" in torej ni nobenega dvoma o tem, kdo je Gorici dal ime. Če je seveda dokument verodostojen. Za cesarjev dokument se ve, da je. To je dejstvo.

Že sam pogled na dobesedno vse pobude, ki jih naznanja in oznanja sedanja desničarska goriška občinska uprava ob tisočletnici prve omembe Gorice, pa nam pokaže, da o tem pomembnem stavku ni nobene, zares nobene besede, če pa že nekje je in mora biti napisano kaj o tem dokumentu darilne zemljiške pogodbe, seveda ni nikjer zapisano, da se "kraju v slovenskem jeziku reče Gorica".

Tudi o tem ne bomo pisali, zakaj se to počne, ker je to jasno tudi bebcu, ki sicer na narodno pripadnost ne da ničesar. Napisali bomo preprosto in jasno: to naši občinski upravitelji počno nalašč in zavestno in to iz enega samega razloga, ki je nacionalistične in politične narave. Vemo seveda tudi, kakšna je ta narava. Preprosto: o Slovencih se mora čim manj govoriti, ker gre za italijansko mesto, kaj italijansko, Gorica je "italianissima citta' di Gorizia". Da spet ne zapademo v našo "slovensko majhnost", bomo samo navedli, kako je o darilni pogodbi iz leta 1001 zapisano na zgibanki, ki jo je goriška občina izdala v izjemno visoki nakladi z našim, javnim denarjem ob pomembnem prazniku. Tam samo piše, da "je minilo deset stoletij od slavne listine, ki nosi datum 28. april 1001 in v njem cesar Oton III. prvič imenuje naše mesto". Vsakdo, ki zna brati med vrsticami, razume lekcijo, ki smo je sicer "pripadniki slovenske manjšine" že itak do grla siti.

Ko smo dejstva sprejeli taka, kakršna so, bomo navedli še nekaj podatkov o namernem zamolčevanju naše, slovenske prisotnosti v mestu.

Goriška občina je z denarjem davkoplačevalcev, se pravi tudi našim denarjem, mesto okrasila z velikimi transparenti, velikimi plakati in porabila precej denarja za izdelavo grafičnega znaka tisočletnice, na katerem seveda narodnostne sestave Gorice ni zaznati, ker piše samo, da gre za tisočletnico Gorice, v italijanskem jeziku seveda. Obiskovalcu mesta se bo sicer posvetilo, da gre za tisočletnico Gorice, a o njeni zgodovini ne bo iz sporočila simbolov zvedel ničesar, ker se je zavestno zbrisalo, kar se je pač hotelo zbrisati: nas in našo prisotnost v mestu in okolici, kot se je seveda zamolčala prisotnost Furlanov in tudi zgodovinska prisotnost nemškega naroda, ki ga sicer danes v mestu ni več.

Osebno sem bil pred časom prisoten na tiskovni konferenci na goriškem županstvu, ko so predstavljali znak tisočletnice in je kolega in prijatelj, sicer pa zelo dejaven goriški duhovnik, urednik škofijskega tednika Voce Isontina, g. Andrea Bellavite vprašal, zakaj v znaku ni prisotna zgodovinsko utemeljena in vsem znana večnarodnostna sestava mesta, ki bi se kazala v tem, da bi poleg italijanske Gorizie bili na znaku tisočletnice še slovenski, furlanski in nemški napisi Gorica, Gurize in Görz. Župan je na tehtno vprašanje preprosto odgovoril, da bi bilo to težavno, ker bi se sicer takoj oglasili tudi Sardinci in zahtevali še sardinsko poimenovanje mesta.

Vsak komentar je seveda odveč. Tako smo se tudi časnikarji vedli, ker sva predstavnika slovenskih sredstev obveščanja skupaj s kolego Bellavitejem vstala in brez besed odšla. Na kavi smo takoj po tiskovni konferenci v bližnjem baru seveda pokomentirali dogodek. Kako, si lahko sami predstavljate.

Občina prireja tudi z našim, se pravi javnim denarjem, niz konferenc, koncertov in drugih sorodnih prireditev in pri tem skrbno pazi, da ja ne bi bilo občutiti nikjer slovenske prisotnosti v mestu, celo zelo skrbno so pazili, da bi tudi slikarjevo ime bilo napisano "pravilno", se pravi Music in ne Mušič. Razne zgodovinarje plačuje, da govorijo o zgodovini tako, kot je to potrebno. Ve se, kako je potrebno, še posebej v luči skorajšnjih volitev.

Ko smo v uredništvu komentirali županove besede na glas in smo nekateri te odločitve tudi zgovorno sočno pospremili v prihodnost, pravzaprav v naše dni, mi je kolegica Erika rekla, naj se ne jezim, "ker je škoda zdravja in tudi sape". Naš odgovorni urednik nam včasih prepričljivo svetuje: "Hranite raje sapo za zadnjo uro!"

In se seveda razumemo. Smo sicer naveličani in utrujeni, a se razumemo!

Erika pa je minuli teden po tiskovni konferenci ponovno pokomentirala mojo najavo sprevoda folklornih skupin in skupin, ki bodo oblečene v zgodovinska oblačila v Gorici ta konec tedna prikazale deset stoletij Gorice, ter dejstvo, da bodo nastopili tudi Slovenci iz matične države, takole: "So jim naročili, naj bodo oblečeni v kmete, ja?" Sam sem dodal drobno misel, da bi bilo lepo, če bi v sprevodu šlo tudi nekaj sto slovenskih ljudi, oblečenih v stara oblačila tolminskih in vipavskih puntarjev.

Z vilami, koli, kosami in kmečkimi, a ostrimi bodali seveda.

Da to pišem na dan, ko se Slovenci spominjamo zverinskega umora štirih vodij tolminskega punta: Gradnika, Muniha, Kragulja in Kobala, na dan, ko so leta 1714 (20. aprila) na Travniku razčetverili štiri kmete, ki so prišli iskat v Gorico pravico, je seveda golo naključje.

Če so gola naključja še verjetna in možna, seveda.

DEJAVNOST VLADE IN DRŽAVNEGA ZBORA

V KULTURNEM SPORAZUMU PRIZNANJE NEMŠKO GOVOREČI SKUPNOSTI

MARJAN DROBEŽ

Vlada in parlament ta čas predvsem izvajata temeljne naloge, vsebovane v dolgoročni strateški politiki in usmeritvi države, ki teži zlasti k vključitvi v mednarodne povezave, kot sta Evropska unija in zveza Nato.

Kar zadeva vlado, je v javnosti najbolj odmeval njen sklep, sprejet v četrtek,19. aprila, s katerim je odstavila Marjana Podobnika, predsednika uprave javnega podjetja Telekom Slovenije in dva člana uprave. Razlogi za zamenjave so zagotovo predvsem politični, čeprav je minister za informacijsko družbo Pavle Gantar v predstavitvi razlogov tudi dejal, "da odstavljena ekipa ni vzbujala zaupanja, in sodim, da bo novo vodstvo pokazalo več".

Odstavitev Marjana Podobnika je sicer zaostrila odnose med LDS in SLS+SKD Slovensko ljudsko stranko, ki sta partnerki v koaliciji, in povzročila polemiko med generalnim tajnikom LDS Gregorjem Golobičem in predsednikom SLS+SKD Francijem Butom, toda kljub vsemu ta stranka skoraj zagotovo ne bo zapustila vlade. Pač pa je Franci But zahteval nujen pogovor koalicijskih partnerjev o prihodnji kadrovski politiki vlade.

Marjan Podobnik odstavitve s položaja prvega moža Telekoma ni podrobneje ocenjeval, ker, kot pravi, "jo je že dalj časa pričakoval". Polemičen je bil le do ministra Pavla Gantarja in njegove trditve, da bi Telekom lani bil uspešnejši v poslovanju, če ga ne bi vodil Podobnik.

Vlada je sočasno z avstrijsko-slovensko konferenco o sodelovanju, ki je v četrtek in petek, 19. in 20. aprila, potekala v Gradcu oz. Mariboru ter je ponazorila čedalje boljše odnose med državama in potrdila pripravljenost Avstrije, da pomaga pri vključevanju Slovenije v EU, sprejela predlog sporazuma med Slovenijo in Avstrijo o sodelovanju v kulturi, izobraževanju in znanosti. Predlog tega sporazuma je na izredni seji potrdil tudi Odbor državnega zbora za zunanjo politiko. Dokument, ki je v javnosti, zlasti politični, znan kot kulturni sporazum, bodo podpisali v ponedeljek, 30. aprila, med obiskom avstrijske zunanje ministrice Benite Ferrero-Waldner v Ljubljani. V sporazumu je določen predvsem status nemške etnične skupnosti v Sloveniji, ki jo opredeljujejo tudi "za maloštevilne in razseljene potomce prebivalcev prejšnjih nemško govorečih ozemelj. Zanje Dunaj vestno uporablja besedo Volksgruppe, Ljubljana pa etnična skupina nemško govorečih slovenskih državljanov. Zanje v nekaterih okoljih uporabljajo tudi naziv "Staroavstrijci". Kakorkoli, to etnično skupnino, ki seveda ni primerljiva z avtohtono italijansko in madžarsko narodno skupnostjo v Sloveniji, že varuje 61. člen slovenske ustave.

S podpisom kulturnega sporazuma - pogajanja o njem so trajala štiri leta - bo nastala nova sprostitev v slovensko-avstrijskih odnosih. V slovenski vladi opozarjajo, da bi bilo sporazum treba razumeti tudi kot možnost, da se v spremenjenem političnem ozračju uredijo nerešena vprašanja slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem.

V DRŽAVNEM PRORAČUNU ŽE PETO LETO PRIMANJKLJAJ

Parlament je na izrednem zasedanju v petek, 20. t.m., sprejel proračun za letošnje leto, s spremljajočimi dokumenti. Predvideva skoraj tisoč 161 milijard tolarjev prihodkov ter 1.210 milijard tolarjev odhodkov. Primanjkljaj bo torej znašal okoli 49 milijard in takšno neskladje se med prihodki in odhodki v Sloveniji pojavlja že peto leto. Kar tretjina proračuna bo namenjena plačam v javni upravi in dejavnostim, ki jih financira država. Med razpravo o proračunu so ga opozicijski poslanci močno kritizirali, tudi spričo naraščajoče zadolženosti države doma in v tujini. Predsednik SDS Janša je opozoril, da je proračun nepregleden, ker iz njega ni razvidno, kakšne so pravzaprav obveznosti države do domačih dobaviteljev in kakšna je zadolženost Slovenije v tujini. Finančno ministrstvo bo pričelo snovati večletni program državnih financ, tudi predlog državnih proračunov za naslednja leta, ker to zahteva zakon o javnih financah in standardi EU.

IZJAVA ŽUPANA ČRTOMIRA ŠPACAPANA

ODNOSI MED NOVO GORICO IN GORICO SO SE POSLABŠALI

LDS, največja politična stranka na območju mestne občine Nova Gorica, je zašla v krizo, ki jo sedaj skušajo premostiti. Nastali sta dve frakciji, vsaka s svojim kandidatom za prihodnjega župana mestne občine, ki ga bodo izbrali na lokalnih volitvah naslednje leto. Kandidata LDS za to funkcijo sta bila sedanji župan Črtomir Špacapan in Tomaž Vuga, predsednik krajevne skupnosti Solkan. Prevladala je frakcija, v kateri je župan Črtomir Špacapan, ki je bil na izrednem programsko-volilnem zboru stranke izvoljen tudi za predsednika mestnega odbora LDS v Novi Gorici.

Špacapan je na novinarski konferenci poudaril, da bo tudi na prihodnjih volitvah kandidiral za župana, čeprav je doslej pogosto izjavljal, da se bo tej funkciji odrekel. Napovedal je spremembo koalicije, ki upravlja mestno občino, spremembe v občinski upravi in razne ukrepe, ki naj okrepijo vlogo Nove Gorice v Posočju oz. na Goriškem. Opozoril je tudi, da so se odnosi med Novo Gorico in Gorico poslabšali ("se ohladili", kot je dejal), zato, ker se mesti oz. občini nista mogli dogovoriti o skupni obeležitvi tisočletnice prve pisne omembe Solkana, Gorice in Goriške. "Upoštevati moramo, da je med Novo Gorico in Gorico še zmeraj državna meja, toda, ker smo sosedje, bomo morali med seboj tudi v prihodnje sodelovati."

M.

MANJ SREDSTEV ZA AVTOCESTNA OMREŽJA

POČASNEJŠA GRADNJA AVTOCEST V SLOVENIJI

Finančni načrt Darsa, družbe za gradnjo avtocest v Sloveniji, predvideva, da bo v tem letu za pričetek oziroma nadaljevanje del na posameznih odsekih avtocestnega omrežja na voljo okoli 71,6 milijarde tolarjev. Glavni viri sredstev bodo iz tako imenovanega bencinskega tolarja, to je prispevka za avtoceste, ki je vključen v cene goriv, iz cestnin in iz domačih ali mednarodnih posojil. Vseh sredstev bo za približno 13 milijard tolarjev manj kot leta 2000.

Spričo upočasnjene gradnje avtocest bo celoten projekt potrebno ponovno spremeniti. Zdaj si niti izvedenci ne upajo več napovedati, do kdaj bo celoten program za zgraditev omenjene prometne infrastrukture v Sloveniji lahko izpolnjen. Po mnenju večine poznavalcev se to pred letom 2010 ne bo zgodilo. Od leta 1994 dalje so v Sloveniji zgradili 196 kilometrov novih cest in dvopasovnic, ki so bile predvidene v prvi inačici nacionalnega programa za gradnjo avtocest.

Letos bodo nadaljevali dela na 129,1 kilometra že začetih avtocest, na 29,9 kilometrih pa začeli s pripravljalnimi deli. Med nadaljevanja sta uvrščena tudi odseka hitre ceste (avtoceste) Log-Vipava, ki naj bi bil zgrajen do konca tega leta, in odsek med Vipavo in Podnanosom, ki se bo nadaljeval do Rebernic oz. Razdrtega. Z deli pa bodo letos pričeli tudi na trasi prihodnje avtoceste proti morju, na odseku Klanec-Ankaran.

M.

PRIMORSKO DRAMSKO GLEDALIŠČE SE JE VRNILO IZ VENEZUELE

PLEŠASTA PEVKA PONOVNO IZREDNO USPEŠNA

IVA KORŠIČ

Pred Veliko nočjo se je del ansambla Primorskega dramskega gledališča vrnil iz Venezuele, kamor je odpotoval, da bi se udeležil v dneh od 4. do 6. aprila XIII. mednarodnega gledališkega festivala v Caracasu s predstavo Eugena Ionesca *Plešasta pevka*, ki so jo v režiji Vita Tauferja igralci Ivo Barišič, Janez Starina, Iztok Mlakar, Radoš Bolčina, Stane Leban in Peter Musevski premierno predstavili aprila 1995. Po domačih uspehih je predstava obiskala Češko, Hrvaško, Nemčijo, Avstrijo, Makedonijo, Brazilijo, Argentino, Bosno in Hercegovino, Italijo, Francijo in Čile; na 130 ponovitvah si jo je ogledalo prek 27.000 gledalcev.

O odmevnem nastopu v Caracasu sta na tiskovni konferenci, ki je bila v prostorih PDG 12. t. m., spregovorila direktor gledališča Sergij Pelhan in župan Mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan, ki sta spremljala gledališko ekipo na tem ustvarjalnem potovanju. Oba sta poudarila, da je bilo to gostovanje zelo pomembno in da je gledališče doživelo izjemen sprejem in enkraten odziv publike, saj so bile vse štiri odigrane ponovitve razprodane. Mnogi gledalci so zato bili prikrajšani za izreden umetniški užitek. Čudoviti novogoriški izvajalci so izzvali aplavze kar pri odprti sceni, ob koncu pa burno ploskanje. Tamkajšnji najpomembnejši časopisi so nastopu novogoriških umetnikov posvetili veliko pozornosti in odlične kritike.

Na predstavah so bili prisotni tudi selektorji drugih gledaliških festivalov v Južni Ameriki in so z navdušenjem povabili PDG na mednarodna gledališka festivala Cervantino v Mehiko in Santo Domingo v Dominikansko republiko. Menili so se tudi o izmenjavi tekstov in režiserjev. Pri pogovorih, ki so jih imeli predstavniki PDG, novogoriški župan in predstavnik ministrstva za kulturo Marko Jenštrle z županom iz Caracasa ter predstavniki venezuelskega ministrstva za kulturo so slednji predlagali, da bi prihodnje leto imeli v Caracasu teden slovenske kulture in v tem okviru naj bi gleda-lišče odigralo Ionescovo delo *Kralj umira*, ki ga je PDG premierno uprizorilo v letošnjem februarju. Jenštrle je predsedniku venezuelske kinoteke izročil slovenski dokumentarec *Nube*, predstavniku tamkajšnje televizije pa promocijsko gradivo o Sloveniji in videokasete slovenskih gledaliških predstav, ki jih je posnela Televizija Slovenija.

Na tiskovni konferenci 3. aprila v Caracasu člani gledališča in župan Špacapan niso seznanili prisotne le z delovanjem gledališča in njegovo vraščenostjo v primorski pa tudi širši slovenski kulturni prostor, ampak tudi podali sliko novogoriškega mesta, slovenske države in njenega gospodarskega prizadevanja. Novinarji so navdušeno sprejeli poročila o PDG, zelo pa so cenili tudi dar, nekaj steklenic žlahtnega vina, ki so ga Novogoričani prinesli s seboj. V Venezueli ga namreč ni in uvoženo vino je zelo drago.

Pelhan in Špacapan sta prepričana, da se s predstavitvijo slovenske kulture lahko dobro ujema tudi promocija domačega gospodarstva. Sicer pa sta dejala, da kulturniki mlado slovensko državo sorazmerno dobro poznajo in cenijo tudi v tej južnoameriški državi. Novogoriški župan je menil, da se Slovenija le s kulturo in morda še s športom lahko uveljavi na svetovnem prizorišču, z obrtniškimi izdelki pa lahko le na manjšem tržišču.

Plešasta pevka je poleg enkratnega igralskega žara, ki ga očitno razliva novogoriška postavitev, ponesla v ta oddaljeni južnoameriški svet, tako različen od našega, poln nevarnosti (igralec Ivo Barišič je rekel, da je v Sloveniji raj v primerjavi s kriminalno stvarnostjo Caracasa), tudi opis lepote slovenske zemlje in bila glasnica majhne, a kulturno tako bogate države Slovenije.

Prav zaradi tega je župan Špacapan obljubil, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da bo novogoriško gledališče dobilo od države več finančne podpore. Le tako bo namreč lahko sprejelo zgoraj omenjena povabila na še druge pomembne mednarodne festivale in s temi nastopi utrdilo ugled Slovenije, ki ohranja gledališko kulturo na visoki ravni in jo lahko uspešno predstavlja v svetu.

KD "M" ODER

V Novi Gorici je skupina poklicnih igralcev, med katerimi sta tudi Aleksander Krošel in Stane Leban, ustanovila kulturno društvo "M" oder. Z njim se bo še popestrila gledališka in druga kulturna ponudba na Novogoriškem in v zamejstvu. V torek, 10. t. m., je bila v dvorani Negovana Nemca v Biljah njihova prva premierna uprizoritev, še kar črna komedija J. C. Danauda Žensko ročno delo v režiji Marjana Bevka in v izvedbi markantne Mire Lampe-Vujičić, Simone Krošl in Ane Facchini.

POKLON MSGR. FRANCU MOČNIKU V IDRIJI

Župnija Idrija praznuje 1. maja velik praznik, saj se na ta dan spominja posvečenja župnijske cerkve leta 1969, ki jo je izročila v varstvo sv. Jožefu Delavcu. Letos bodo idrijski župljani to praznovanje povezali s spominom na rojaka, duhovnika in dobrotnika te cerkve msgr. dr. Franca Močnika. Na predvečer praznika, 30. aprila, bo ob 20. uri obudil spomine nanj g. Jožko Kragelj, ki bo Idrijčanom predstavil knjigo o življenju dr. Močnika. Na sam praznik, 1. maja, bo v župnijski cerkvi ob 10. uri maša za pokojnega msgr. Močnika, po maši pa mu bodo župljani pred cerkvijo odkrili spominsko ploščo. Idrijska župnija vabi, da se slavja udeležite tudi bralci iz drugih krajev, ki ste msgr. Močnika poznali in ga imeli radi.

ITALIJANSKO PRAVO

POPRAVKI ZA DRUŽINSKE DEŽELNE PODPORE

DAMJAN HLEDE

Deželni finančni zakon za leto 2001 (zakon št. 4 z dne 26. februarja 2001, objavljen 26. februarja v izrednem dodatku Bur-a št. 8 z dne 21. februarja 2001) uvaja s šestdesetim odstavkom četrtega člena nekaj pomembnih sprememb k predpisom o podpori družinam z otroki, ki je bila prvič uvedena v lanskem deželnem finančnem zakonu (gl. Novi glas št. 15 z dne 20. aprila 2000 in št. 39 z dne 26. oktobra 2000). Novi zakon preklicuje prejšnje predpise in jih nadomešča z novimi, ki jih vključuje v 4. naslov zakona št. 49 z dne 24. junija 1993 o "Predpisih za podporo družinam in varstvo mladoletnih otrok". Če je začetni namen podpor bil v "spodbujanju demografske rasti" na deželnem ozemlju, se sedaj temu namenu izrecno pridružuje še namen "podpore materinstvu". Z vključitvijo v zakon 49 poseg zapušča svoj izredni značaj in zadobiva strukturalno obliko stalnosti.

Predvidene so sledeče denarne podpore, ki veljajo za otroke, rojene po 1. januarju leta 2001:
- šest milijonov lir za drugega otroka:
- devet milijonov lir (prej je bilo šest) za vsakega otroka, ki sledi drugemu;
- v primeru dvojčičnih ali večdvojčičnih porodov, deset milijonov lir za vsakega dvojčka;
- posebna mesečnina za vsakega otroka, ki sledi drugemu, do tretjega leta njegove starosti.

Podporo lahko koristijo družinska jedra, v katerih je vsaj eden od zakoncev italijanski državljan z vsaj enoletnim stalnim bivališčem v deželi FJ-k in katerih skupni letni družinski dohodek ni nižji od zneska minimalne penzije Inps, določene za leto pred rojstvom ali za leto po rojstvu (gre za minimalne razlike, ki nihajo okrog devet milijonov lir in pol) in ne presega 90 milijonov lir.

Na novo pa je uvedena še izjema: za kmetijske podjetnike, ki izvršujejo kmetijsko dejavnost kot prevladujočo (it. imprenditori agricoli a titolo principale) je znesek minimalnega dohodka za koristenje podpor določen v dveh milijonih lir. Prejšnji predpisi, ki te izjeme niso predvidevali, so pač avtomatično izključili iz možnosti koristenja podpor celo kategorijo družin (tiste, ki se ukvarjajo s kmetijstvom) zato, ker njihov dohodek določa kmetijska vrednost zemljišč (ki je vedno zelo nizka) in ne vsota letnih prihodkov dejavnosti.

Za izplačilo podpor je pristojna občina, v kateri družina prebiva ali, v primeru različnih bivališč, tista, v kateri ima prebivališče mati. Prošnjo je treba vložiti v roku šestih mesecev po porodu oz. v roku šestih mesecev po sprejetju izvajalnega ukrepa s strani deželnega odbora (prejšnje leto je do te objave prišlo šele v mesecu oktobru).

Naj na koncu spomnimo, da je zadeva teh deželnih družinskih podpor prišla tudi pred deželno upravno sodišče zato, ker zakonski predpisi določajo, da lahko podpore koristijo samo poročeni pari. Neporočen par, ki je lani vseeno vložil prošnjo, ki jo je tržaška občina zavrnila, je zato stopil pred sodnika. S problemom neporočenih parov se je soočil tudi deželni svet, ko je sprejemal letošnji finančni zakon. Na podlagi amandmaja je bil v zakonsko besedilo vnesen dodatek, po katerem so lahko za podporo prosili tudi neporočeni pari, pod pogojem, da bi se poročili v šestih mesecih od poroda. Državna vlada pa je to določilo zavrnila in deželna vlada ga je odstranila iz dokončnega zakonskega besedila.

ZIMSKI MRAZ PRESENETIL V POMLADANSKEM ČASU

VELIKONOČNA POZEBA

MATJAŽ RUSTJA

Letošnje velikonočne vremenske razmere so presenetile marsikoga, ki si je želel brezskrbnih uric v objemu pomladi. Razočarani ljubitelji narave si bodo že opomogli kdaj drugič, slabo vreme pa povzroča precej preglavic kmetom, ki v teh dneh že ocenjujejo škodo: v noči na Velikonoč se je marsikje živo srebro spustilo pod ničlo.

V vinogradih in sadovnjakih Severne Italije je velikonočna pozeba prizanesla letošnjemu pridelku (to velja tudi za našo Deželo), tako da ni opaziti zaznavne škode. Tega pa ne moremo trditi za Srednjo Italijo, kjer je bila pozeba posebno občutena v Toskani, Umbriji in Abrucih. Škoda naj bi po prvih izračunih terjala nekaj stotin milijard lir, ocena pa bo točno znana čez kakih deset dni. V Toskani so bila najbolj prizadeta območja Montalcino, Montepulciano, Chianti in Maremma, v Umbriji pa Montefalco, Torgiano, Colli Amerini, Assisi in Trasimeno. Enologi in vinogradniki trdijo, da je škoda res velika, da pa bo letošnja trgatev prav zaradi naravne selekcije zelo kvalitetna. Mnogi že napovedujejo, da bo trgatev precej podobna tisti iz leta 1997, ki bo še dolgo ostala zapisana v zlati knjigi najboljših letin.

V sadovnjakih Srednje Italije je ledeni veter iz Sibirije poškodoval 25% sadnega drevja.

Na Primorskem večje katastrofe ne pričakujejo (škodo še ocenjujejo), saj so jo preprečile hitre vremenske spremembe v nedeljskih jutranjih urah. V sobotni noči so se v nižjih legah temperature spustile tudi do tri stopinje pod ničlo, v višjih pa je pozeba pritisnila že v petek. Strokovnjaki novogoriškega kmetijsko-veterinarskega zavoda poudarjajo, da tokrat ni šlo za klasično slano, pač pa za suho pozebo. Poleg breskev, ki so že odcvetele, in vinskih trt, ki so že odgnale, so najbolj ogrožene češnje in marelice.

Kmetijski zavod v Mariboru je sporočil, da je pomladanska pozeba povzročila ogromno škodo štajerskim vinogradnikom in sadjarjem v Mariboru, Podravju in na Celjskem. Temperature so več noči padle pod nič stopinj Celzija, enkrat so zabeležili celo minus šest stopinj. Posledice pozebe se bodo pokazale šele čez teden ali dva, ko bo sadno drevje nehalo cveteti, že danes pa je opazna ogromna škoda. Povsem je uničen letošnji pridelek koščičarjev, zlasti breskev, češenj, marelic in sljiv. V nasadih jablan pa je verjetno pozeba uničila dobrih 60% letošnjega pridelka.

Tudi na Dolenjskem in v Posavju so posledice pozebe hude. Širše območje bo ostalo brez marelic, orehov, hrušk in breskev, posebej prizadete pa so jablane. V tem predelu Slovenije so se združili vsi pogoji, ki so privedli do katastrofalne pozebe: močna vlaga pri tleh, v zemlji in v zraku, ozračje pa je bilo povsem mirno. Poročajo tudi o škodah v vinogradih.

V Pomurju pozeba ni povzročila velike škode. Strokovnjaki živinorejsko-veterinarskega zavoda v Murski Soboti poročajo, da je mraz ožgal okrog 10% vinogradov. Ocena za sadovnjake pa je različna in odvisna tako od lege kot od sorte, skoraj zanesljivo pa je, da ne bo orehov. Tudi v Pomurju kot na Primorskem pozeba ni nastala zaradi slane (pri slednji je škoda večja), pač pa zaradi zimskega mraza.

NA OSNOVI CERTIFIKATA O KAKOVOSTI IN USTREZNOSTI PROIZVODNJE

IZ ANHOVEGA LETOS V ITALIJO 110 TISOČ TON CEMENTA

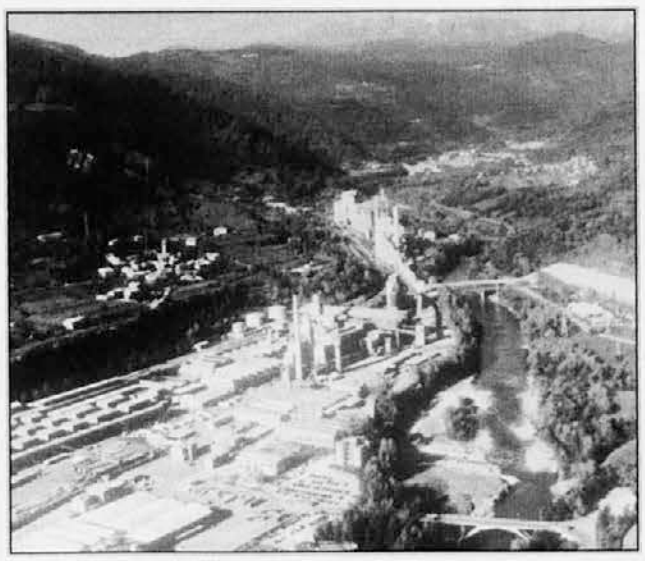

Industrija Salonit v Anhovem je v vsej slovenski industriji gradbenega materiala tudi največji izvoznik cementa. V skupnem izvozu te surovine delež Salonita znaša 51,6%. Največji kupec cementa iz Anhovega so že po tradiciji, ki izhaja iz obdobja med obema vojnama, gradbena podjetja in drugi porabniki iz Italije. Od celotnega izvoza cementa v letu 2000, ki je znašal 162.500 ton, ga je družba Salonit v Italijo prodala 116 tisoč ton. Letos naj bi iz Anhovega izvozili 153 tisoč ton cementa, od tega v Italijo 110 tisoč ton.

Pri izvozu cementa pa veljajo čedalje strožja merila glede kakovosti, ki mora biti skladna s standardom ISO 9001. Po novem pravilniku, ki ga je izdalo italijansko ministrstvo za industrijo, trgovino in obrt, ki je v skladu z evropsko direktivo za gradbene proizvode, kontrolirajo vse cemente, tako tiste, ki jih proizvajajo v Italiji, kot tudi cemente iz uvoza.

Certifikate o ustreznosti uvoza cementa izdaja izključno ustanova Istituto Centrale per l'Industrializzazione e la Tecnologia Edilizia v Milanu. Izvedenci iz te ustanove so opravili natančno inšpekcijo v Anhovem, pri čemer so presodili celoten proizvodni postopek pri izdelavi cementov in ocenili delovanje laboratorijev. Kljub zahtevnosti so inšpekcijo v Anhovem prestali uspešno. Prejeli so certifikat, ki omogoča izvoz dveh vrst cementa, ki sta v Italiji že dolgo časa najbolj iskani.

M.

V NAŠI DEŽELI

RAZLIČNE SADNE VRSTE

V dobi biotehnologije, ko se svet začenja zavedati, da je važno ohranjati biološko raznolikost živalskih in rastlinskih vrst, številne ustanove začenjajo sistematično iskati in ohranjati stare sadne vrste in druge kmetijske rastline, zlasti povrtnine, a tudi žitarice in poljščine. Deželna ustanova za razvoj kmetijstva ERSA, ki deluje na celotnem ozemlju dežele F-Jk, je pred dnevi v Tolmeču predstavila zanimivo knjigo, ki priča o četrtstoletnem zbiranju podatkov o avtohtonih sadnih vrstah v deželi.

Knjigo je uredil velik sadjarski izvedenec in raziskovalec sadnih vrst Yamil Joussef, ki deluje pri ERSI in je v knjigi z naslovom *Alla ricerca dei frutti perduti* (V iskanju izgubljenega sadja) zbral in predstavil kar 203 različne domače sadne vrste, ki jih je našel predvsem v goratih predelih dežele. Pri tem iskanju so raziskovalci upoštevali organoleptične značilnosti sadja, njihovo rodnost in odpornost na razne bolezni, saj so si za cilj postavljali možnost uvajanja teh sort v bolj intenzivno gojenje, po možnosti po načelih biološkega sadjarstva. V omenjeni knjigi predstavlja Joussef 123 različnih vrst jablan, 36 vrst hrušk, 13 vrst sliv, 14 vrst češenj in še 17 vrst kostanja. Veliko teh sadnih vrst so tehniki ERSE našli v Benečiji. Pomembno pa je tudi dejstvo, da skuša ERSA ponuditi sadjarjem sadike teh sadnih vrst, ki so šle v pozabo in jih najdemo le še v travniških sadovnjakih, da bi jih ponovno začeli zasajati in tako z obnovljenimi sadovnjaki nuditi tržišču primerne količine sadja s plemenitim in bogatim okusom, ki pa ga mogoče vendarle še hranimo v spominu iz svojih otroških let.

ZADRUŽNA KRAŠKA BANKA

OBVEŠČA CENJENE ČLANE, DA BO

REDNI OBČNI ZBOR

V DRUGEM SKLICANJU **V NEDELJO, 29. APRILA 2001, S PRIČETKOM OB 9.30,** V OBČINSKI TELOVADNICI V ZGONIKU, S TEM DNEVNIM REDOM:

1. *poročilo Upravnega odbora, prikaz in obrazložitev obračuna z dne 31.12.2000;*
2. *poročilo Nadzornega odbora;*
3. *razprava in odobritev Obračuna, poročil in predloga o razdelitvi dobička iz leta 2000;*
4. *določitev sejnin;*
5. *izvolitev štirih članov Upravnega odbora.*

Če se kdo ne more udeležiti občnega zbora, prosimo, da pooblasti izključno drugega člana.

VSTOP V DVORANO JE MOŽEN LE Z VABILOM.

PODJETJE JE V LASTI KOROŠKIH SLOVENCEV

VELECENTER ZA DOM IN POHIŠTVO V LJUBLJANI

Podjetje Rutar, ki je v lasti zamejskih Slovencev na Koroškem, je sredi marca na Rudniku v Ljubljani odprlo velecenter za prodajo opreme za dom in pohištvo. V njem je v treh nadstropjih na voljo do 30 tisoč izdelkov vseh cenovnih razredov, ki jih nabavljajo iz vsega sveta. Podjetje je v slovenske domove poslalo kar 700 tisoč prospektov, v katerih predstavlja razne vrste pohištva, svetilk in druge opreme za sodobna stanovanja ali manjše prostore. Pri tem je zagotovilo, da so njihove cene najnižje v Sloveniji in bodo take tudi ostale.

Trgovsko podjetje bo v prihodnje svojo prodajno mrežo širilo v Avstriji in Sloveniji. Načrtuje še zgraditev prodajnih centrov v Mariboru, Celju, Novi Gorici, Kopru in Kranju.

Na nov izziv so se v skupnem plačanem oglasu v Delu odzvala tri največja slovenska podjetja za prodajo pohištva, Lesnina, Mercator in Slovenija les. Zatrdila so, da so cene pohištva v Sloveniji nižje od tistih pri Avstrijcih in Italijanih. Cene so pri enakih izdelkih, kot jih ponujajo v prodajnem velecentru Rutar, v povprečju od 10 od 15% nižje. Omenjena podjetja so v sporočilu javnosti tudi zapisala, "da naj tisti, ki se odločajo za nakup pohištva, cene preverijo, tako da bodo lahko resnično zadovoljni".

BOKS V CINCINNATIJU

VIDOZ SPET USPEŠEN

Goriški boksar Paolo Vidoz, doma iz Ločnika, je na svoji boksarski poti v ZDA spet dosegel zmago, in sicer v noči med soboto in nedeljo v mestu Cincinnati, kjer je v eni rundi po silovitem začetku, ko je nasprotnika v vseh elementih dvoboja premagal, z močnim udarcem v jetra spravil na tla Bobbyja Mc Crawa. Zmaga s K.O. je več kot dober obet za naprej, saj Vidoz nastopa v težki kategoriji, kjer se bo prej ali slej srečal z veliko nevarnejšimi nasprotniki. V njegovem štabu so z zmago zelo zadovoljni, saj je *knock out* več kot dobra reklama za "Gladiatorja", kot so v ZDA poimenovali dobrodušnega Vidoza. "The Gladiator" bo tako v kratkem spet nastopil v sloviti areni Madison Square Garden v New Yorku, kjer bo boksal na velikem gala boksarskem večeru, še vedno sicer v predvečeru pomembnejših nastopov, saj še ni zvezda svetovnega poklicnega boksa, kar bi pa rad postal. Skromen in delaven, kot je, ima vse možnosti, da nekega dne boksa z velikimi imeni današnjega boksa v težki kategoriji, ker je še vedno dovolj skromen, da trdo dela. To pa so že lastnosti, ki so običajno, poleg dobrega boksa seveda, last samo velikih športnikov.

Simpatični Paolo je domačim takoj po dvoboju sporočil, da nasprotnik ni bil nevaren in da sam še zdaleč ni zadovoljen s svojo formo, ker tehta še vedno 3 kg preveč. Čisto preprosto pa jim je tudi zaupal, da čuti v ZDA tudi veliko domotožje...

ZUT

V NEDELJO NA GORIŠKEM TOSTRAN IN ONSTRAN MEJE

MARATONSKI TEK OB TISOČLETNICI

Med vsemi pobudami, ki jih razna društva in ustanove prirejajo in pripravljajo v okviru praznovanja tisočletnice mesta, bo Maratonski tek verjetno med najopaznejšimi. Odvijal se bo po goriških, solkanskih in novogoriških ulicah, najdaljša proga pa tudi v bližnjih krajih, kot so Vrtojba, Miren, Sovodnje, Moš in Podgora. Gre za eno od redkih priložnosti, če izvzamemo nekatere pobude, za katere skrbi naša narodna skupnost, ko bo praznovanje tisočletnice resnično čezmejno, ne pa le v pozivih ob uradnih obiskih in izjavah.

Zasluga gre športnemu društvu Marathon iz Gorice in tistim športnim krogom v Novi Gorici, ki so znali prisluhniti. Sicer pa so odgovorni pri Marathonu pokazali svoj pogled na dogajanja že lani, ko so izdali knjižico v štirih jezikih, ki govori o zgodovini našega mesta.

Predvidene so štiri razdalje: 6 km, 12 km, 21 km in 42 km. Prireditelji in simpatizerji si prizadevajo, da bi manifestacija čimbolj uspela, kar med ostalim pomeni tudi množično. Ni najmanj pomembno tudi to, da bodo nagrajevali najštevilčnejše skupine, ne pa tekmovalnih dosežkov. Ker se bo o tej maratoni pisalo in govorilo, podatki pa bodo ostali tudi v arhivih, časopisih in še kje, bi bilo koristno in zanimivo, da bi se ga udeležilo tudi čimveč članov in prijateljev naših športnih, rekreacijskih in kulturnih društev, krožkov in organizacij. Da pa ne bi sodelovali razpršeno in zaradi končnih številk torej neučinkovito, velja nekakšen dogovor, naj se udeleženke in udeleženci množično vpišejo s **Slovenskim planinskim društvom**, mlajše družine z otroki z združenjem **Sončnica**, kaveljci in korenine za tek na 21 in 42 kilometrov pa s kajakaškim društvom **Šilec**, ki se pogosto bavi z zahtevnejšimi podvigi.

Torej čimbolj množično na startu na Travniku v nedeljo, 29. aprila, takoj po 8. uri, odhod pa bo trajal od 8.30 do 9. ure.

RA

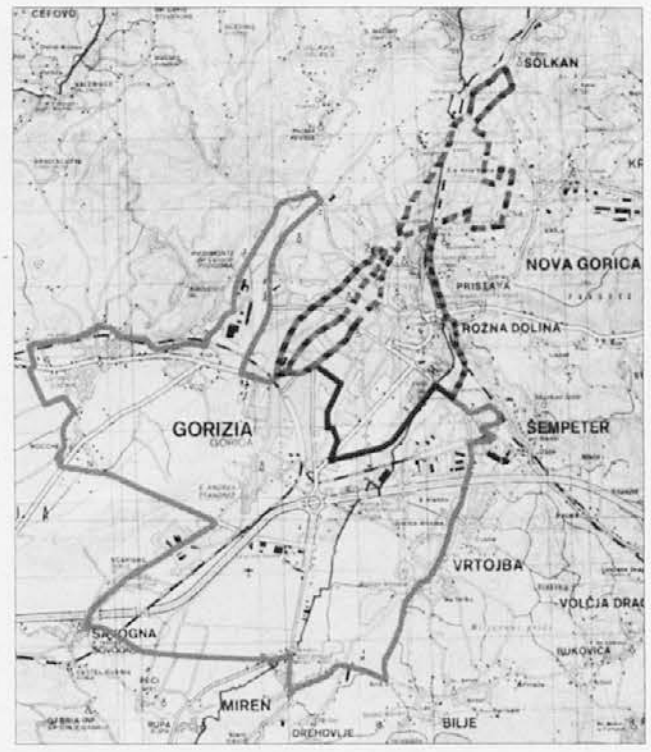

SMUČANJE "PO STAREM" NA BOVŠKEM

ČEZMEJNI SMUK

MIRAN MIHELIČ

Letošnje srečanje smučarjev, imenovano "Emavs 2001", ki obuja tradicijo stare opreme in slogov vožnje, je bilo na Bovškem osmo po vrsti. V organizaciji SD Kanin in pod pokroviteljstvom Lokalne turistične organizacije se po svečanem otvoritvenem delu ni moglo nadaljevati z odhodom na kaninska smučišča. Močno sneženje je organizatorje prisililo, da so s programom nadaljevali kar pod pokritim parkirnim prostorom hotela Alp. Z obogatenim zabavnim programom so poskrbeli, da je bilo srečanje prav tako prijetno za udeležence in številne gledalce. V bodoče bodo skušali privabiti tudi navdušence iz krajev na področju tromeje.

Letos aprila je na Kaninu od šest do sedem metrov zimsko svežega snega, zato so te razmere tudi na letošnje srečanje prijateljev smučanja po starem privabile številne obiskovalce. Kaže pa, da želi letos gora doseči rekord v debelini snežne odeje (ob vikendih lepo vreme ni preveč zanesljivo) kot bi hotela nadoknaditi ves manjkajoči sneg na letos večinoma zelenih slovenskih smučiščih. Nemara pada zato sneg na Kaninu, tako rekoč, kot za stavo.

Na tukajšnjem referatu za turizem se s smučarji in tistimi, ki želijo živeti od turizma, dogovarjajo, kako bi v naslednjih zimah oblikovali zanimive družabne, športne in kulturne programe, ki bi potekali v dolini ali bližnji okolici zraven ponudbe smučanja na Kaninu. Ti bi privabili tudi tiste, ki sicer ne smučajo tako pogosto, se pa radi gibajo v takšnem okolju in dogajanju. Obenem pa bi bila takšna možnost dobrodošla tudi vsem, ki ob vetru ne bi mogli na kaninska smučišča. Lep primer, kako imajo smučarji kaj početi v dolini, če se vreme nenadoma pokvari, je bila letošnja tradicionalna prireditev "Emaus 2001". Tu so pripravili razširjen program srečanja ljubiteljev smučanja po starem, kar pod veliko streho parkirišča hotela Alp. Ob pozdravnem ceremonialu ni manjkalo pesmi, plesa ob pihalni godbi. Več sto ljudi se je zabavalo ob pripravi in poizkušanju domačih jedi, ogledovanju stare smučarske opreme, Brike so ponudile svojo domačo kapljico... Pogovor s "tekmovalci" oz. zbiralci stare opreme se je pokazal kot nekaj najbolj zanimivega - kot živa razstava, čeprav ga ni nihče predvidel.

Bovški župan se je zahvalil vsem za tako prijetno druženje in pohvali domače smučarsko društvo za organizacijo srečanja in, ker jih vreme ni presenetilo, so mimogrede potegnili iz "žepa" rezervni scenarij, ki je pomenil nepredvideno obogatitev. V naslednjih letih naj bi povabili tudi ljubitelje tega smučanja in prireditev iz že ostalih dveh dežel ob tromeji. Tako bi potekali predstavitveni dnevi in razstave iz sosednjih dežel. Nazadnje pa bi vse skupaj zaključili s tradicionalnim druženjem in tekmovanjem smučanja po starem na Kaninu iz Slovenije v Italijo, koder bo potekala bodoča čezmejna smučarska proga.

POTOPIS

DUBAI, MESTO PRESEŽNIKOV (1)

KLARA KRAPEŽ

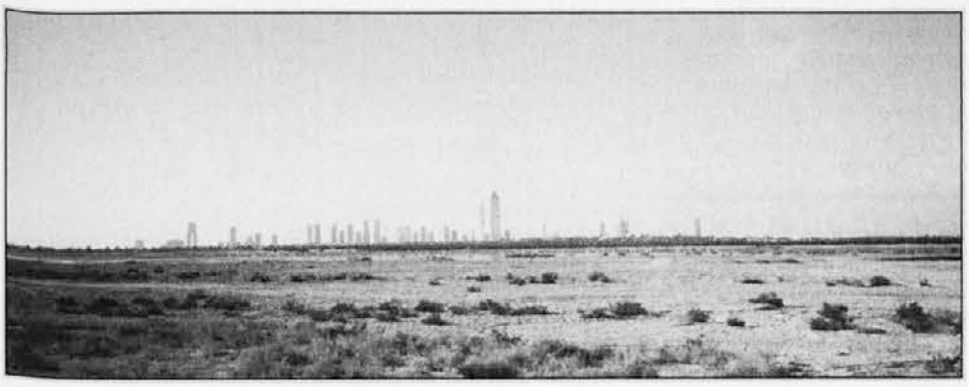

Pogled na Dubai in puščavsko ravnino v njegovi okolici

Arabski polotok je tisti del še neodkritega sveta, ki sem ga želela spoznati pozimi. V obdobju, ko so za Evropo značilni sneg, padavine in nizke temperature, je pobeg v tople kraje čudovito doživetje in zdi se, kot da je zima potem veliko krajša, predvsem pa prijaznejša.

V zadnjih dneh decembra, ko je tisočletje zagotovo in nepreklicno napovedovalo svoj odhod, sem se torej vkrcala na letalo. Mrzlo, a k sreči ne tudi deževno, jutro na brniškem letališču je bilo izhodišče do počitniškega cilja - Združeni arabski emirati. Država, ki leži skorajda na koncu Arabskega polotoka, sodi med manjše na tem območju, ima pa neverjetno veliko obiskovalcev. Sem prihajajo tako najbogatejši kot tudi tisti malo manj, vsem pa je skupna želja, da bi se dobro počutili, se naužili toplega sonca in jasnih dni, se oddahnili in razvedrili, nakupovali in morda počeli še kaj drugega. Združeni arabski emirati so namreč ena redkih držav arabskega sveta, ki je ohranila tradicijo islamske kulture, a je v svoj vsakdanjik vnesla tudi miselnost zahodnoevropskega sveta.

Po vmesnem postanku v Parizu, ki pa ga je bilo dovolj le za zamenjavo letala, se je moja pot nadaljevala proti Dubaiu, enemu izmed sedmih emiratov, ki tvorijo državo Združeni arabski emirati. Potovati v Dubai oziroma Združene arabske emirate je izredno lahko, saj v to državo letijo številne letalske družbe. Med temi zagotovo izstopa domača – Emirates, ki potnikom poleg prijaznega osebja in storitev ponuja tudi odlično opremljena letala. In če slučajno letite z njimi na primer na Tajsko, vam bodo ob vrnitvi v domovino še brezplačno ponudili dvodnevno bivanje v Dubaiu. Družba Emirates ima stalno povezavo tudi z rimskim letališčem.

Združeni arabski emirati, kot se država imenuje od leta 1972, se razprostirajo na severovzhodnem delu Arabskega polotoka. Na jugu in zahodu mejijo s kraljevino Saudsko Arabijo, na severu in vzhodu pa s sultanatom Oman. Državo sestavlja sedem različnih emiratov - Abu Dabi, Dubai, Fujairah, Ras Al Khaima, Sharjah in Umm Al Quwain, ki so formalno vsi neodvisni in jih vodijo šejki. Politična ureditev se deli na vse emirate enakopravno, čeprav ostaja voditelj emiratov emir Abu Dabija – šejk Al Zayed. Beseda emirat izvira iz naziva za vladarja – emirja, na tem območju pa jih imenujejo šejki. Površina države znaša 83.600 km², Dubai pa je drugi največji emirat. Združeni arabski emirati imajo skupno 1.318 kilometrov obale, od katere se je 100 kilometrov razprostira v Omanskem zalivu, obala v Arabskem zalivu (Indijski ocean) pa je iz koralnih grebenov in več kot 200 otokov, večina teh ni naseljenih.

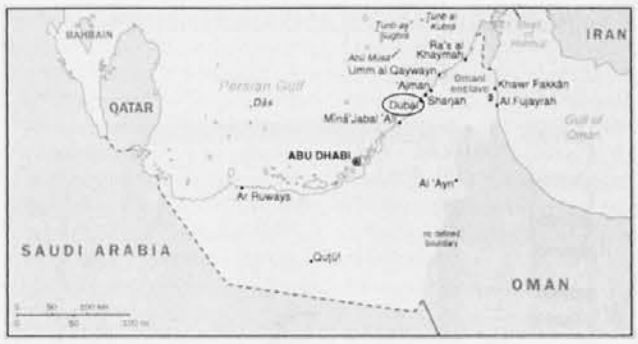

Dubai je mesto, ki te očara na prvi pogled, ker se zdi kot uresničitev neke sodobne pravljice iz Tisoč in ene noči. Prvi stik s tem draguljem Arabskega polotoka sem doživela v zgodnjih večernih urah in prizor, ki ga uzreš skozi majhno letalsko okence, je moč združiti v nekaj besed – kamorkoli seže pogled, vidiš nešteto luči, le tu pa tam odseva svetlikanje morja.

Da so ljudje prijazni in gostoljubni, lahko spoznaš že ob prihodu v letališko stavbo. Kljub temu da večina potnikov, ki prispejo v državo, potrebuje vizum za vstop in bivanje, je postopek njene pridobitve načeloma zelo preprost. In da je vse skupaj še lažje, lahko potnik vizum dvigne kar ob prihodu na letališče.

Med številne presežnike, ki označujejo Dubai, je najprej potrebno uvrstiti čas. Tukaj ga je vedno dovolj. In če se nam, ki prihajamo iz Evrope, včasih zdi, da ga vendarle primanjkuje, potem te prijazni in nasmejani Arabci zagotovo prepričajo v nasprotno. Karkoli že bi hoteli početi – njihova gostoljubnost in prijaznost se v prvi vrsti izražata s prijetnim nasmehom in povabilom na kavo. Arabska kava diši in se okusa drugače od naše. In čeprav velja, da v Sloveniji in Italiji pijemo dobro kavo, je arabska kava nekaj posebnega. Okus ji domačini izboljšujejo z začimbami oz. dišavami, izjemno pomembno pa je tudi, da jo večkrat prevrejo in prelijejo. Poleg vsekakor sodi kozarec vode in morda še kakšna sladica. Po pravi tradiciji pa je treba v tako imenovanih kavnih barih (coffee shops) pokaditi tudi vodno pipo. Menda je posebej okusna tista, v kateri je tobak z okusom po jabolkih.

Skalnato področje Hajar na severu države

Dubai sestavljata *sabkha* (solnata zlato peščena ravnina, kar označuje večino otoške regije) in puščavska nižina, vendar pa se na severu države raztezajo tudi precej visoke gore Hajar (to je arabska beseda za skalovje), med katerimi najvišji vrh jebel Yibir doseže 1.527 metrov.

To gorovje, ki leži blizu Omanskega zaliva, je del masiva, ki poteka od Musandamskega polotoka na severu prek vzhodnega dela Združenih arabskih emiratov in naprej v Oman.

DALJE

PREDSTAVITEV PUBLIKACIJE O KOROŠKIH SLOVENCIH-ZAMEJCIH V DRŽAVNEM ZBORU

(NE)ZNANO ZAMEJSTVO: KOROŠKA

JURIJ PALJK

Tak je naslov lične publikacije, ki so jo predstavili v Državnem zboru v Ljubljani v četrtek, 19. t.m., in spada v zelo zanimivo pobudo, ki je v teku že nekaj let in ima namen v Sloveniji predvsem med dijaki in šolarji vzbuditi zanimanje in zavest za življenje in delo slovenskega življa v zamejstvu, in to tako v Avstriji, Italiji kot tudi na Madžarskem.

Predsednik parlamentarne Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Franc Pukšič **(na sliki)** je na tiskovni konferenci v Državnem zboru po pozdravu najprej povedal nekaj besed o parlamentarni komisiji sami, ki ji predseduje, in se je, kot smo poročali v prejšnji številki našega tednika, že sestala s predstavniki obeh krovnih organizacij Slovencev v Italiji. Dejal pa je tudi, da je zaradi same sestave komisije, v kateri so vsi člani razen dveh, ki sta bila že v prejšnji komisiji, na novo imenovani, nujno potrebno pobliže spoznati stvarnost zamejskih Slovencev in zato nameravajo člani komisije priti na obisk tudi k nam, ki živimo v Furlaniji-Julijski krajini. Spregovoril je tudi o dobro znanem dejstvu, da se v matični Sloveniji odločno premalo pozna slovenska stvarnost zunaj državnih meja in je tudi zato dejal, da je ena prvenstvenih nalog zunanjega ministrstva Republike Slovenije, v okviru katerega tudi deluje njegova komisija, prav izboljšanje sodelovanja in poznavanja Slovencev v zamejstvu in širšem svetu. O publikaciji, ki so jo predstavili v velikem salonu Državnega zbora, pa je dejal, da je ena prvih v nizu, ki jih bodo še izdali, gotovo pa ne zadnja, ki je sicer namenjena šolski mladini, a bodo po njej radi segli tudi drugi ljudje.

Vesna Gorinik iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu je povedala, zakaj so bili v Uradu mnenja, da je publikacijo in pobudo potrebno finančno podpreti. Projekt (Ne)znano zamejstvo so podprli že leta 1997, ko je do njegove zasnove prišlo, in to predvsem zato, ker se zavedajo velikega pomena povezovanja Slovencev in seveda boljšega poznavanja, ki edino lahko vodi k jutrišnji Evropi, v kateri bodo končno ponovno tudi manjšinske stvarnosti pridružene večinskemu slovenskemu narodu.

Slavko Mežek, koordinator projektov neprofitne kulturno-izobraževalne ustanove Poti kulturne dediščine je podrobneje spregovoril o pobudi (Ne)znano zamejstvo, "ki želi razkrivati kulturno-zgodovinska izročila, naravna bogastva in današnji življenjski utrip zamejskih pokrajin med Trstom, Celovcem in Monoštrom, v katerih žive Slovenci. Projekt že četrto leto podpira Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, v njem pa sodelujejo vse osrednje kulturne in gospodarske ustanove v Italiji, Avstriji, Madžarski in Hrvaški. Zamisel je postala hvaležno sprejet kulturno-izobraževalni program. V slabih dveh letih je (ne)znano zamejstvo med Trstom, Celovcem in Monoštrom spoznavalo že več kot 160 skupin slovenskih osnovnih in srednjih šol." Mežek je tudi povedal, da v Sloveniji odločno premalo vedo o nas, ki živimo v tujih državah, predvsem pa v šolah mladi ljudje premalo zvedo o nas in je zato več kot dobra vsaka prilika, da se jim zamejstvo v živo predstavi. O ekskurzijah v zamejstvo, pa naj gre za naše kraje, Koroško ali Madžarsko, je Mežek dejal, da so lep primer spoznavanja življenja slovenskih ljudi, saj še vedno velja, da je bolje videti od blizu in spoznati sam kot pa le slišati pripovedovanja drugih. Predvsem pa je izpostavil primer ekskurzij in obiskov naših ustanov kot primer, ko se lahko mladi iz matične države srečajo in spoprijateljijo z zamejskimi vrstniki. Dejal je, da je pri pripravi ekskurzij v naše kraje, na Koroško in na Madžarsko sodelovalo že več kot osemdeset zamejcev in bodo s temi poučnimi izleti nadaljevali tudi v prihodnje. O publikaciji, ki je v celoti namenjena Koroški in tam živečim Slovencem, pa je povedal, da so se obrnili zanjo na dr. Janka Zerzerja, ki je bil pred časom napisal zajeten in prepričljiv vodnik o Koroški in je zato svoje znanje samo strnil v pregledno, živo napisano in všečno publikacijo, ki jo bodo delili po šolah in drugih ustanovah, da bi predvsem Slovenci v matični državi bolje spoznali naše delo in življenje. Slavko Mežek je v svojem posegu tudi poudaril, da si pri njegovi ustanovi prizadevajo, da bi vsaka občinska knjižnica v Sloveniji imela na razpolago ves zamejski tisk, tako imenovano zamejsko knjižno polico, ker bi tako imeli vsi obiskovalci knjižnic na razpolago dober vpogled v delo zamejskih Slovencev. Prav tako je tudi povedal, da se slovenski ljudje že obračajo na njihovo ustanovo in jih prosijo, naj jim pomagajo dobiti več imformacij o zamejskih Slovencih in o našem delu.

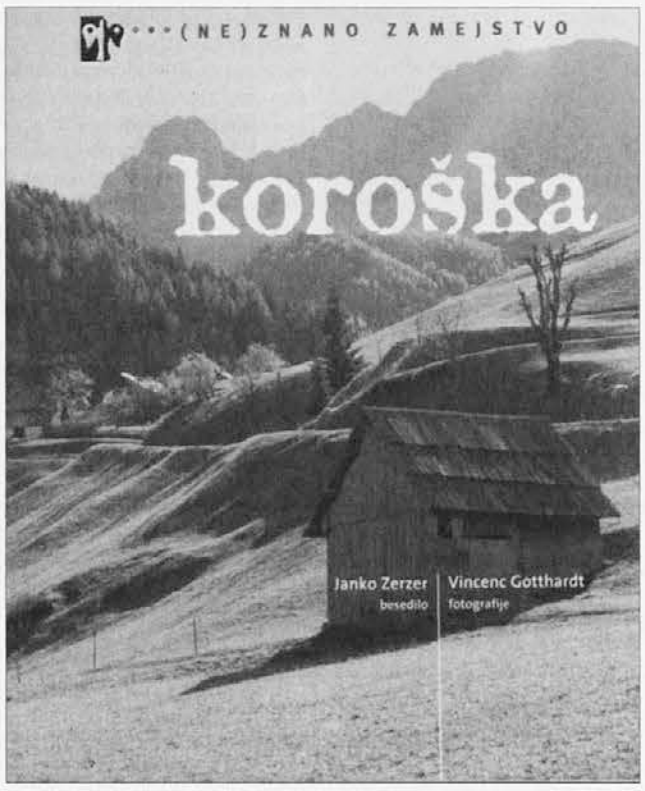

PUBLIKACIJA KOROŠKA

je pregledna, hitro berljiva, nevsiljivo in sodobno napisana, polna barvnih fotografij in vsebuje barvni zemljevid območja, na katerem še danes živijo Slovenci na Koroškem. V knjižici so zbrani tudi osnovni podatki in naslovi vseh ali skoraj vseh slovenskih društev in ustanov, ki delujejo na avstrijskem Koroškem, navedene so tudi spletne povezave in telefonske številke. Podana je tudi kratka in z najvažnejšimi dejstvi in datumi podkrepljena zgodovina koroških Slovencev.

Dr. Janko Zerzer je koroške Slovence predstavil z vseh vidikov, saj bo bralec našel podatke tako o šolstvu kot o političnem zastopstvu, kulturi, literaturi, založniškem delu, o publicistiki, filmu, likovni umetnosti, glasbi, znanosti in drugih dejavnostih. Pisanje je tekoče in lepo, fotografije Vincenca Gotthardta so sodobne in same dovolj zgovorne, da se po knjižici rado seže. Na zadnjih dveh straneh so v knjižici Koroška zbrani naslovi slovenskih ustanov na Koroškem, ki bodo služili vsakomur, ki se hoče bolje spoznati s stvarnostjo v Avstriji živeče slovenske manjšine. Publikacija Koroška je tudi s pomočjo bančnih zavodov slovenske manjšine na Koroškem izšla v skoraj deset tisoč izvodih, sicer pa je njen izid gmotno podprl Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, natisnila pa jo je Mohorjeva v Vetrinju.

Dr. Janko Zerzer je sam predstavil svoje delo in publkikacijo o Koroški ter takoj v začetku povedal, kako je do nastanka publikacije prišlo. Pomembno je poudaril, da v Sloveniji zanimanje za zamejske Slovence upada, med mladino pa je pomanjkljivo poznanje razmer, v katerih živimo Slovenci na Avstrijskem, v Italiji in na Madžarskem. Omenil je dejstvo, da so bili tudi kulturni dnevi, ki so jih prirejali koroški Slovenci v Ljubljani, preprosto ukinjeni, in to predvsem zaradi nezanimanja zanje v Sloveniji. Kot zgleden primer sodelovanja pa je omenil sodelovanje med primorskimi Slovenci v Italiji in koroškimi Slovenci na Koroškem. Tudi on je potrdil življenjski pomen srečevanj Slovencev iz matice z zamejci in tesnega sodelovanja manjšine z matično državo. O publikaciji Koroška pa je samo dejal, da upa, da bo našla koristno pot med uporabnike, predvsem mlade ljudi in tudi to je povedal, naj bo prihodnja publikacija, ki bo izšla naslednje leto, boljša od njegove, ker je njegova lahko za zgled in se v prihodnji publikaciji lahko morebitne napake popravijo. Dejal je, da se sam zaveda, kako bo skrb za zamejske Slovence po vstopu Slovenije v Evropsko unijo še zahtevnejša od današnje, saj bodo takrat tako zamejci kot matična domovina v popolnoma novem položaju.

Na te besede se je navezal tudi poslanec Franc Pukšič, ki vodi Komisijo za odnose s Slovenci po svetu in v zamejstvu; ta je dejal, da bo ena od prioritetnih nalog komisije v prihodnje tudi večja skrb za vse Slovence, ki so po razpadu Slovenije ostali v nekdanjih jugoslovanskih republikah, današnjih novih državah, in to še posebno na Hrvaškem, kjer je Slovencev tudi največ. Zavzel se je za večje povezave tudi prek svetovnega spleta-interneta, ki ima v vsakdanjem življenju vedno večjo vlogo.

Rudi Bartaloth iz Ukev je povedal svoje pričevanje kot soorganizator nekaterih poučnih ekskurzij v Kanalske doline in dejal, da bi sam ločil obiske iz matične domovine na dva dela: na izrazito nakupovalne obiske in na vodene izlete, ko se matični Slovenci zares lahko srečajo in spoznajo z zamejskimi Slovenci. Predvsem pa je po njegovem važno, da se med seboj družijo šoloobvezni otroci, da osnovne šole iz Slovenije spoznajo otroke, ki obiskujejo slovenske šole v zamejstvu, ker lahko le na ta način pride do tesnejših in plodnejših vezi.

Na tiskovni konferenci v Ljubljani je spregovorilo še nekaj drugih predstavnikov slovenskih ustanov, ki jim je mar, da bi tudi domovina in Slovenci iz matične države bolje spoznali zamejstvo in slovensko stvarnost pri nas. Vsi so naglasili pomembnost medsebojnih stikov in spoznavanja.

Prihodnje leto naj bi izšla publikacija o Slovencih, ki živimo v Italiji, priprave so že v teku, saj bo publikacija zajela vse območje v Italiji, na katerem živimo Slovenci, od Milj do Trbiža.

PAPEŠKA LATERANSKA UNIVERZA

NUNTIUM quadrimestrale

NAROČILA
www.edizionicantagalli.com/nuntium
Tel. 0577742102 Fax 0577745363

LA CHIESA DELL'ANNO 2001

ARINZE, RUINI, SEPE,
SODANO, STAFFORD, LOPEZ TRUJILLO,

Znamenja: AGUADO, TOSI ALEMANI

Dossier: ROMANO PRODI
Identiteta končno združene Evrope

V KNJIGARNAH

CANTAGALLI EDITORE

PREJELI SMO

KAJ PRIPOROČA SLOVENSKA SKUPNOST?

Pozorno berem časnike, redno poslušam radio in gledam televizijo, a do tega trenutka še nisem iz nobenega navedenih medijev mogel zvedeti, katere kandidate in katere kandidatne liste priporoča Slovenska skupnost svojim članom, somišljenikom in političnim prijateljem, da jih podprejo na volitvah 13. maja.

Njeno uradno glasilo je v zadnji številki pisalo, da je kandidat Slovenske skupnosti za senat v goriškem volilnem okrožju števerjanski župan Corsi. Ta predlog je očitno propadel, ker je uradni kandidat Oljke v tem okrožju Miloš Budin.

Sam, kot sicer mnogi moji prijatelji iz kroga naše "Lipe", se sprašujemo, kaj čakajo vrhovi Slovenske skupnosti, da v zvezi s tako pomembnim dogodkom, kot so politične volitve, spregorijo jasno besedo.

ANTON REBULA
(S TRŽAŠKEGA KRASA)

PREJELI SMO

O PROSLAVAH OB ODOBRITVI ZAŠČITNEGA ZAKONA

V prejšnjih dneh smo bili priča slavnostnim proslavljanjem ob odobritvi dolgo pričakovanega zaščitnega zakona. Sam predsednik Slovenije se je skupno s celo trumo političnih in kulturnih predstavnikov v Cankarjevem domu udeležil sprejema, ki sta ga organizirali naši dve krovni organizaciji. Ker pa to, kot izgleda, ni bilo dovolj, je slovenski konzulat v Trstu priredil še eno "zahvalno srečanje", seveda ob številni prisotnosti naših voditeljev.

Že prav, da smo na ta (pomanjkljivi) zakon čakali skoro pol stoletja, a vseeno ne vidim potrebe takega proslavljanja zato, ker nam je država, v kateri smo prisiljeni živeti, dala le delček tega, kar nam po njeni ustavi in po več podpisanih in brez prisile sprejetih mednarodnih obveznostih končno pritiče. Hrvaška je maloštevilni italijanski skupnosti mimogrede, ko skuša stopiti v krog demokratičnih držav, odobrila vidno dvojezičnost na celotnem istrskem polotoku. S tem dejanjem se je verjetno zgledovala po Sloveniji, ki od vsega začetka zgledno ščiti nekaj tisoč Italijanov, ki tam živijo.

Nisem opazil, da bi pri sosedih istrskih Italijanih ali pri nas v Italiji prirejali kake proslave; nasprotno so vsi to sprejeli kot logičen sklep države, ki se želi priključiti evropski omikani družbi.

Ne kaže, da bi načel analizo zakonskih zaščit manjšin v raznih evropskih demokratičnih državah, ker bi me to pripeljalo precej daleč; lahko pa izrazim vsaj svoje presenečenje nad pretiranim proslavljanjem in zahvaljevanjem (komu?) za sprejetje take zaščite, ki pušča še celo vrsto nerešenih tudi življenjskih potreb naše skupnosti.

Pa brez zamere, saj vem, da smo sredi volilne kampanje in je vsaka priložnost primerna, da se srečujemo in predstavljamo.

Hvala.

AT